

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุดรธานี

นางอนงค์ ทนผักแว่น

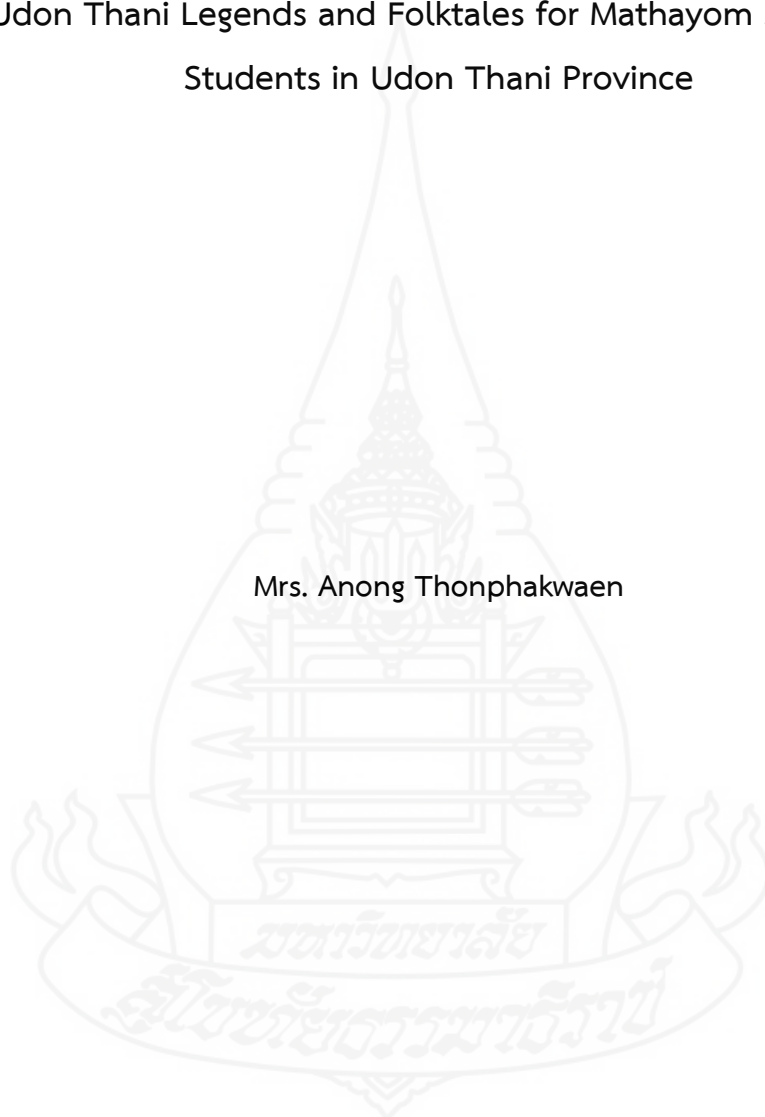

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

The Construction of a Supplementary Reading Entitled
Udon Thani Legends and Folktales for Mathayom Suksa IV
Students in Udon Thani Province

Mrs. Anong Thonphakwaen

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุตรธานี

ชื่อและนามสกุล นางอนงค์ ทนผักแว่น

แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุตรธานี

ผู้ศึกษา นางอนงค์ ทนผักแว่น **รหัสนักศึกษา** 2532102205 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุตรธานี และ (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุมภวาปี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานีที่สร้างขึ้น (2) แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุตรธานี ประกอบด้วย ตำนานและนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุตรธานี จำนวน 18 เรื่อง แต่ละเรื่องมีภาพประกอบ การอธิบายคำศัพท์ คำถามท้ายเรื่อง และกิจกรรมเสนอแนะ และ (2) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ในภาพรวมหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ตำนาน นิทานพื้นบ้าน อุตรธานี มัธยมศึกษาปีที่ 4

Independent Study title: The Construction of a Supplementary Reading Entitled Udon Thani Legends and Folktales for Mathayom Suksa IV Students in Udon Thani Province

Author: Mrs. Anong Thonphakwaen; **ID:** 2532102205;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Thanarat Sirisawadi, Associate professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objectives of this independent study were (1) to construct a supplementary reading entitled Udon Thani Legends and Folktales for Mathayom Suksa IV students in Udon Thani province; and (2) to verify quality of the constructed supplementary reading.

The sample consisted of three experts and 10 Mathayom Suksa IV students of Kumphawapi School. The employed instruments for the study were (1) the constructed supplementary reading entitled Udon Thani Legends and Folktales, (2) a quality assessment form for the supplementary reading, and (3) a questionnaire on student's opinions toward the supplementary reading. Statistics for data analysis were the IOC index, percentage, mean, and standard deviation.

Findings of this study were as follows: (1) the constructed supplementary reading entitled Udon Thani Legends and Folktales for Mathayom Suksa IV students in Udon Thani province contained 18 legends and folktales of Udon Thani province; each story had illustrations, vocabulary glossary, end-of-story questions, and suggested activities; and (2) results of qualify verification by the experts showed that the constructed supplementary reading as a whole was appropriate, with the IOC indices ranging from 0.67 to 1.00; and the students had opinions that the supplementary reading was appropriate at the high level.

Keywords: Supplementary reading, Udon Thani, Legend, Folktale, Mathayom Suksa IV

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง
ของการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนได้ติดตามการทำงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิดด้วยดีตลอดมา ผู้ศึกษามี
ความซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้แก่ พระโสภณพุทธิธาดา รองเจ้าคณะจังหวัด
อุดรธานี อาจารย์สุพจน์ สุวรรณภักดี อาจารย์กุหลาบ อภิญานนท์ อาจารย์ยุพดิน ไชยรบ
อาจารย์นพมาศ ตรีกุล และอาจารย์แพรวพรรณ จันทร์แดง

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครู และนักเรียนโรงเรียนกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี
จังหวัดอุดรธานี รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาร่วมรุ่นทุกคนที่มีส่วนช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียน
รวมถึงบุคคลในครอบครัวที่สนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดิฉันทำให้การศึกษาของข้าพเจ้าครั้งนี้สำเร็จ
ลุล่วงด้วยดี

อนงค์ ทนวิกแผ่น

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	5
แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม	30
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี	35
บทที่ 3 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปผลการศึกษา	112
อภิปรายผล	117
ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก	123
ก รายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ	124
ข ตารางแสดงผลการประเมินตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น	127
ค แบบประเมินคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ ตารางแสดงผลการทดสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ	129
ง แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม	140
ประวัติผู้ศึกษา	149

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มนุษย์แสวงหาความรู้โดยการอ่านจากสื่อต่างๆ หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านหนังสือ เนื่องจากหนังสือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและใกล้ตัวมนุษย์มากที่สุด องค์ความรู้และข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความคิดและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ จะถูกบันทึกไว้ในรูปของเอกสารหรือ สื่อรูปแบบต่างๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งเรียกโดยรวมว่าหนังสือ ดังนั้น หนังสือจึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้มนุษย์แสวงหาความรู้ และวิทยาการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีเปิดงานปีหนังสือแห่งชาติ 4 กุมภาพันธ์ 2515

“หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ความคิด วิทยาการทุกด้านทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไป ถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ ในแง่ ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์”

หนังสือจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะและ นิสัยรักการอ่าน เพราะหนังสือเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาเป็นบ่อเกิดแห่งการ เรียนรู้ เสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้านทุกอย่าง สอดคล้องกับ แนวคิดของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527, น. 19) ที่ว่าหนังสือเป็นสื่อที่ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียน ให้กว้างขวาง ช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นคนฉลาดรอบรู้ หนังสือเป็นอุปกรณ์การ เรียนการสอนที่ดีให้กับเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน การอ่านหนังสือนอกจากจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และสติปัญญาแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความ ตึงเครียด และทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ การอ่านหนังสือยังเป็นการ เสริมทักษะทางภาษาให้มากขึ้น ดังที่ บันลือ พลฤกษ์วัน (2536, น. 1) เสนอแนวคิดในการอ่านว่า ยิ่งผู้เรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสือมากเพียงใด ก็ยิ่งเป็นการเสริมสร้างทักษะทางภาษาได้มากขึ้น การ อ่านหนังสือเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีใครมาคอยบอกหรือบังคับ การอ่านหนังสือมากๆ นั้น จะนำไปสู่การมีนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนอีกด้วย

การอ่านหนังสือจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญา มีทักษะทางภาษา และมีนิสัยรักการอ่าน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่าน หนังสือจึงเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนสำคัญที่สามารถสร้างความสนใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียน การอ่านหนังสือเป็นกระบวนการหนึ่งของประสบการณ์ทางภาษาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนภาษาได้อย่างรวดเร็ว ดังแนวคิดของ แลปปี้และฟลัด (Lapp and Flood, 1986 อ้างใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2554, น. 13) ที่อธิบายว่า การสอนอ่านที่จะบังเกิดผลดีจำเป็นต้องนำประสบการณ์ทางภาษามาใช้เป็นสื่อการอ่านเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนจากการให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ โดยเฉพาะหนังสืออ่านเพิ่มเติม แล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนโดยการสื่อสารทางภาษา การอ่านจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะทางภาษาอื่นๆ อีกด้วย

สิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและมีนิสัยรักการอ่านคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หากขาดแคลนหนังสืออ่านเพิ่มเติมโอกาสที่นักเรียนจะได้อ่านหนังสือก็น้อยลง ความเพียงพอของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นตัวแปรสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนอ่าน ดังที่ จินตนา ไบกาซูยี (2542, น. 141-142) ได้อธิบายว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอนของทั้งครูและผู้เรียน การใช้หนังสือเรียนที่กำหนดให้เรียนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว เพียงหนึ่งหรือสองเล่ม ไม่เพียงพอสำหรับการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างต่อเนื่อง และไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่จำเป็นของหลักสูตร ดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย นอกเหนือจากที่หนังสือเรียนกำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งในสาระที่ 1 การอ่าน ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในมาตรฐานที่ 1.1 คือ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน และในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในมาตรฐานที่ 5.1 คือ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, น. 1-2) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้สื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, น. 149) ที่อธิบายว่า สื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และประเพณีของแต่ละท้องถิ่นเป็นสื่อที่สร้างความสนใจผู้คนทุกวัย การที่นักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นจึงมักได้ยินและได้ฟังมาก่อน การเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับ

ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนของครูจึงต้องเกี่ยวข้องกับการใช้สื่อและวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งวรรณกรรมท้องถิ่นหมายถึง ผลผลิตจากภูมิปัญญาของผู้รู้พื้นบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นมาในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ เพลง ภาษิต เรื่องเล่า ตำนาน และข้อเขียน วรรณกรรมท้องถิ่นยังเป็นเรื่องที่น่าสนใจให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนและสิ่งดีงามที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ (ธวัช ปุณโณทก, 2537, น. 63)

นิทานพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาทางภาษาซึ่งถูกถ่ายทอดสืบต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น นิทานพื้นบ้านมีคุณค่าหลายประการ ดังที่ วิเชียร เกษประทุม (2542, น. 9) อธิบายว่านิทานพื้นบ้านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะการอ่านนิทานพื้นบ้านนั้นช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินและยังเสริมสร้างจินตนาการ ทำให้ผู้อ่านมีความคิดสร้างสรรค์ นิทานพื้นบ้านให้ข้อคิดเตือนใจและเปรียบเสมือนเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่คนในสังคม ทั้งนี้ ยังช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคม วิถีชีวิตของผู้คน ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้เปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ตลอดจนการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคม

จังหวัดอุดรธานี เป็นถิ่นที่ตั้งของชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีตำนานและนิทานที่เล่าขานสืบต่อกันมาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา รวมถึงเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น ตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดรเป็นภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่นที่ควรนำมาเผยแพร่ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน มีพัฒนาการทางการอ่านจากสื่อการสอนภาษาไทยที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เรื่องของท้องถิ่นอันแสดงถึงการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อปลูกฝังค่านิยมและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี

3. ขอบเขตการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของเมืองอุดร หรือจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน ประกอบด้วยตำนานและนิทานจำนวน 18 เรื่อง แบ่งเป็นตำนานจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ว่างสามหมอ ว่างนาคินทร์คำชะโนด เชียงงาม นางเพ็ญ อุสาบารสม้าคำไหล งานบุญบั้งไฟล้าน หนองหานกุมภวาปี และศรีธาตุดุทยานรัก และนิทานจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ บักหุดสามเปา ท้าวกำกาดำ จำปาสีตัน ท้าววรจิต-นางจันทะจร ขุนทิงขุนเทือง กำพรว้าฝิ่น้อย ผีกองกอย กาพเกษ และนางหมาขาว

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่านและให้ผู้เรียนได้หาความรู้เพิ่มเติมสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของนักเรียน

4.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี หมายถึง หนังสือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะในการอ่าน ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ประกอบด้วยตำนานและนิทานจำนวน 18 เรื่อง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ผลการศึกษาทำให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี ที่สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

5.2 ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงกระบวนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีคุณภาพ สามารถเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องอื่นๆ ได้

6. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี ดังต่อไปนี้

6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ หลักการ และขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม รวมถึงแนวทางการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

6.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือเรียกอีกอย่างว่า หนังสืออ่านประกอบ มีผู้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2542ข, น. 6) ได้อธิบายว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 2-3) ได้อธิบายว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นประเภทหนึ่งของหนังสือเสริมประสบการณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการมิได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน ซึ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมหมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

สมพร จารุณี (2554, น. 13) ได้อธิบายว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทอาขยานภาษาไทย เป็นต้น

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้นนอกเหนือจากหนังสือเรียนในหลักสูตร และมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของผู้เรียน

6.1.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สมพร จารุณี (2541, น. 136) ได้อธิบายความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่เสริมความสนใจในการอ่าน สร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง ช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจน

สนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะ และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

จินตนา ไบกาซูยี (2542ก, น. 141-142) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งมีใจความสำคัญว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอนของทั้งครูและนักเรียน การใช้หนังสือเรียนที่กำหนดให้เรียนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว เพียงหนึ่งหรือสองเล่ม ไม่เพียงพอสำหรับการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านอย่างต่อเนื่อง และไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่จำเป็นของหลักสูตร ดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย นอกเหนือจากที่หนังสือเรียนกำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวางลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

6.1.3 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและพัฒนาการด้านต่างๆ ดังที่ จินตนา ไบกาซูยี (2542ก, น. 143-144) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ความรู้ ตลอดจนแง่คิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่าน การศึกษาหาความรู้จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต
2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากจะมีเนื้อหาที่ให้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แล้ว ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวคือ ส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุและผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้น ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ
3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้นไปใช้ ตามแนวทางที่พึงประสงค์อันเป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวม
4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีคุณภาพนั้นให้ความสำคัญกับการ

ใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน รวมถึงการใช้เทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เขียนจะพิจารณาเสนอเรื่องราวตามความสนใจของผู้อ่านในแต่ละวัย เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สอดแทรกคำถามช่วยต่างๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านอาจจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นตามความสนใจ

จุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ดังที่ ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 15) ได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีต่อผู้เรียน ดังนี้

1. เป็นการให้ความรู้ ข่าวสารใหม่ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาบางหัวข้อที่ไม่สามารถกำหนดลงในแบบเรียนได้หมด โดยสามารถตอบสนองความต้องการความสามารถพิเศษ ความอยากรู้อยากเห็น และความกระตือรือร้นของเด็กได้

2. เพื่อเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. เพื่อให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดทักษะในการอ่านมากขึ้น

4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามของสังคม และสร้างศรัทธาใน

เอกลักษณ์ไทย

5. เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน อันจะทำให้เด็กขวนขวายหาความรู้ใหม่ๆ จากหนังสือตามความสนใจ

6. ส่งเสริมให้เด็กได้เลือกอ่านหนังสืออ่านที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง

7. เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีความสุขใจ

8. มีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534, น. 2) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเชาวน์ปัญญา ไหวพริบดี

2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญาและอารมณ์ได้อย่างดี

3. หนังสือเป็นเพื่อแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกว่ามีเพื่อนหรือปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้งมากขึ้น ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังช่วยให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา คุณธรรม คุณลักษณะ และการประพฤติปฏิบัติตน

6.1.4 หลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะต้องสร้างตามความสนใจในการอ่านของเด็กแต่ละวัย ผู้เขียนต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น ทราบความสนใจเกี่ยวกับการอ่านของวัยรุ่น รักการเขียนหนังสือ มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะเขียน มีจินตนาการ และความทันสมัยอยู่เสมอ ดังที่จินตนา ไบกาซูยี (2542ข, น. 10-19) ได้อธิบายแนวคิดในการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งสามารถสรุปหลักการได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์หรือแก่นเรื่องชัดเจน แนวคิดของเรื่องต้องไม่ซับซ้อนเพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสน เนื้อหาของเรื่องต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและเน้นความสนใจในการอ่านตามระดับวัย
2. รูปแบบในการเขียนมีหลายประเภท เช่น นิทาน นิยาย นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร บันทึกเรื่อง เรียงความ เป็นต้น เน้นให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง กลวิธีการเขียนจึงไม่ควรซับซ้อน จนทำให้ผู้อ่านสับสนจับใจความไม่ได้
3. ภาพประกอบเป็นสิ่งสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่องขึ้นอยู่กับระดับวัย หากผู้อ่านอายุมากขึ้นควรมีภาพประกอบน้อยลง โดยภาพประกอบต้องชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง
4. ภาษาที่ใช้ต้องมีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เลือกใช้คำที่สื่อความหมายได้ดีและกระชับใจความ เนื้อเรื่องที่เป็นคำบรรยายควรใช้ภาษาเขียนที่เรียบเรียงอย่างสละสลวย ไม่เยิ่นเย้อ และง่ายต่อความเข้าใจ
5. ตัวอักษร ควรเลือกใช้รูปแบบตัวอักษรที่อ่านง่ายและชัดเจน ส่วนขนาดตัวอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณของเนื้อหาและวัยของผู้อ่าน หากวัยของผู้อ่านสูงขึ้นควรใช้ขนาดตัวอักษรที่เล็กลง
6. รูปเล่ม ควรกะทัดรัด ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป เน้นความสะดวกในการพกพา หากรูปเล่มมีขนาดกะทัดรัด จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์

ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 45) ได้อธิบายว่าการเขียนหนังสือทุกประเภทต้องมีโครงเรื่อง ซึ่งโครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดกรอบเนื้อหาสาระสำหรับการเขียนหนังสือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือที่ผู้เขียนกำหนด เมื่อจะเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ก็จะต้องมีการจัดทำโครงเรื่องเสียก่อนว่า เรื่องที่จะเขียนประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง

รังสิมันต์ นิมิตรักษ์ (2550, น. 11) ได้อธิบายว่า การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านก็เหมือนกับการเขียนนวนิยายสักเรื่องหนึ่งคือ ต้องมีแนวคิดของเรื่อง โครงเรื่อง ฉาก บทสนทนา การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง ท่วงทำนองการเขียน ตัวละคร คติจากเรื่อง สำนวนภาษา แต่จะแตกต่างกันตรงขนาดความยาวเท่านั้น นวนิยายเป็นหนังสือขนาดยาว ส่วนหนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นเรื่องขนาดสั้น และต้องเขียนตามความสนใจของเด็กแต่ละวัย โดยในการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้นหากแนวคิดของเรื่องดี โครงเรื่องดี ฉากกลมกล่อม บทสนทนากระชับ การเปิดเรื่องเยี่ยม การดำเนินเรื่องชวนติดตาม การปิดเรื่องประทับใจ ท่วงทำนองการเขียนชวนอ่าน ตัวละครไม่มากหรือน้อยจนเกินไป คติจากเรื่องชัดเจน สำนวนภาษาสละสลวย หนังสือที่เขียนย่อมเป็นหนังสือที่น่าอ่านอย่างแน่นอน

วิริยะ สิริสิงห (2551, น. 66-83) ได้สรุปหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เรื่องที่เขียนต้องมีความคิด หรือแก่นเรื่อง งานเขียนทุกเรื่องจะต้องมีความคิดเป็นแกนกลางในการแสดงทัศนะของผู้เขียน แสดงอารมณ์ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของตัวละคร หรือแสดงภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครของเรื่อง

2. สร้างโครงเรื่องที่ชวนให้ผู้อ่านสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงจุดยอดของเรื่องนั้น กลวิธีในการสร้างโครงเรื่องที่ง่ายที่สุดเริ่มจาก ตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิดของเรื่องนั้น แล้วตอบคำถามให้หมดทุกข้อ เมื่อเห็นว่าคำถามข้อใดรวมกันได้ก็รวมปัญหาและคำตอบเดียวกันไว้ด้วยกัน ซึ่งจะทำให้ประเด็นสำคัญของเรื่องมีความชัดเจนขึ้น จากนั้นจึงจัดลำดับแนวคิดของเรื่องว่า ประเด็นใดควรจัดไว้ตอนแรก ประเด็นใดควรจัดไว้ตอนกลาง และประเด็นใดควรจัดไว้ตอนท้ายเรื่อง ตามที่ผู้เขียนเห็นสมควร

3. การสร้างตัวละคร เรื่องสำหรับเด็ก ตัวเอกของเรื่องจะต้องเป็นเด็กวัยใกล้เคียงกับผู้อ่าน และต้องมีตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่เพื่อไว้ช่วยคลี่คลายปัญหา ซึ่งตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่นี้ผู้เขียนจะต้องบรรยายลักษณะท่าทางให้ผู้อ่านเห็นภาพจนชัดเจน

4. การตั้งชื่อตัวละครต้องให้สมจริงเหมาะสมกับสถานที่ ช่วงเวลา และเหตุการณ์ของเรื่อง การตั้งชื่อแต่ละตัวละครต้องไม่ซ้ำกันหรือไม่คล้ายคลึงกัน เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสน

5. บทสนทนามีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่อง สามารถใช้แทนการบรรยายและช่วยให้เรื่องดำเนินต่อไปได้ บทสนทนาต้องมีความสมจริง กล่าวคือ ต้องสอดคล้องกับฐานะและลักษณะนิสัยของตัวละคร

6. ฉากเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องที่จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพความคิดของผู้เขียนได้ชัดเจนขึ้น ในบางเรื่องต้องอาศัยฉากเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่อง การที่ตัวละครจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมอย่างนั้น เพราะฉากบังคับให้ทำหรือเพราะบรรยากาศเป็นเครื่องย้ำย้ำใจ ดังนั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องจัดฉากและสร้างบรรยากาศของเรื่องให้ผู้อ่านอยากอ่านเรื่องจนจบเล่ม

สมพร จารุณี (2554, น. 21-23) ได้อธิบายแนวคิดในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นประเภทหนึ่งของหนังสือเสริมประสบการณ์ที่ใช้เป็นหนังสือเสริมการเรียนการสอน เพิ่มเติมจากหนังสือเรียน โดยมีจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งหนังสือเสริมประสบการณ์มีคุณสมบัติในด้านต่างๆ ดังนี้

1. เนื้อหาสาระ หนังสือเสริมประสบการณ์ แม้จะมีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร ด้านใดด้านหนึ่งและย่อมมีจุดหมายในการนำเสนอเนื้อหาสาระว่าเกี่ยวกับเรื่องใด มุ่งให้เกิดประโยชน์อะไรบ้างแก่ผู้ใด จุดมุ่งหมายของหนังสือคือกรอปกำกับว่าหนังสือนั้นเสนอเรื่องราวสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เนื้อหาสาระต้องมีความถูกต้อง ทันสมัย เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ควรมีความง่ายเหมาะสมกับวัยผู้อ่าน เนื้อหาต้องสอดคล้องกับความสนใจตามระดับวัย รวมถึงมีความสั้นยาวพอเหมาะแก่การบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การเสนอเนื้อหา หนังสือเสริมประสบการณ์ไม่มีข้อกำหนดตายตัวเกี่ยวกับรูปแบบหรือกระบวนการเขียน ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง สารคดี หรือบันเทิงคดีก็ได้ แต่มีข้อกำหนดเฉพาะสำหรับหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ ต้องมีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตรเพื่อเสริมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพิ่มเติมจากหนังสือเรียน ซึ่งมักจะนำเสนอเป็นสารคดีหรือร้อยแก้ว

3. การส่งเสริมความเข้าใจ ไม่ว่าจะหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทใดก็ตาม หากผู้เขียนเข้าใจคุณสมบัติของงานเขียนประเภทนั้นๆ และสามารถนำเสนอเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับหลักการเขียน รวมถึงเป้าหมายของหนังสือ จะช่วยให้งานเขียนมีความกระชับชัดและเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ทั้งนี้ หนังสือให้ความรู้สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาน้อย และมีรูปภาพประกอบตามความเหมาะสม หนังสือที่เป็นเรื่องแต่งเพื่อความบันเทิงสำหรับเด็กเล็กควรเป็นเรื่องสั้นๆ ไม่มีเหตุการณ์ซับซ้อน แต่ควรมีภาพประกอบมาก ส่วนหนังสือสำหรับเด็กโตต้องให้ทั้งความรู้และความบันเทิงควบคู่กัน เนื้อหาต้องมีมากขึ้น ซับซ้อนขึ้น และอาจมีภาพประกอบน้อยลง

4. การส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง หนังสือเสริมประสบการณ์ทุกประเภทมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง พัฒนาความคิดและความสามารถในการใช้ภาษา ตลอดจนพัฒนาให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ดังนั้น หนังสือเสริม

ประสบการณ์ที่สร้างขึ้นต้องมีคุณภาพในด้านต่างๆ ที่แสดงถึงการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของของผู้เรียน สามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและความใฝ่รู้ของผู้เรียนได้ การเสนอแนะ รายการหนังสือเพิ่มเติมไว้ในตอนท้ายของเล่ม เป็นการส่งเสริมและให้แนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความสนใจ

สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของงานเขียน ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้อ่านบรรลุจุดมุ่งหมายใด จะเขียนเรื่องอะไร ให้ใครอ่าน และเพื่อให้ผู้อ่าน ได้รับประโยชน์อะไร หนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตร หลักการสำคัญของการเขียนหนังสือคือต้องกำหนดความคิดหลักหรือโครงเรื่องก่อน เพื่อ เป็นกรอบในการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง การสร้างโครงเรื่องต้องเน้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจเพิ่มขึ้น เรื่อยๆ จนอยากอ่านให้จบเรื่อง รูปแบบการเขียนหนังสือการเพิ่มเติมส่วนมากจะเป็นงานเขียน ประเภทร้อยแก้วหรือสารคดี หนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของ ผู้เรียน โดยหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีคุณภาพนั้นต้องมีความน่าสนใจ เหมาะสมกับผู้อ่าน และมีความ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสือที่ผู้เขียนกำหนด

6.1.5 ขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจำเป็นต้องมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการ เขียนที่ชัดเจน เพื่อเป็นกรอบทิศทางให้งานเขียนดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จ โดยมี ผู้เสนอขั้นตอนและวิธีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527, น. 4-21) ได้อธิบายถึงขั้นตอนและวิธีการในการ จัดทำหนังสือสำหรับเด็กสรุป ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือเด็ก จากหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก เพื่อ ดูแนวทางจัดทำหนังสือ ทั้งโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง วิธีเขียน ภาษาที่ใช้ ลักษณะดีเด่น และ จุดบกพร่องของหนังสือแต่ละเล่มและศึกษาผลงานของนักเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่มีชื่อเสียง
2. เขียนโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตั้งชื่อเรื่อง กำหนดแกนของเรื่อง เมื่อเขียนเสร็จ แล้ว อาจนำไปเล่าหรือไปให้เด็กอ่าน เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของเด็กว่าชอบหรือไม่เพียงใดถ้าเด็ก ชอบก็แสดงว่า เรื่องที่เขียนน่าจะใช้ได้ และถ้าเด็กไม่ชอบก็ให้เด็กวิจารณ์แล้วนำไปแก้ไข การเขียนบท สคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากเค้าโครงเรื่อง หรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่อง และรูปภาพ โดยบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่หน้าปก ใบบรองปกหน้า
3. ปกใน จนถึงหน้าสุดท้ายจะมีภาพ และคำบรรยายอย่างไรบ้าง เป็นภาพ เกี่ยวกับอะไร และคำบรรยายจะเขียนว่าอย่างไร อยู่ส่วนใดของหน้าหนังสือ เริ่มตั้งแต่หน้าปกเป็นต้นไป
4. การทำดัมมี่ คือ การทำหนังสือจำลองสำหรับเด็กที่จะทำขึ้นมา อาจจะทำ เป็นเล่มเล็กๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์มาเขียน และวาดรูปลงไปที่ ดัมมี่ ตั้งแต่ปก

จนถึงหน้าสุดท้าย วาดภาพและเขียนคำบรรยายให้กับบทสคริปต์ สำหรับการวาดภาพนั้น ถ้าวาดไม่ได้ก็ให้เขียนเป็นวงกลมแทน และบอกว่า เป็นภาพอะไรก็ได้

5. การทำรูปเล่ม คือ การทำหนังสือจริงๆ ได้แก่ การวาดภาพ คำบรรยาย รวมทั้งการวางหน้า การจัดภาพ ของหนังสือให้เหมาะสม โดยดูจากคัมมี

6. การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น น่าติดตาม และทำให้เค้าได้ว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจ ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งหรือเทคนิคหนึ่ง ต้องตั้งชื่อให้เด็กเกิดภาพพจน์

ภิญญาพร นิตยประภา (2534, น. 92-95) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างหนังสือสำหรับเด็กสรุปได้ ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือสำหรับเด็ก โดยศึกษาจากหนังสือที่ชนะเลิศการประกวด หาความรู้จากตำรา เอกสารต่างๆ ผลงานวิจัย ความสนใจในการอ่านของเด็ก ลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ ผลงานของนักเขียนต่างๆ เข้าศึกษา อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการสร้างหนังสือ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ เนื้อเรื่องที่จะเขียน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

2. เลือกเนื้อหา อาจนำเนื้อเรื่องมาจากสภาพของท้องถิ่น หรือมาจากหลักสูตรนอกจากนี้ ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจ และความต้องการอ่านของเด็กวัยต่างๆ และต้องตัดสินใจให้แน่นอนว่า จะเขียนให้เด็กวัยใดอ่าน เพราะเนื้อหาสาระ บทสนทนา ภาษาที่ใช้และตัวละคร ต้องให้สมจริงกับวัยของเด็ก

3. เขียนโครงเรื่อง ก็คือ การวางแผนเบื้องต้นโดยการเขียนหัวข้อเรื่องตามขั้นไว้ก่อน เพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบตามลำดับขั้นไม่สับสน เมื่อลงมือเขียนเรื่องให้สมบูรณ์ผู้เขียนอาจเปลี่ยนแปลงโครงเรื่องได้ตามความเหมาะสม การเขียนโครงเรื่องแบ่งออกเป็น 2 แบบ

3.1 การเขียนโครงเรื่องหนังสือสารคดีสำหรับเด็ก คือ การเขียนหัวข้อเรื่องตามลำดับขั้น แบ่งบท ให้ทราบว่าเป็นหนังสือเรื่องนี้มีกี่บท แต่ละหัวข้อเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งเปรียบเสมือนหน้าสารบัญของหนังสือนั่นเอง เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการเขียนเนื้อหาต่อไป

3.2 การเขียนโครงเรื่องหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก คือ การเขียนเนื้อเรื่องย่อให้เห็นว่าเนื้อเรื่องเป็นไปในแนวใด มีตัวละครเช่นไร มีใครบ้าง มีการดำเนินเรื่องอย่างไร จบอย่างไร เป็นการเขียนสั้นๆ ข้อสำคัญ คือ จะต้องมีความหมายของเรื่องหรือสาระแนวคิด โครงเรื่องมีส่วนสำคัญต่อเนื้อเรื่องกันดังนี้ เริ่มจุดเริ่มต้น เนื้อหาการดำเนินเรื่อง และจุดจบของเรื่อง

4. เนื้อเรื่องย่อ เป็นการเขียนเพื่อบอกใจความสำคัญของเรื่อง

5. การเขียนบทสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากเค้าโครง หรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนเนื้อเรื่อง โดยบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่หน้าปกจนถึงหน้าสุดท้ายเป็น

อย่างไร การเขียนบทสคริปต์นี้จะเป็นแนวทางในการจัดวางภาพและรูปเล่มของหนังสือได้ว่าหนังสือเรื่องนี้ในแต่ละหน้าจะมีภาพอะไรบ้าง คำบรรยายอะไรบ้าง และมีกี่หน้า

6. การทำ ดัมมี่ คือ การทำหนังสือจำลองของหนังสือเด็กที่จะทำขึ้นมาจากรายละเอียดที่ได้จากการเขียนบทสคริปต์นำมาเขียนและวาดรูปประกอบ

7. การทำรูปเล่ม คือ ทำหนังสือจริงๆ ได้แก่ วาดภาพ คำบรรยาย การวางหน้า การจัดภาพให้เหมาะสม สำหรับขนาดของรูปเล่มมีหลายขนาดที่นิยม คือ ขนาดเล็ก 13.0 x 18.5 เซนติเมตร หรือ 16 หน้ายก ขนาดกว้าง 14.6 x 21.0 เซนติเมตร หรือหน้ายกใหญ่ ลักษณะรูปเล่มมี 2 ลักษณะ คือ แบบแนวตั้งและแบบแนวนอน การเย็บเล่มได้ 2 วิธี คือ เย็บข้าง โดยเรียงหน้าแล้วเจาะรูข้างๆ 3-4 และเย็บตรงกลางหนังสือ

8. การตั้งชื่อเรื่องที่นำเสนอ น่าตื่นเต้น น่าติดตามอ่าน และทำให้เขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่ชวนติดใจ ซึ่งเป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง ต้องตั้งให้เด็กเกิดภาพพจน์ ซึ่งมีขบวนการตั้งตั้งนี้ ตั้งจากชื่อตัวละครของเรื่อง จำนวนตัวละคร เนื้อเรื่อง สถานที่และจากลักษณะรูปร่างหนังสือ

จินตนา ไบกาซูยี (2542ก, น. 48-53) ได้อธิบายขั้นตอนในการเขียนเรื่องสรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 เขียนร่างและตรวจสอบเบื้องต้น ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ตั้งเป้าหมายในการเขียนให้ชัดเจนว่าจะเขียนในรูปแบบใด เช่น นิทาน สารคดี วรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น โดยจะเน้นความบันเทิงหรือสาระความรู้ พร้อมคิดสื่อนใจอะไรแก่เด็ก
 - 1.2 กำหนดแนวคิดของเรื่องให้ชัดเจน และไม่ควรมีหลายแนวคิด เพราะจะทำให้เรื่องที่เขียนขาดเอกภาพ
 - 1.3 เขียนโครงเรื่องไว้คร่าวๆว่าจะเปิดเรื่องอย่างไร ตอนกลางของเรื่องจะเขียนอย่างไร ตอนปิดเรื่องจะปิดอย่างไร กำหนดจุดสุดยอดของเรื่อง รวมถึงการคลี่คลายปัญหาเพื่อนำไปสู่การจบเรื่องให้ดี
 - 1.4 เขียนโครงเรื่องย่อๆ ลงบนกระดาษ และทบทวนว่าลงตัวหรือไม่
 - 1.5 กำหนดวิธีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และการจบเรื่องอย่างละเอียด พร้อมทั้งทบทวนดูจนกว่าจะพอใจ
 - 1.6 สร้างตัวละครให้ชัดเจน เช่น บุคลิกของตัวละครแต่ละตัว อายุ รูปร่าง ลักษณะนิสัยใจคอ เป็นต้น
 - 1.7 กำหนดฉากในเรื่องให้ชัดเจนว่าจะใช้สถานที่ใด เรื่องราวเกิดขึ้นสมัย

ไหน

- 1.8 ทบทวนโครงเรื่องให้ถูกใจแล้วนำไปทดลองเล่าให้เด็กฟัง เพื่อตรวจสอบดูว่าเด็กสนุกสนานกับการฟังหรือไม่
- 1.9 ทบทวนดูว่าแนวคิดของเรื่อง ทักษะ และคุณธรรมที่แฝงอยู่ในเรื่องได้กำหนดไว้ชัดเจนหรือไม่
- 1.10 ตรวจสอบโครงเรื่องว่าดีหรือไม่ ตัวละครเอกดำเนินเรื่องราวหรือไม่ เนื้อเรื่องมีเอกภาพและมีเหตุมีผลหรือไม่
- 1.11 กำหนดความยาวของเรื่องว่าจะใช้จำนวนกี่หน้า
2. ขั้นที่ 2 ลงมือเขียน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้
- 2.1 ลงมือเขียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 โดยละเอียดพร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่อง
- 2.2 ทบทวนดูว่าชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ น่าสนใจหรือไม่ การดำเนินเรื่องสัมพันธ์ต่อเนื่องกันหรือไม่ แนวคิดของเรื่องชัดเจนหรือไม่ ปัญหาของตัวละครได้รับการแก้ไขอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ เรื่องราวสนุกเร้าใจหรือไม่ สำนวนภาษาที่ตัวละครใช้เหมาะกับวัยและสถานภาพหรือไม่ บทสนทนาหรือเหตุการณ์ของเรื่องมากเกินความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องหรือไม่
- 2.3 เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้เก็บไว้ระยะหนึ่งแล้วนำมาอ่านดูใหม่เพื่อหาข้อบกพร่อง แก้ไขจนพอใจ แล้วนำไปให้เด็กๆ อ่านดูว่าเข้าใจและชอบหรือไม่ แล้วปรับปรุงจนพอใจ
3. ขั้นที่ 3 ทบทวนและปรับปรุงงานเขียน
- 3.1 ทบทวนเรื่องที่เขียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบดูสำนวนภาษาและความเป็นเอกภาพของเรื่อง
- 3.2 ลงมือเขียนหรือพิมพ์ต้นฉบับ
- 3.3 อ่านทบทวนต้นฉบับเพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยถูกต้องของงานเขียน โดยเฉพาะความถูกต้องของการใช้ภาษา
- 3.4 วาดหรือจัดทำภาพประกอบให้สอดคล้องกับแต่ละเนื้อหาของเรื่องก่อนจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป
- สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องเริ่มจากศึกษาเนื้อเรื่องที่ต้องการเขียน กำหนดเนื้อหา วางโครงเรื่อง/ใจความสำคัญของเรื่อง เขียนบท จัดทำหนังสือจำลอง/วาดภาพประกอบ จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์ และกำหนด/ตั้งชื่อเรื่อง โดยการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมผู้เขียนควรวางโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน สนุก สมเหตุสมผล ไม่นั่นหนักทางความรู้จนเกินไป เพื่อนักเรียนจะได้ติดตามอ่านตลอดเรื่อง และควรสร้างให้มีเนื้อหาและถ้อยคำภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ หรือให้ความยากง่ายตรงกับระดับชั้นของนักเรียน สำหรับรูปเล่มในการจัดพิมพ์นั้น อาจทำได้ทั้ง

รูปแบบแนวตั้งและรูปแบบแนวนอน แต่หากจะให้ดึงดูดความสนใจแล้ว ควรให้มีรูปลักษณะที่แปลก
เร้าความสนใจได้ดี

6.1.6 แนวทางการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การประเมินหนังสือเป็นการรวบรวมและสรุปความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง
เกี่ยวกับการพิจารณาความเหมาะสมกับผู้เรียน ความคุ้มค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือในแง่มุม
ต่างๆ ซึ่งมีผู้เสนอแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ดังนี้

ปราณี เชียงทอง (2526, น. 80) ได้อธิบายถึงการประเมินคุณค่าหนังสือว่า
ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง ต้องถูกต้องตรงความเป็นจริง ข้อเท็จจริงต่างๆ ต้องถูกต้อง วัน
สำคัญ สูตรสมการต่างๆ ที่กล่าวถึงในเรื่องต้องถูกต้อง เชื่อถือได้

2. วิธีเขียน ควรใช้ถ้อยคำสำนวน และศัพท์ที่เหมาะสมกับความรู้ และ
ความสามารถของเด็กให้อ่านเข้าใจได้ง่าย สำนวนภาษาเหมาะแก่เด็ก อธิบายเรื่องทุกอย่างชัดเจน
เป็นไปตามลำดับความยากง่าย ไม่วกวน การเขียนควรคำนึงถึงการให้เด็กอ่านเข้าใจง่ายและน่าอ่าน
เป็นสำคัญ

3. รูปเล่มภายนอก เป็นที่จูงใจ มีภาพประกอบ ถ้าเป็นภาพวาดต้องให้ถูกต้อง
ตรงความเป็นจริง แผนที่ แผนภูมิ จำเป็นสำหรับหนังสือบางประเภท

4. ประโยชน์ที่เด็กควรจะได้รับ ควรตั้งคำถามในการประเมินคุณค่า
ดังต่อไปนี้

4.1 เนื้อเรื่องส่วนใดตรงกับหลักสูตรที่เด็กต้องเรียนในโรงเรียนหรือไม่
พอที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ลึกซึ้งหรือเพื่อสนองความอยากรู้ และความ
สนใจต่างๆ ไป

4.2 เนื้อเรื่องในเล่มช่วยยั่วยุให้เด็กอยากอ่าน และอยากแสวงหาความรู้
เพิ่มเติมต่อไปอีกหรือไม่ มีบรรณานุกรมท้ายบท หรือท้ายเล่มเพื่อเป็นการเสนอแนะทางการอ่านและ
ค้นคว้าเพิ่มเติมแก่เด็กหรือไม่ในการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม พอจะสรุปการพิจารณา
หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้เป็น 3 ประการ

4.2.1 ด้านเนื้อหา ควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และตรงกับ
ความสนใจของเด็ก ให้ข้อเท็จจริง ถูกต้อง เนื้อเรื่องส่งเสริมความรู้และจินตนาการ

4.2.2 ด้านการเขียน ใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับวัยและความ
เข้าใจของเด็ก เขียนได้ถูกต้องตรงกับบริบทของเด็ก การเสนอเรื่องน่าสนใจเร้าใจผู้อ่านให้พึงพอใจ
ตั้งแต่ต้นจนจบ

4.2.3 ด้านลักษณะรูปเล่ม ควรมีภาพประกอบ ซึ่งนับว่า เป็นหัวใจของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ความสนใจเด็กได้ดี ตัวพิมพ์ชัดเจน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย รูปเล่มสวยงาม ชวนให้น่าหยิบอ่าน การเย็บเล่มคงทน แข็งแรง

หนังสือ พุทธชะวัน (2536, น. 79-85) ได้อธิบายเกณฑ์ทั่วไปในการประเมินหนังสือสรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม หนังสือจะมีคุณค่าสำหรับเด็กนั้น ควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1.1 ขนาดของหนังสือควรแตกต่างจากหนังสือแบบเรียน โดยมีขนาดตั้งแต่ 5”×8” ถึง 10”×13”

1.2 สีหนังสือควรประกอบด้วยหลายสี เพราะสีเป็นเครื่องล่อให้สนใจอยากจับต้องและเปิดอ่าน แม้จะอ่านยังไม่ได้ก็อยากจับต้อง

1.3 การเย็บเล่มเข้าปก ควรมันคงแข็งแรง ทนต่อการใช้

1.4 การจัดหน้าในต้องกระจ่าง ชัดเจน มีช่องเว้น ดูสวยงาม มีดัชนีและสารบัญครบถ้วน

1.5 ต้องไม่มีความผิดพลาดในการพิมพ์ ลักษณะตัวอักษรจะต้องเรียบ ไม่ควรใช้ตัวอักษรแบบพิสดาร

2. ลักษณะของหนังสือ เพื่อเป็นการสร้างความสนใจให้อยากอ่าน หนังสือจำเป็นต้องมีภาพประกอบ การใช้ภาพประกอบยังเป็นการส่งเสริมความเข้าใจได้อีกทางหนึ่ง

3. ประเภทของวรรณกรรม การเขียนเรื่องต้องสอดคล้องกับหลักการและรูปแบบของงานเขียน เช่น บทกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน เรื่องเล่า เทพนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น

4. การวางโครงเรื่อง เป็นการพิจารณาว่าผู้เขียนได้กำหนดเค้าโครงเรื่องไว้เป็นเอกภาพหรือไม่ มีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และปิดเรื่องดีเพียงใด การวางโครงเรื่องต้องมีเหตุผล เป็นไปตามธรรมชาติ

5. ความสอดคล้องในด้านเหตุผล สถานการณ์ และประเพณี โดยสภาพแวดล้อมของเรื่องต้องมีความสมจริง การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต้องมีความเป็นจริงสามารถตรวจสอบได้

6. การใช้ภาษา การใช้ภาษาต้องเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน สามารถเข้าใจง่าย มีความคงเส้นคงวา เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม สอดคล้องกับยุคสมัยของเรื่อง และตรงกับลักษณะบุคลิกของตัวละคร

7. สลีการใช้ภาษา การดำเนินเรื่องควรจะรวดเร็ว ไม่เยิ่นเย้อ และให้พอเหมาะกับความสนใจ ไม่ใช่บทสนทนาแทรกเพราะจะทำให้เรื่องยืดเยื้อ ไม่ทันใจเด็ก

8. การใช้ภาพประกอบ ภาพประกอบต้องตรงกับความจริง ไม่ขัดต่อความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งนั้น และสามารถอธิบายเนื้อเรื่องได้อย่างแจ่มชัด ควรใช้ภาพสี สัดส่วนของภาพต้องเหมาะกับเนื้อหาและวัยของเด็ก

9. ประโยชน์ของเรื่อง การเขียนหนังสือแต่ละเรื่องจะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าจะเน้นหนักทางใด เด็กอ่านแล้วควรได้อะไร สามารถให้แนวคิดกับผู้อ่านได้ เรื่องที่เขียนควรแฝงไว้ซึ่งคุณธรรมและผลของการประพฤติปฏิบัติ

ชุตินา สัจจันันท์ และคณะ (2543, น. 15-17) ได้สรุปเกณฑ์การประเมินค่านหนังสือสำหรับเด็กวัย 12-14 ปี โดยแบ่งเกณฑ์การพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เกณฑ์ทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

1.1 รูปเล่ม พิจารณาจากความเหมาะสมของขนาดของเล่มกับผู้อ่าน รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน การออกแบบปกน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วนตามประเภทของหนังสือ กระดาษคุณภาพดี ขนาดตัวอักษรเหมาะกับวัยของผู้อ่าน การเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน

1.2 การจัดหน้า พิจารณาจากการจัดวางภาพประกอบและตัวอักษร ภาพประกอบสามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น ภาพประกอบมีคำบรรยายสั้นๆ ภาพประกอบน่าสนใจ ภาพประกอบให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2. เกณฑ์เฉพาะประเภทของหนังสือ มีรายละเอียดของแต่ละประเภทดังนี้

2.1 สารคดี ครอบคลุม 3 ประเด็นได้แก่ เนื้อหา แนวการเขียน และภาษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 เนื้อหาพิจารณาจาก เนื้อหาให้ความรู้ที่ถูกต้อง เนื้อหาให้ความรู้ที่ทันสมัย เนื้อหาให้ความรู้ที่เหมาะสมกับวัย เนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เนื้อหาส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหามีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2.1.2 แนวการเขียน พิจารณาจากการนำเสนอความคิดมีความชัดเจน การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน การนำเสนอที่น่าสนใจ การนำเสนอแบ่งเป็นบทอย่างเหมาะสม วิธีการนำเสนอเหมาะสมกับเนื้อหา และวิธีการนำเสนอเหมาะสมกับความสนใจของผู้อ่าน

2.1.3 ภาษาพิจารณาจาก ภาษาที่ใช้สละสลวย ภาษาชัดเจนเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การใช้โวหารเหมาะกับเนื้อหา การยกตัวอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้ถูกต้อง

2.2 บันเทิงคดี ครอบคลุม 3 ประเด็นได้แก่ เนื้อหา แนวการเขียน และ ภาษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 เนื้อหาพิจารณาจาก เนื้อหาสนุกสนาน เพลิดเพลิน เนื้อหา ส่งเสริมจินตนาการ เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้าน อารมณ์และสังคม เนื้อหาส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.2.2 แนวการเขียน พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโครงเรื่อง กับแก่นหรือแนวคิดหลักของเรื่อง การเริ่มเรื่องน่าสนใจ การดำเนินเรื่องชวนติดตาม การจบเรื่องน่า ประทับใจ พฤติกรรมของตัวละครมีความสมจริง การสร้างฉากสมจริงตามเนื้อหา

2.2.3 ภาษาพิจารณาจาก ภาษาที่ใช้สละสลวย การใช้ภาษา สอดคล้องกับลักษณะของเรื่อง ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม ภาษาที่ใช้มีความสมจริง ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะของผู้อ่าน

2.3 กวีนิพนธ์ ครอบคลุม 3 ประเด็นได้แก่ เนื้อหา แนวการเขียน และ ภาษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 เนื้อหาพิจารณาจาก เนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน เนื้อหา ก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เนื้อหา ส่งเสริมจินตนาการ เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่าน เนื้อหามีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2.2.2 แนวการเขียน พิจารณาจากรูปแบบคำประพันธ์ที่ใช้สอดคล้อง กับเนื้อหาที่นำเสนอ รูปแบบคำประพันธ์ที่ใช้สอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่านฉันทลักษณ์ถูกต้อง การเลือกใช้ศิลปะการประพันธ์เหมาะกับรูปแบบและเนื้อหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประพันธ์ การนำเสนอแนวคิดมีความชัดเจน

2.2.3 ภาษาพิจารณาจาก ภาษาส่งเสริมจินตนาการ ภาษาไพเราะ สละสลวย การใช้ภาษาเหมาะกับวัยของผู้อ่าน การภาษาสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้ภาษาทำให้เกิด ความรู้สึกคล้อยตาม ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม พิจารณาจากคุณค่าหรือประโยชน์ที่ผู้อ่านพึงได้รับ หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีคุณภาพควรมีเนื้อหาที่ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน/ผู้อ่าน มีรูปแบบที่น่าสนใจสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ แนวการเขียนหรือกลวิธีในการเขียนต้องสอดคล้องกับหลักการของงานเขียนแต่ละประเภท และภาษา ที่ใช้ต้องมีความถูกต้องและเหมาะสมกับผู้อ่าน เน้นความเข้าใจและการเร้าความสนใจให้ผู้อ่านอยากอ่าน จนจบเรื่อง

6.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี

ผู้ศึกษาได้ศึกษาความหมายของตำนานและนิทานพื้นบ้าน ความสำคัญของนิทานประเภทของนิทาน ลักษณะของนิทานพื้นบ้านภาคอีสาน และตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.2.1 ความหมายของตำนาน

ตำนาน (Myth) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง เรื่องแสดงกิจการอันมีมาแล้วแต่ปางหลัง เรื่องราวมนานที่เล่ากันสืบๆ มา เช่น ตำนานพุทธเจดีย์ สยาม ตำนานพระนางจามเทวี ตำนานผาแดงนางไอ่ เป็นต้น ดังนั้น ตำนาน คือ นิยายหรือเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนหาต้นตอไม่ได้ และมีเนื้อหาเพื่ออธิบายที่มาของสิ่งต่างๆ หรือสถานที่ต่างๆ ที่คนในสมัยก่อนยังไม่สามารถเข้าใจได้ ลักษณะการเล่าเรื่องเพื่อตอบคำถามที่คนไม่สามารถเข้าใจได้นี้เป็นลักษณะร่วมของมนุษย์ ทุกชนชาติ เพราะมนุษย์มีปัญญาย่อมต้องการรู้และต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว จึงเป็นส่วนที่ทำให้ตำนานเกิดขึ้นมา ดังมีผู้ให้ความหมายของตำนาน ดังนี้

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545, น. 18-19) ได้อธิบายว่า ตำนาน ปรัมปรา เทวปกรณัม หรือเทพปกรณัม ภาษาอังกฤษใช้ว่า Myth เป็นเรื่องเพื่ออธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปราภฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวันกลางคืน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนประเพณี พิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ว่า เกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ (2550, น. 3-4) ได้อธิบายว่าตำนานหมายถึง ประวัติศาสตร์ที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นหรือจินตนาการหรือสมมุติขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดสำนึกร่วมของคนในกลุ่มชาติพันธุ์ของคนที่อยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมหรือท้องถิ่นเดียวกันเป็นสำคัญ ตำนานทำให้เกิดชุมชนทางจินตนาการ (Imagined Community) ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติขึ้นไป

สรุปได้ว่า ตำนาน หมายถึง เรื่องราวที่เป็นเหตุการณ์ที่เล่าสืบต่อกันมา อาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่ใช่เรื่องจริงก็ได้ ตำนานเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ รวมถึงประเพณีต่างๆ ของคนในอดีต และมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันของคนสังคม

6.2.2 ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

มีผู้อธิบายแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความหมายของนิทานพื้นบ้าน ดังนี้

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, น. 48) ได้อธิบายว่า นิทานเป็นเรื่องที่ถูกขึ้นโดยการเล่าจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด หรือใช้รูปแบบการเขียนทำนองการเล่าด้วยปากเปล่า จุดประสงค์หลักของนิทาน เพื่อความบันเทิงใจ และสอดแทรกคำสั่งสอนไว้เป็นจุดประสงค์รอง

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540, น. 45) ได้อธิบายว่า นิทานเป็นเรื่องราวต่างๆ ไป ที่เล่าสืบต่อกันมา มีจุดประสงค์ เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่าง ใ้กับผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรม และความสนุกสนาน เพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2547, น. 157) ได้อธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยมุขปาฐะ คือ การเล่าจากปากต่อปาก เรื่อยมาตั้งแต่ยังไม่มีการพิมพ์เกิดขึ้น จนกระทั่งเมื่อมีการพิมพ์เกิดขึ้นจึงมีการบันทึกเป็นเรื่องราว นิทานพื้นบ้านอาจมีเนื้อหาและสำนวนที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม เนื่องจากเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาหลายรุ่น

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545, น. 6-7) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันต่อๆ มาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ลักษณะที่สำคัญที่สุดของนิทานพื้นบ้านคือ ต้องเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดกันมา และไม่ทราบว่าใครเป็นผู้แต่ง นิทานพื้นบ้านส่วนใหญ่เน้นถูกถ่ายทอดโดยการเล่าปากต่อปาก แล้วเก็บบันทึกไว้ด้วยการจดจำ เช่น พ่อซึ่งเล่าให้ลูกฟังเคยฟังมาจากปู่หรือย่า ปู่หรือย่าเคยฟังจากทวด และทวดก็เคยฟังจากผู้อื่นอีกที่จนไม่สามารถสืบสาวได้อย่างชัดเจนว่าผู้เล่าคนแรกคือใคร ทั้งนี้ นิทานพื้นบ้านอาจถ่ายทอดด้วยการเขียนก็ได้

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องที่เล่าต่อๆ กันมา และถูกบันทึกไว้ด้วยการจดจำหรือการเขียน นิทานพื้นบ้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในอดีต อันสะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น นิทานพื้นบ้านอาจมีเนื้อหาและสำนวนผิดเพี้ยนไปจากเดิมตามแต่การดัดแปลงของผู้ถ่ายทอด ลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้านคือ เป็นสื่อที่สอดแทรกคุณธรรม และคติสอนใจแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง

6.2.3 ความสำคัญของนิทาน

มีผู้อธิบายความสำคัญของนิทานต่อพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

วรรณิ ศิริสุนทร (2542, น. 30-31) ได้อธิบายว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง ทางภาษา อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. สร้างเสริมพัฒนาการทางภาษา เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะการฟัง การพูด เด็กรู้จัก คำมากขึ้น รู้จักจับใจความสำคัญของเรื่อง
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคม นิทานช่วยให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็กด้วยกัน และระหว่างครูกับเด็ก
3. ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา นิทานช่วยให้เด็กได้ฝึกคิดพิจารณาเกิดความคิดสร้างสรรค์ การได้รับแง่มุมด้านต่างๆ จากนิทานที่ฟัง ทำให้สามารถตัดสินใจในด้านการแสดงออกและสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

กฤษยา ตันติผลลาชีวะ (2541, น. 11-12) ได้อธิบายความสำคัญของนิทาน ไว้
ดังนี้

1. นิทานส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ขยายความคิดของตนให้กระจ่าง
และ เป็นการพัฒนาภาษาอีกทางหนึ่ง

2. สร้างนิสัยรักการอ่าน ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลินขณะฟังครูเล่า ซึ่งนำไปสู่การ
ค้นคว้า หาอ่านนิทานด้วยตนเอง

3. นิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายให้กับนักเรียน เนื้อหาใน
นิทาน มีประเด็นชัดเจน และการเล่านิทานซ้ำๆ ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนข้อมูลใหม่เพื่อหา
ข้อสรุปได้

วิเชียร เกษประทุม (2542, น. 9) ได้อธิบายคุณค่าของนิทานพื้นบ้านไว้หลาย
ประการ ดังนี้

1. นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและ
ช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย

2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ ในครอบครัวเด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ ว่า
เป็นบุคคลที่ขี้บ่น ขอบคุดำ นำไปเบื่อหน่าย หรือนำเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง
นิทานที่สนุกๆ ก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัว หรือเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ลง

3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละคร
ซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์เรา เด็กที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การได้เรียนรู้
เกี่ยวกับอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร จะช่วยให้ได้เรียนรู้เรื่องของชีวิต
มากขึ้น สามารถจะอดทนและพยายามหาทางเอาชนะ เมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตจริง นอกจากนี้
นิทานที่มีเรื่องของเทวดา นางฟ้า แม่มด อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ยังมีคุณค่าในการ
เสริมสร้างจินตนาการของเด็ก กล่าวได้ว่านิทานช่วยให้เขารู้จักโลก รู้จักชีวิตอย่างที่แท้จริง และยัง
ช่วยให้เขารู้จักใช้จินตนาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์

4. นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ เป็นการช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคม
พึงประสงค์แก่ผู้ฟัง เช่น ให้ซื่อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน ให้ขยันขันแข็งให้
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น การสอนในนิทานนั้น ผู้เล่าจะแฝงข้อคิดไว้ในเรื่อง จึงทำให้คล้ายกับผู้ฟัง
ไม่ได้ถูกสอนโดยตรง นิทานไม่ใช่ข้อคิดเฉพาะเด็กเท่านั้น นิทานหลายเรื่องให้ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ในด้าน
ความประพฤติชอบ อยู่ในระเบียบอันดีงามของสังคม นิทานจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม

5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะ
ของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้

จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ อย่างแท้จริง นิทานเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่ช่วยส่องให้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร กล่าวโดยสรุปแล้ว นิทานนั้นให้ทั้งข้อคิด ความบันเทิง และแสดงออกถึง ภูมิปัญญาอันชาญฉลาดที่สั่งสมมานาน นิทานจึง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างหนึ่ง

เรไร ไพบรรณ์ (2553, น. 24-25) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านเป็นข้อมูลคติชนที่ได้รับความสนใจมากที่สุด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คุณค่าของนิทานพื้นบ้านมีมากมาย สรุปได้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจยามว่างของคนทุกเพศทุกวัย
2. เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ตั้งตามที่ตั้งความต้องการ เป็นการสอนทั้งทางตรง และทางอ้อม นิทานบางเรื่องจะสรุปคำสอนไว้ในตอนท้ายเรื่องว่าสอนให้รู้เรื่องใด ในบางเรื่องผู้เล่าหรือผู้ฟังต้องพิจารณาข้อคิดคำสอนเอง นิทานที่ให้ข้อคิดคำสอน และเป็นที่ยูจกกันอย่างกว้างขวาง ก็จะเป็นนำมาใช้พูดกันเป็นสำนวนภาษาในชีวิตประจำวัน เช่น เด็กเลี้ยงแกะ งูเห่า หมาจิ้งจอก ดอกพิกุลร่วง เป็นต้น

3. ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ นิทานจะเป็นการให้คำตอบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ประวัติสถานที่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา ฯลฯ การให้คำตอบในบางเรื่อง แม้จะเป็นการให้เหตุผลสมจินตนาการ แต่ก็ยังเป็นคำตอบที่สนุกสนาน และคลายความสงสัยไปได้ในระดับหนึ่ง

4. เป็นแหล่งบันเทิงใจให้เกิดการสร้างสรรคงานศิลปะในด้านต่างๆ เช่น วรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม ละคร เป็นต้น และมีส่วนสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ด้วย เช่น นิทานเรื่องพญาคันคากกับประเพณีบุญบั้งไฟ แม่โพสพกับพิธีทำขวัญข้าว เป็นต้น รวมทั้งงานสร้างสรรค์ทางโฆษณา และประชาสัมพันธ์ในธุรกิจต่างๆ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์อีกด้วย เช่น ละครโทรทัศน์เรื่องปลาบู่ทอง โสนน้อยเรือนงาม เป็นต้น

สรุปได้ว่าได้ว่า นิทานเป็นสื่อที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้ความสนุกสนาน ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นิทานช่วยปลูกฝังคุณธรรม ให้แง่คิดและคติสอนใจในการทำมาดี และส่งเสริมให้เกิด การเลียนแบบที่ดีและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

6.2.4 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นนิทานประเภทหนึ่ง ดังที่ วรรณิ ศิริสุนทร (2542, น. 13-19) ได้จำแนกนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk tales) มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมา ไม่ปรากฏผู้แต่ง เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา

ทะเล แม่น้ำ ฯลฯ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรือมีเค้าความจริง นิทานพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ (Talking-beast tales) มีตัวละครเป็นสัตว์พูดจา ได้ตอบกัน บางครั้งสัตว์ก็พูดจาโต้ตอบกับคนด้วย

1.2 นิทานไม่รู้จบ (Cumulative tales) เป็นนิทานเรื่องธรรมดา แต่เนื้อเรื่องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ และซ้ำๆ กัน

1.3 นิทานตลกขบขัน (Humorous tales) เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิต ความเป็นอยู่แต่มีมุมที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับปฏิภาณไหวพริบเรื่องราวแปลก ๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

1.4 นิทานอธิบายเหตุผล (Pour quoi stories หรือ Tales that tell why) เป็น นิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด และอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องนั้นๆ ด้วย ส่วน ใหญ่อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในชาติต่างๆ บางครั้งก็ เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น เรื่องทำไมกระต่ายจึงหางสั้น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม

1.5 เทพนิยายหรือเทพนิทาน หรือเรื่องราวปรัมปรา (Fairy tales) เป็น นิทาน หรือ นิยายที่เกินเลยความเป็นจริง เนื้อหาความเป็นจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ อภินิหาร ตัวเอก หรือตัวละครเด่น จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช สามารถบันดาลสิ่งที่ต้องการ หรือ สิ่งชั่วร้ายได้ ฉากหรือสถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์ หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย นางเอกเป็นเจ้าหญิง นางฟ้า เทวดา ยักษ์ ผู้วิเศษสามารถ ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ได้อย่างคนที่ธรรมดาไม่สามารถจะทำได้ เป็นต้น

2. นิทานสอนคติธรรม (Fables) มีลักษณะเป็นนิทานสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ สัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้น และต้องให้บทเรียนที่สอนใจเป็น ข้อสรุปที่ชัดเจน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 นิทานเทียบสุภาษิต เป็นนิทานที่มักจะยกสุภาษิตตั้งเป็นโคลง 1 บทแล้วมี นิทานเปรียบเทียบได้กับโคลงนั้น

2.2 นิทานชาดก เป็นนิทานสอนคติธรรม เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าและพระ สาวกที่เกิดขึ้นมาแล้วในชาติก่อนๆ และในแต่ละชาติได้บำเพ็ญบารมี คือความดียิ่งขึ้นจน พระชาติ สุดท้ายได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า

3. เทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ เรื่องราวในบรรพกาล เกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุม

ปรากฏการณ์ทาง ธรรมชาติ ซึ่งมีอำนาจทางเวทย์มนต์ คาถา และอิทธิปาฏิหาริย์ ลึกลับ เหนือความเป็นจริง

4. มหาเทพและนิทานวีรบุรุษ (Hero tale) เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพ ปกรณัม ต่างกันที่ตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ ฝ่าฝืน อุปสรรค และประสบผลสำเร็จในที่สุด

5. หนังสือภาพที่มีเรื่องอ่านเล่นสมัยที่มีตัวละครเป็นสัตว์ (Animal stories) นิทาน สมัยเก่าที่มีตัวละครเป็นสัตว์ เราจะพบมากในบทกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน และนิทานสอนคติธรรม แต่ในปัจจุบันนี้มีผู้แต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นสัตว์ โดยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ นิทานที่มี บทบาทการกระทำอย่างคน สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มีความเป็นอยู่ และความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ เรื่องประเภทนี้ มีการแต่งออกมาเป็นเรื่อง และเป็นหนังสือชุด

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545, น. 89) จำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านของไทยตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบออกเป็น 11 ประเภท ได้แก่ ตำนานเทพปกรณัม นิทานศาสนา นิทานคติ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานประจักษ์ นิทานอธิบายเหตุ นิทานสัตว์ เรื่องผี มุขตลก เรื่องไม้ และนิทานเข้าแบบ

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545, น. 90-91) ได้อธิบายถึงลักษณะของตำนานหรือนิทานท้องถิ่นว่า เป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นพื้นบ้านพื้นเมืองของคนแต่ละท้องถิ่น แม้จะเป็นเรื่องแปลกพิสดาร หรือพื้นวิสัยความเป็นจริงบ้างก็ตาม ยังเชื่อกันว่าเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นจริง หรือมีเค้าความจริง มีบุคคลหรือสถานที่จริง นิทานท้องถิ่นหรือตำนานอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษประจำชาติ หรือเป็นเรื่องนางไม้ นางเงือก นางนาค ที่ปรากฏกาย และมีเรื่องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตามเรื่องในนิทาน ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. นิทานประเภทอธิบาย เป็นนิทานที่อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติหรืออธิบายถึงสาเหตุความเชื่อบางประการ นิทานประเภทไทยมีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ ดังจะเห็นว่า ภูเขา เกาะ ถ้ำ ตำบล ตลอดจนโบราณสถานสำคัญๆ ล้วนแต่ประวัติความเป็นมาเป็นทำนองนิทานอธิบายว่า เหตุใดจึงมีชื่อเรียกเช่นนี้

2. นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น เชื่อโชคลาง เรื่องผี ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ความเชื่อเหล่านี้มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม

3. นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้ และมีลายแทงแนะให้ค้นหาสมบัติ

4. นิทานวีรบุรุษ กล่าวถึงเรื่องของคุณธรรม ความฉลาด ความสามารถและความองอาจกล้าหาญของบุคคล ส่วนมากเป็นวีรบุรุษของชาติบ้านเมืองและมีสถานที่อยู่จริง

5. นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้นๆ ไม่สมจริง เจตนาสอนความประพฤติ

6. นิทานเกี่ยวกับนักบวชต่างๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอภินิหารของนักบวชที่เจริญภาวนาจนมีฌานแก่กล้า มีอิทธิฤทธิ์

7. นิทานปรัมปรา เป็นเรื่องค่อนข้างยาว สมมติว่าเกิดขึ้นที่ใดที่หนึ่ง แต่สถานที่เลื่อนลอยมักขึ้นต้นด้วย “กาลครั้งหนึ่ง” หรือ “นานมาแล้ว” เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ และมักจะจบลงด้วยความสุข

8. เทพนิยาย เป็นนิทานที่เทวดา นางฟ้าเป็นตัวละครในเรื่องนิทานนั้น หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับกึ่งเทวดา เทพนิยายมักมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา คนโบราณมักมีคำถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จึงคิดสร้างคำตอบให้แก่ตนเอง โดยผูกเป็นเรื่องที่สนุกสนานเหลือเชื่อ

9. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นนิทานที่มักมีตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์ แต่สมมติว่ามีความคิดและการกระทำ ตลอดจนพูดได้อย่างมนุษย์ มีทั้งสัตว์ป่าและสัตว์บ้าน บางทีก็เป็นเรื่องที่มีคนเกี่ยวข้องกับแต่คนและสัตว์พูดโต้ตอบและปฏิบัติต่อกันเหมือนมนุษย์ธรรมดา ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

9.1 นิทานสอนศีลธรรม นิทานประเภทนี้ ตัวเอกต้องเป็นสัตว์เสมอ

9.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่จบ

10. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องสั้นๆ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ว่า มีเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ การแก้ผิดแก้ลำ ปฏิภาณไหวพริบ การพนันขันต่อ การเดินทางและการผจญภัย

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นประเภทหนึ่งของนิทานทั่วไป สามารถจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้หลายแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น นิทานพื้นบ้านที่จำแนกตามลักษณะเนื้อหาและแก่นของเรื่อง แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ นิทานไม่รู้จบ นิทานตลกขบขัน นิทานอธิบายเหตุผล และเทพนิยาย แต่หากจำแนกตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบ สามารถแบ่งเป็น 11 ประเภท ได้แก่ ตำนานเทพปกรณัม นิทานศาสนา นิทานคติ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานประจําถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานสัตว์ เรื่องผี มุขตลกเรื่องไม้ และนิทานเข้าแบบ เป็นต้น

6.2.5 ลักษณะของนิทานพื้นบ้านภาคอีสาน

นิทานพื้นบ้านภาคอีสาน เป็นวรรณกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมีการผูกเรื่ององราวขึ้นจากวัฒนธรรมประเพณีและการดำรงชีวิตของชาวบ้าน มีลักษณะเฉพาะที่เห็นเด่นชัด คือ เป็นเรื่องเล่าที่มีการดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ โครงเรื่องไม่ซับซ้อนวิธีการที่เล่าก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมา มักจะเริ่มเรื่องโดยการกล่าวถึงตัวละครสำคัญของเรื่อง แล้วดำเนินเรื่องไปตามเวลาปฏิทิน ตัวละครเอกพบอุปสรรคปัญหา แล้วก็ฟันฝ่าอุปสรรคหรือแก้ปัญหาคล่องไปจนจบเรื่อง ซึ่งมักจะจบแบบมีความสุข หรือสุขนานุกรม ดังเช่น อารีย์ ทองแก้ว

(2547, น. 11) ได้สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านภาคอีสานไว้ว่า เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน และเมื่อการเขียนเจริญขึ้น ก็อาจมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปาก โดยไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมว่าเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

เอกรัตน์ อุดมพร (2551, น. 5) ได้สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตามประเภทที่พบ ดังนี้

1. นิทานวรรณคดี เป็นนิทานขนาดค่อนข้างยาว ซึ่งมีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือจารึกลงใบลาน นิทานประเภทวรรณคดีนี้โดยมากเป็นเรื่องทางจินตนาการหรือเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น แต่อาจมีเค้าโครงมาจากเรื่องจริง โดยมากมักแต่งเป็นคำกลอนอีสาน ซึ่งบางครั้งเมื่อนำมาเล่าใหม่ นิยมเรียบเรียงใหม่เป็นร้อยแก้วเพื่อให้อ่านง่าย

2. นิทานปรัมปรา ลักษณะที่เห็นเด่นชัด คือเป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีเหตุการณ์ที่เป็นจุดขัดแย้งประกอบอยู่หลายเหตุการณ์ นิทานปรัมปรมีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ต่างๆ

3. นิทานสัตว์ เป็นนิทานที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ แต่สมมติให้มีความนึกคิด การกระทำและพูดได้เหมือนคน มีทั้งที่เป็นสัตว์และสัตว์บ้าน บางทีก็เป็นเรื่องที่มีคนข้องด้วย และพูดโต้ตอบ ปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นคนด้วยกัน

4. นิทานตลก ส่วนใหญ่เป็นนิทานสั้นๆ ซึ่งจุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่พฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ การแสดงไหวพริบปฏิภาณ การแก้แค้นแก้แค้น การพนันขันต่อ การเดินทางผจญภัยที่เป็นเรื่องผิดปกติในแง่ขบขันต่างๆ

5. นิทานก้อม เป็นนิทานขนาดสั้นกะทัดรัด ซึ่งลักษณะพิเศษของนิทานก้อมคือ มีมุขตลก มุขขำขัน อยู่ในตอนท้ายเรื่อง ซึ่งเมื่อเล่าถึงจุดขำขัน หรือจุดปล่อยมุข นิทานก็จะจบเรื่องหรือจบตอน นิทานก้อมนี้ไม่ค่อยมีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มักจะถ่ายทอดโดยวิธีเล่าสู่กันฟัง

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคอีสานเน้นการเล่าเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมาที่มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาง่ายๆ ด้วยถ้อยคำธรรมดา การเรียบเรียงนิทานนิยมเขียนเป็นร้อยแก้วเพื่อให้อ่านง่าย นิทานพื้นบ้านภาคอีสานที่พบมีหลายประเภท ได้แก่ นิทานวรรณคดี นิทานปรัมปรา นิทานสัตว์ นิทานตลก และนิทานก้อม

6.2.6 ตำนานและนิทานพื้นบ้านจังหวัดอุดรธานี

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่ควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้ โดยเฉพาะทางด้านตำนานและนิทานพื้นบ้าน ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุดรธานี และตำนานและนิทานพื้นบ้านจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุดรธานี

จังหวัดอุดรธานี เดิมเป็นถิ่นที่ตั้งของชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยมีประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญสรุปได้ดังนี้ (ข้อมูลจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2558)

1.1 ยุคแรก จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีพบว่า บริเวณพื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ 5,000-7,000 ปี จากหลักฐานการค้นพบที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน และภาพเขียนสีบนผนังถ้ำที่อำเภอบ้านผือ หลักฐานต่างๆ นี้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดอุดรธานี มีอารยธรรมความเจริญในระดับสูง และอาจถ่ายทอดความเจริญนี้แพร่ไปยังประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่บ้านเชียงนั้นสันนิษฐานว่าอาจเป็นเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่เก่าที่สุดของโลก

1.2 ยุคหลังบ้านเชียง หลังจากที่มีความเจริญของบ้านเชียงได้สิ้นสุดลง พื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานีก็ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สืบต่อมาอีก จนกระทั่งสมัยประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นับตั้งแต่สมัยทวารวดี (พ.ศ. 1200-1600) สมัยลพบุรี (พ.ศ. 1200-1800) และสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1800-2000) จากหลักฐานที่พบคือใบเสมาสมัยทวารวดีลพบุรี และภาพเขียนปูนบนผนังโบสถ์ที่ปรักหักพังบริเวณทิวเขาภูพาน ใกล้วัดพระพุทธรบาทบัวบก อำเภอบ้านผือ แต่ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานชื่ออุดรธานีปรากฏในประวัติศาสตร์แต่อย่างใด

1.3 สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานีปรากฏในประวัติศาสตร์เมื่อราวปีจอ พ.ศ. 2117 พระเจ้ากรุงหงสาวดีได้ทรงเกณฑ์ทัพไทยให้ไปช่วยตีกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) โดยให้สมเด็จพระมหาธรรมราชา กับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปช่วยรบ แต่เมื่อกองทัพไทยมาถึงเมืองหนองบัวลำภูซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองเวียงจันทน์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประชวรด้วยไข้ทรพิษจึงยกทัพกลับไม่ต้องรบพุ่งกับเวียงจันทน์ และที่เมืองหนองบัวลำภูนี้เองสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ

1.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดอุดรธานีได้เกี่ยวข้องกับการศึกสงคราม กล่าวคือในระหว่างปี พ.ศ. 2369-2371 ได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ยกทัพเข้ามายึดเมืองนครราชสีมา ซึ่งมีผู้นำคือ คุณหญิงโม (ท้าวสุรนารี) กองทัพเจ้าอนุวงศ์ได้ถอยทัพมาตั้งรับที่เมืองหนองบัวลำภู และได้ต่อสู้กับกองทัพไทยและชาวเมืองหนองบัวลำภูจนทัพเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไป

ไทยมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส เนื่องจากฝรั่งเศสต้องการลาว เขมร และญวนเป็นอาณานิคม เรียกว่า “กรณีพิพาท ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436)” แต่ด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงยอมเสียสละส่วนน้อยเพื่อรักษาประเทศไว้ จึงทรง

สละดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส และตามสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ มีเงื่อนไขห้ามประเทศสยามตั้งกองทหารและป้อมปราการอยู่ในรัศมี 25 กิโลเมตรของฝั่งแม่น้ำโขง

5. มณฑลอุดร คำว่า “อุดร” มาปรากฏในชื่อเมืองเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2450 ในพิธีตั้งเมืองอุดรธานี 1 เมษายน ร.ศ. 127 พ.ศ. 2450 โดยพระยาศรีสุริยราช วรานุวัตร “โพธิ์ เนติโพธิ์” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีกระแสพระบรมราชโองการให้จัดตั้งเมืองอุดรธานีขึ้นที่บ้านหมากแข้ง เป็นศูนย์กลางของมณฑลอุดร ครอบคลุม จังหวัด อุดรธานี ขอนแก่นหนองคาย เลย หนองบัวลำภู บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหารในสมัยนั้น หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2475 แล้วได้มีการปรับปรุงระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ยกเลิกการปกครองในระบบมณฑลในส่วนภูมิภาคยังคงเหลือเฉพาะจังหวัดและอำเภอเท่านั้นมณฑลอุดรจึงถูกยุบเลิกไปเหลือเพียงจังหวัดอุดรธานีเท่านั้น

2. ตำนานและนิทานพื้นบ้านจังหวัดอุดรธานี

2.1 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดอุดรธานี เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรื่องราวที่เป็นตำนานของเมืองอุดรสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ วิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนในท้องถิ่น ตำนานพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมีเรื่องเล่าขานมากมายหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมืองอุดร หรือจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีเนื้อหาและแก่นของเรื่องที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นเรื่องแปลกพิสดาร ตัวละครมีอิทธิฤทธิ์สัตว์พูดได้ รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และประเพณีท้องถิ่นเมืองอุดร ผู้ศึกษาได้คัดเลือกนำเรื่องราวที่มีเนื้อหาและแก่นของเรื่องที่มีความแตกต่างกัน มาสร้างหนังสือเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้และแง่คิดที่กว้างขวาง และเกิดอรรถรสที่หลากหลายในการอ่าน โดยเรื่องเล่าที่นำมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบด้วยตำนานพื้นบ้าน 9 เรื่อง ได้แก่ ว่างสามหมอ ว่างนาคินทร์-คำชะโนด เชียงงาม นางเพ็ญ อูสาบารส ม้าคำไหล งานบุญบั้งไฟล้าน หนองหานกุมภวาปี และศรีธาตูปยานรัก

2.2 นิทานพื้นบ้านจังหวัดอุดรธานี เป็นภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเช่นเดียวกับตำนานพื้นบ้านเมืองอุดร เป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นโดยเน้นให้ความบันเทิง เพลิดเพลินใจแก่ผู้อ่านผู้ฟัง และยังสอดแทรกแง่คิดและคติสอนใจไว้ในเรื่อง ให้ผู้อ่านมีคุณธรรมและดำเนินชีวิตตามจารีตประเพณีอันดีงาม นิทานพื้นบ้านเมืองอุดรมีมากมาย และมีหลากหลายรูปแบบ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาและแก่นของเรื่องแตกต่างกัน มาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยประกอบด้วยนิทานพื้นบ้าน 9 เรื่อง ได้แก่ บักหูดสามเปา ท้าวกำกาดำ จำปาสีตัน ท้าววรจิตนางจันทะจร ขุนทิงขุนเทือง กำพรว้าฝิน้อย ฝีกองกอย กากฟกษ และนางหมาขาว

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีดังนี้

สาวตรี สิ้นสันธิเทศ (2551) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหนังสือ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.39/82.39 โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เฉลี่ยร้อยละ 82.39 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ ครูผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ ความสามารถและวัยของนักเรียน เนื้อหาที่ใช้ไม่ควรสลับซับซ้อน หรือใช้ภาษาที่ยากต่อความเข้าใจของนักเรียน

ภาวณี ด่านศิริวานิชย์ (2553) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนครึ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนครึ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.24/80.76 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ความคิดเห็นในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีค่ามากที่สุด ซึ่งนำไปสู่การสรุปข้อเสนอจากผลการวิจัยว่าในการสอนรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่น เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

สุกุลธีร์ จรัสศรีสุนทร (2551) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีประสิทธิภาพ และศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัยสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 93.91/84.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน และพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ที่สร้างขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมประการหนึ่งว่า การสร้างหนังสือสำหรับเด็กควรคำนึงถึง ความยากง่าย และความน่าสนใจของเนื้อหา และควรมีภาพประกอบทุกบท เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจของผู้อ่านให้มากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมนับเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญ ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมในแต่ละเนื้อหาของหลักสูตร และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังให้เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญและเห็นความจำเป็นในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีพัฒนาการทางการอ่านจากสื่อการสอนภาษาไทยที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เรื่องของท้องถิ่นอันแสดงถึงการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และปลูกฝังค่านิยมและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียน

7. แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

7.1 การกำหนดลักษณะของหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี ดังนี้

1. กลุ่มผู้อ่านหนังสือเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. แหล่งที่มาของเนื้อหาของเรื่องที่ใช้เป็นแนวทางในการเขียน คือ ประวัติความเป็นมา สภาพสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นเมืองอุดรธานี โดยคัดสรรตำนานและนิทานพื้นบ้านในจังหวัดอุดรธานี มาสร้างหนังสือให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องว่า ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี
4. แนวการเขียนเป็นบันเทิงคดี คือ เนื้อหาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลินส่งเสริมการคิดและจินตนาการแก่ผู้อ่าน
5. รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไปขนาด 21 × 29.7 เซนติเมตร หรือเทียบเท่าขนาดกระดาษ A4

6. เนื้อหาหนังสือประกอบด้วย ตำนาน และนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุดรธานีที่เรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว

7.2 การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาในหนังสือ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ เนื้อหา อภิธานศัพท์ และภาพประกอบ ดังนี้

7.2.1 เนื้อหา

เนื้อหาของหนังสือเป็นการรวบรวมตำนานและนิทานพื้นบ้าน ที่เล่าโดยผู้รู้/ชาวบ้านในจังหวัดอุดรธานี มาเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาโดยใช้ภาษาที่สละสลวย เข้าใจง่าย แต่ยังคงรักษาสำนวนเดิมไว้ ตำนานและนิทานพื้นบ้านที่เลือกมามีเนื้อหาที่น่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน เหมาะกับวัยของผู้อ่าน และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แหล่งข้อมูลของเนื้อหาได้มาโดยการค้นคว้าจากหนังสือที่มีผู้รวบรวมไว้ในท้องถิ่นในรูปแบบมุขปาฐะ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

7.2.2 คำอธิบายศัพท์

คำอธิบายศัพท์ในเรื่อง เป็นการอธิบายศัพท์ท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาถิ่นอีสานเพื่ออธิบายให้นักเรียนที่ไม่ได้พูดภาษาถิ่นได้เข้าใจความหมายของเรื่องราวที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น และคำศัพท์เฉพาะตามบริบทของเรื่องที่ยากต่อความเข้าใจและตีความ แหล่งที่มาของการอธิบายความหมายของภาษาถิ่นอีสานและคำศัพท์เฉพาะ ได้มาจากหนังสือพจนานุกรม และการตีความภาษาถิ่นอีสานของผู้ศึกษา รวมทั้งได้สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น

7.2.3 ภาพประกอบ

เป็นภาพวาดลงสีเส้นสวยงาม โดยออกแบบให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เพื่อดึงดูดความสนใจและให้นักเรียนมีอารมณ์ในการอ่าน และเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

7.3 ขั้นตอนการสร้างหนังสือ

ผู้ศึกษาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

7.3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม (ท 30201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

7.3.2 ศึกษาธรรมชาติเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

7.3.3 ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร

จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสนทนาสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่นในอำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร/ตำราเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

7.3.4 นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบในส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่มีความคลาดเคลื่อนแตกต่างกัน เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความเป็นเอกภาพถูกต้องตามข้อเท็จจริง และสอดคล้องกันอย่างสมเหตุสมผล

7.3.5 ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร โดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสือ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของชื่อเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสือกับประเด็นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	แน่ใจว่าเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสือมีความเหมาะสม
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสือมีความเหมาะสม
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าเรื่องที่น่ามาสร้างหนังสือไม่มีความเหมาะสม

7.3.6 คัดเลือกเรื่องที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66-1.00 มาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร

7.3.7 สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานนิทานและพื้นบ้านเมืองอุดรตามขั้นตอนของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) ภิญาพร นิตยประภา (2534) และจินตนา ไบกาชุยี (2542) ดังนี้ 1) กำหนดเนื้อหา 2) วางโครงเรื่อง/ใจความสำคัญของเรื่อง 3) เขียนบท 4) จัดทำหนังสือจำลอง/วาดภาพประกอบ 5) จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์ และ 6) กำหนด/ตั้งชื่อเรื่อง

7.4 การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ

หลังจากสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมแล้ว ผู้ศึกษามีวิธีการปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ ดังนี้

7.4.1 สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และสำหรับนักเรียน ผู้ศึกษาสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การสร้างและประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยดัดแปลงจากเกณฑ์การประเมินค่าของหนังสือของชุดิมา สัจจามันท์ และคณะ (2543) ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

3.1) แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมใน 5 ด้าน คือ 1) การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ 2) รูปภาพประกอบ 3) เนื้อหา 4) การใช้ภาษา และ 5) คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ แบบประเมินดังกล่าวเป็นแบบตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความถูกต้องเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความถูกต้องเหมาะสม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมไม่มีความถูกต้องเหมาะสม

3.2) แบบประเมินสำหรับนักเรียน เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมใน 5 ด้านคือ 1) การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ภาพประกอบ 3) เนื้อหา 4) การใช้ภาษา และ 5) คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ แบบสอบถามดังกล่าว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแปลความหมายของระดับคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

7.4.2 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

7.4.3 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน-กุฎภาวปี จังหวัดอุดรธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10 คน มาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น

7.4.4 วิเคราะห์คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของประเด็นการประเมินในภาพรวม และรายด้าน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านเพิ่มเติมต่อไป ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำ คือ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จึงจะถือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับได้

7.4.5 วิเคราะห์คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากการประเมินของนักเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวม และ

รายด้าน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านเพิ่มเติมต่อไป ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การ
แปลความหมายคุณภาพรายด้าน และคุณภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่ม ดังนี้

4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
ต่ำกว่า 1.50	น้อยที่สุด

บทที่ 2

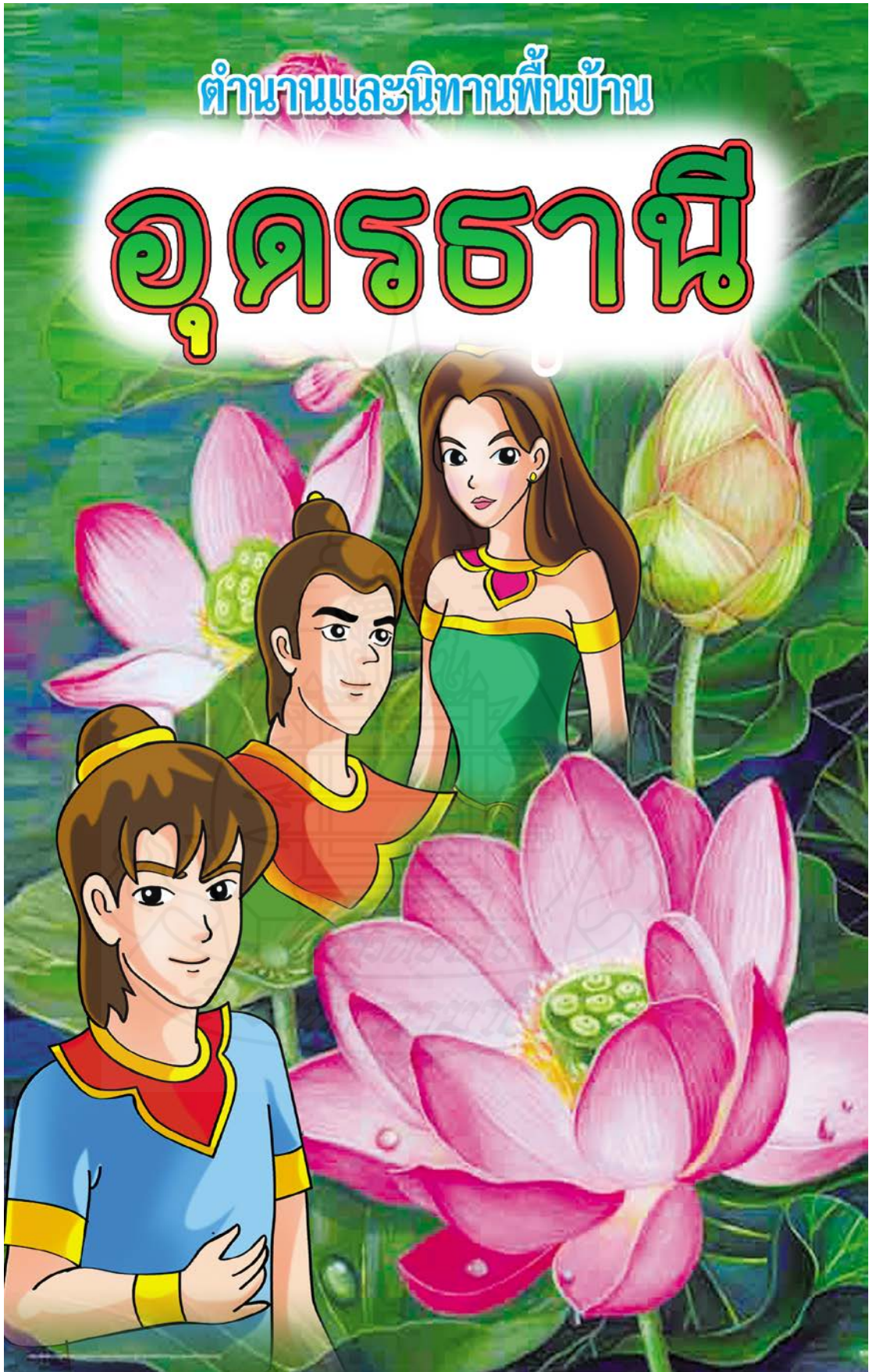
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี ที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับปรุงพัฒนาให้มีความสมบูรณ์แล้ว ซึ่งจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มขนาด 20 x 29.7 เซนติเมตร ความยาว 49 หน้า โดยมีส่วนประกอบดังนี้

1. ปกหน้า ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อประเภทหนังสือ และชื่อผู้เรียบเรียง ส่วนภาพบนปกเป็นภาพสีที่ออกแบบมาเพื่อดึงดูดใจให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องที่อยู่ภายในเล่ม
 2. หน้าปกใน ประกอบด้วย ชื่อหนังสือ ประเภทของหนังสือ และชื่อผู้เรียบเรียง
 3. หน้าคำนำ มีข้อความแสดงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของหนังสือ วิธีการได้มาซึ่งเรื่องราวในหนังสือ องค์ประกอบของหนังสือ รวมถึงการแสดงความขอบคุณผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนทำให้การสร้างหนังสือบรรลุผลสำเร็จ
 4. หน้าสารบัญ
 5. เนื้อหาดำเนินการและนิทานพร้อมภาพประกอบที่เป็นภาพสี
 6. การอธิบายคำศัพท์ เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ท้องถิ่นที่ปรากฏในเรื่อง ซึ่งจะมีการอธิบายคำศัพท์ในตำนานและนิทานบางเรื่องเท่านั้น
 7. กิจกรรมท้ายเรื่อง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ การตอบคำถามท้ายเรื่อง และกิจกรรมเสนอแนะ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแนวคิดที่ได้จากเรื่อง เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น
 8. ปกหลัง เป็นส่วนประกอบหลังสุดของหนังสือที่ไม่มีเนื้อหาใดๆ มีภาพประกอบที่เป็นภาพสี
- เนื้อเรื่องและลักษณะรูปเล่มของหนังสือปรากฏดังต่อไปนี้

ตำนานและนิทานพื้นบ้าน

อุครธาณี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดอุตรธานี โดยนำตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี จำนวน 18 เรื่อง จากการศึกษาและสัมภาษณ์จากผู้รู้และทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ มีความรู้คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง เรื่องละ 2 ตอน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และความคิดวิเคราะห์ แนวคิดที่ได้ อีกทั้งมีภาพประกอบ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กรุณาให้คำปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น จังหวัดอุตรธานี ดังรายชื่อต่อไปนี้ พระโสภณพุทธิธาดา (ชาญชัยพรหมสิทธิ์) นายสุพจน์ สุวรรณภักดี นางกุหลาบ อภิญญานนท์ ที่ให้ข้อมูลตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 20 อุตรธานี ดังรายชื่อต่อไปนี้ นางยุพคิน ไชยรบ นางสาวนพมาศ ตรีกุล นางแพรวพรรณ จันทร์แดง ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นรวมทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุ่มภาวปี จังหวัดอุตรธานี ประจำปีการศึกษา 2557 ที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือเล่มนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

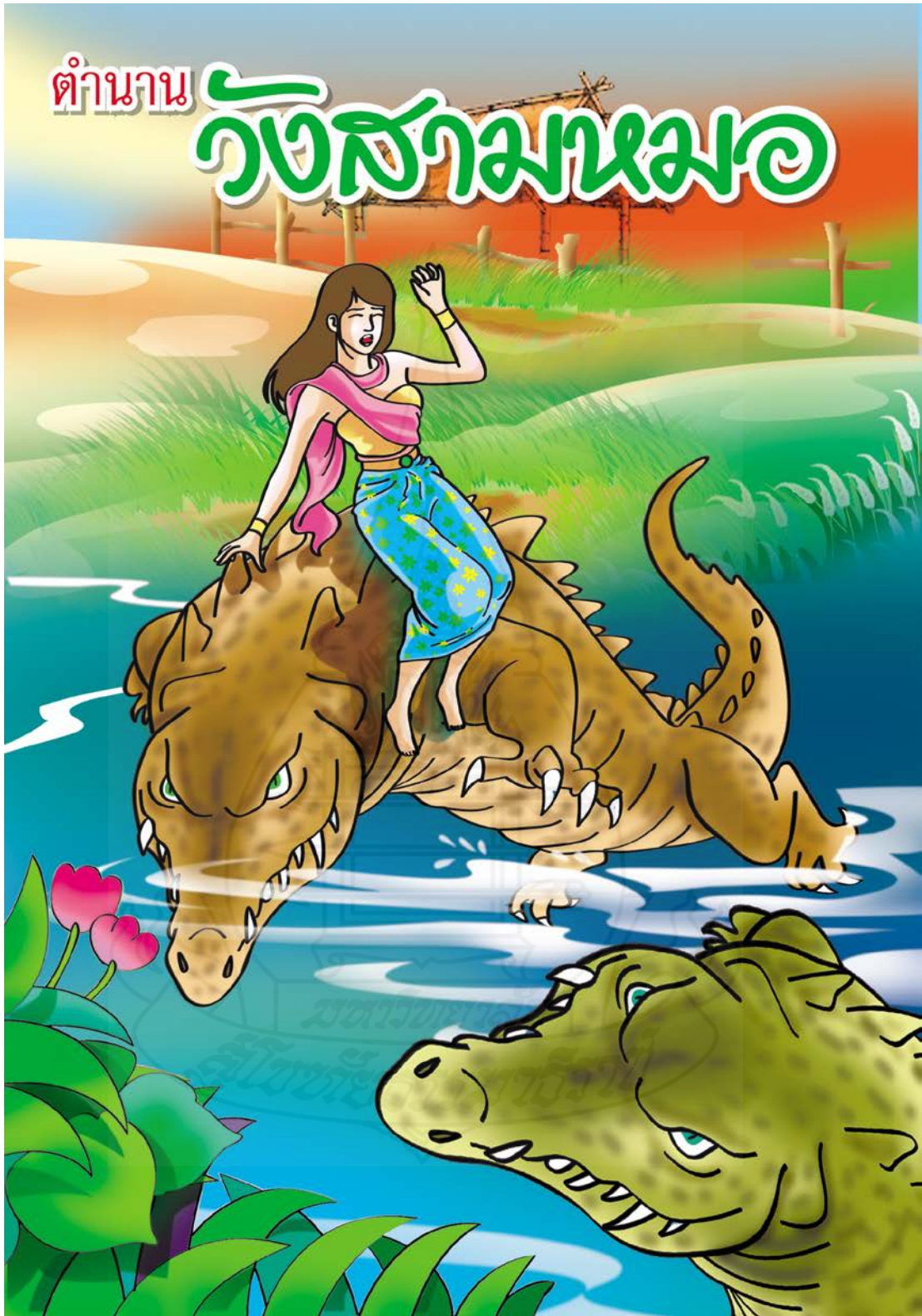
นางอนงค์ ทนผักแว่น

พฤษภาคม 2558

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตำนาน	1
เรื่องที่ 1 วังสามหมอ	3
เรื่องที่ 2 วังนาคินทร์คำชะโนด	7
เรื่องที่ 3 เชียงงาม	12
เรื่องที่ 4 นางเพ็ญ	16
เรื่องที่ 5 อูสามารถ	20
เรื่องที่ 6 ม้าคำไหล	25
เรื่องที่ 7 งานบุญบังไฟล้าน	29
เรื่องที่ 8 หนองหาน กุมภวาปี	33
เรื่องที่ 9 ศรีธาตุ พยานรัก	38
นิทาน	41
เรื่องที่ 10 บักหุดสามเปา	43
เรื่องที่ 11 ท้าวกำกาดำ	47
เรื่องที่ 12 จำปาสี่ต้น	50
เรื่องที่ 13 ท้าววรจิต นางจันทะจร	54
เรื่องที่ 14 ขุนทึงขุนเทือง	57
เรื่องที่ 15 กำพร้าผีน้อย	60
เรื่องที่ 16 ผีกองกอย	65
เรื่องที่ 17 กาสเกษ	69
เรื่องที่ 18 นางหมาขาว	72

เรื่องที่ 1 วังสามหมอ

นานมาแล้ว เจ้าเมืองท่าขอนยาง มีลูกสาวคนหนึ่งชื่อ “คำบาง” เธอเลี้ยงลูกจระเข้ไว้เป็นเพื่อนมาตั้งแต่เยาว์วัยโดยตั้งชื่อว่า “บักเฮ้า” คำบางเติบโตขึ้นเป็นหญิงสาวรูปโฉมงดงามมาก ส่วนบักเฮ้าก็ตัวใหญ่เท่าประทุนเกวียน มันเป็นจระเข้ที่มีนิสัยซื่อและรักนายสาวของมันมาก บักเฮ้ามักให้คำบางขี่หลังแล้วพาท่องเที่ยวไปตามลำน้ำชีอยู่เสมอๆ

วันหนึ่งในฤดูน้ำหลาก ขณะที่บักเฮ้าว่ายน้ำพาคำบางออกท่องเที่ยวเหมือนเช่นเคย ทันใดนั้นมีจระเข้ป่าดุร้ายต่างถิ่นสองตัว ล่องลงมาหากินแถบลำน้ำชี เมื่อมันเห็นคำบางก็ตรงรี่เข้าไปหมายจะจับกิน บักเฮ้าจึงต่อสู้กับจระเข้ป่าเพื่อปกป้องคำบางจนสุดกำลัง แต่ไม่อาจต้านทานจระเข้ป่าที่โถมเข้าทำร้ายอย่างบ้าคลั่งได้ มันจึงตัดสินใจคาบคำบางโผทะยานหนีเข้าฝั่ง

แต่พอบักเฮ้าวางคำบางลงริมฝั่งกลับพบว่าเธอนอนแน่นิ่งสิ้นลมหายใจเสียแล้ว บักเฮ้าโศกเศร้ามากที่เจตนาดีของตนกลับทำให้นายสาวที่รักยิ่งต้องตาย มันทั้งเสียใจและกลัวเจ้าเมืองจะลงโทษ เพราะความผิดครั้งนี้ใหญ่หลวงนัก เกินกว่าที่จะอธิบายให้มนุษย์เข้าใจได้ มันจึงจำใจกลืนคำบางลงท้องเพื่อปกปิดความผิด จากนั้นบักเฮ้าก็หนีซมซานขึ้นไปทางตอนเหนือของลำน้ำป่าว ถ้าช่วงใดน้ำตื้นเขินก็หนีขึ้นบกตะลุยเข้าป่าไปเรื่อย จนมาถึงหนองน้ำกว้างใหญ่เป็นห้วงลึกแห่งหนึ่ง จึงกบดานอยู่ก้นหนองน้ำนั้น

เมื่อเจ้าเมืองท่าขอนยางรู้ว่าบักเฮ้ากินคำบางแล้วหลบหนีไปก็โกรธแค้นมาก ประกาศหาหมอปราบจระเข้ มาขับไล่บักเฮ้า จระเข้เอกตัญญูให้จงได้ หมอปราบจระเข้คนแรกเป็นชาย ทำการไม่สำเร็จจึงกลายเป็นเหยื่อของมัน คนที่สองก็เช่นกัน ส่วนคนที่สามแม้เป็นหญิง แต่เฉลียวฉลาดเก่งกล้า จึงสามารถปราบได้ ผู้คนต่างช่วยกันตั้งเชือกกลางจระเข้ขึ้นฝั่ง บักเฮ้าเฝ้าอยู่สุดกำลัง แต่เมื่อเห็นเจ้าเมืองท่าขอนยางบนฝั่งก็เศร้าสำนึกผิดที่ตนก่อขึ้น จึงยอมให้ลากตั้งร่างมที่มาขึ้นเกยฝั่งโดยดี เจ้าเมืองสั่งให้ฆ่าบักเฮ้าและผ่าท้องนำกระดูกคำบางและศพหมอปราบจระเข้ทั้งสองไปบำเพ็ญกุศล บริเวณที่พบรอยหลุมดินจระเข้ ภายหลังมีคนมาตั้งบ้านเรือนจึงเรียกว่า “บ้านหลุมดินแฉี่” ต่อมาเหลือเพียง “บ้านหลุม” หนองน้ำที่พบบักเฮ้าถูกเรียกขานว่า “วังสามหมอ” ทั้งนี้เนื่องจากต้องใช้หมอปราบจระเข้ถึงสามคนจึงปราบได้สำเร็จ

คำศัพท์

ความหมาย

หลุมดินแฉี่

รอยเท้าจระเข้

ประทุนเกวียน

หลังคาเกวียน

แฉี่

จระเข้

ภาพที่ 1 วังสามหมอปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ลำพันชาติ มีลักษณะเป็นอ่างเก็บน้ำ และแหล่งท่องเที่ยว ตั้งอยู่บ้านกลั่นนารี ตำบลหนองกุงทับม้า อำเภอวังสามหมอ

กิจกรรมท้ายเรื่อง ว่างสามหม่อ

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด จงระบุพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

.....

.....

- 2) จงอธิบายลักษณะนิสัยของคำบาง

.....

.....

- 3) นักเรียนเห็นว่าสิ่งที่บักเข้าแก้ปัญหาโดยการกินนางคำบาง เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด จงระบุพร้อมทั้งให้เหตุผล

.....

.....

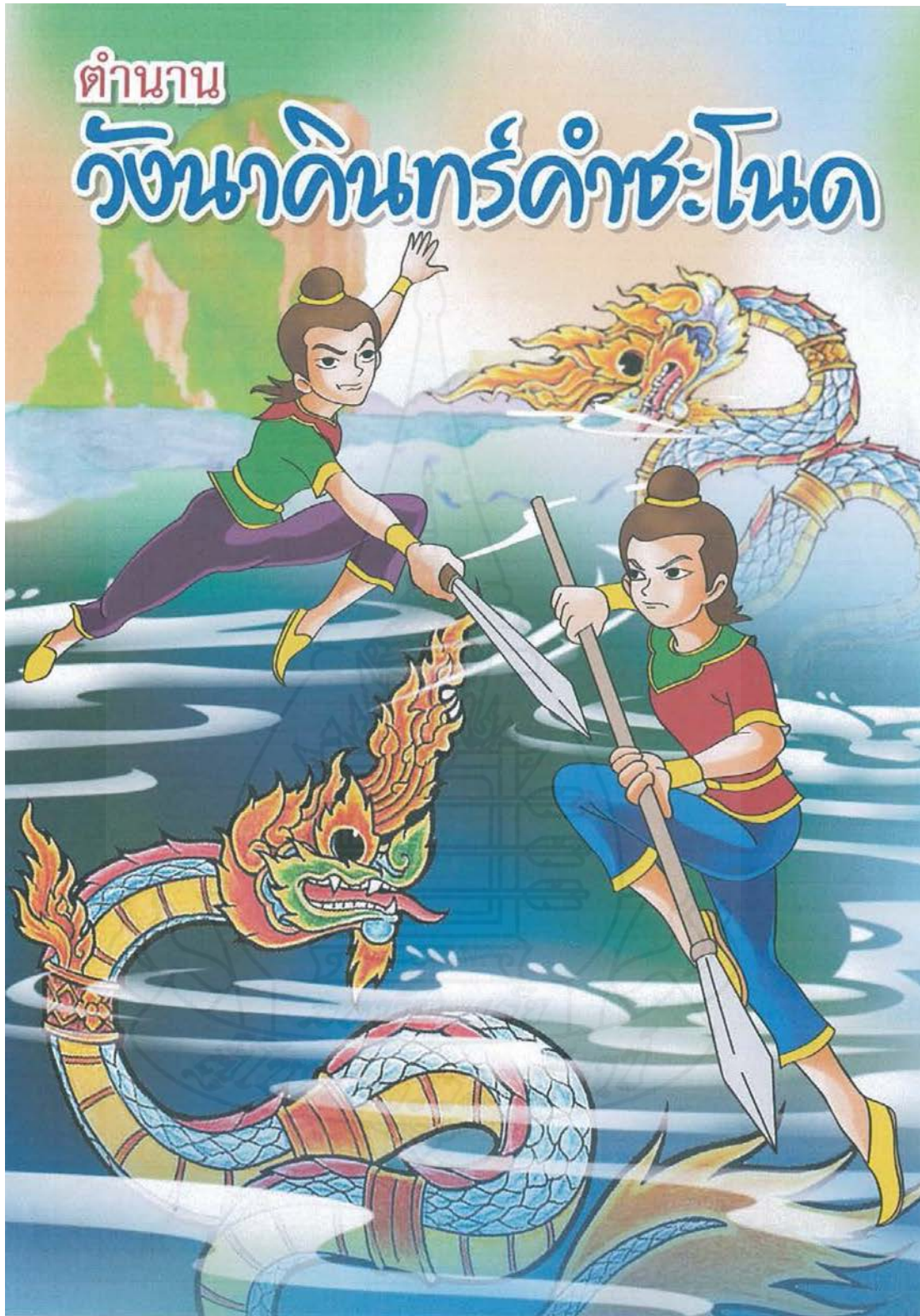
- 5) ตำนานว่างสามหม่อให้ข้อคิดในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมุติจากตำนานว่างสามหม่อ

เรื่องที่ 2 วังนาคินทร์คำชะโนด

วังนาคินทร์คำชะโนดมีตำนานเล่าว่า หนองกระแสหรือหนองแส ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศลาว มีเมืองพญานาคอยู่สองเมือง เมืองแรกมีพญาสุทโธนาคเป็นเจ้าครองเมือง อีกเมืองมีพญาสุวรรณนาคเป็นเจ้าครองเมือง แต่ละเมืองมีบริวารเป็นนาคห้าพันตัวเท่าๆ กัน ทั้งสองเมืองต่างอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและเจ้าเมืองทั้งสองก็เป็นเพื่อนรักกันมาก มีสิ่งใดก็มักจะช่วยเหลือกันเสมอโดยทั้งสองมีสัญญากันว่า ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งออกไปหาอาหารอีกฝ่ายจะไม่ออกไป เพราะเกรงว่าจะทะเลาะกัน และเมื่อได้อาหารมาจะต้องแบ่งกันฝ่ายละครึ่ง

วันหนึ่งพญาสุทโธนาคพบบริวารออกไปหาอาหารได้ช้างมา จึงแบ่งเนื้อช้างและขนออกเป็นสองส่วนเท่าๆ กันแล้วนำไปแบ่งให้พญาสุวรรณนาคตามสัญญา ทั้งสองฝ่ายต่างอึ้งหน้าสำราญเพราะช้างมีเนื้อมาก ต่อมาวันหนึ่งพญาสุวรรณนาคออกไปหาอาหารบ้าง ปรากฏว่าได้เม่นมาจึงแบ่งเนื้อเม่นและขนเม่นออกเป็นสองส่วน แล้วนำไปให้พญาสุทโธนาคส่วนหนึ่ง แต่เม่นตัวเล็กนิดเดียวและขนเม่นนั้นมีขนาดใหญ่ เนื้อที่แบ่งให้พญาสุทโธนาคจึงไม่พอกิน เป็นเหตุให้พญาสุทโธนาคไม่พอใจและตัดขาดความเป็นเพื่อน

หลังจากนั้นทั้งสองได้ทำสงครามกันจนเวลาผ่านไปเจ็ดปี สร้างความเดือดร้อนไปทั้งสามภพ เมื่อพระอินทร์ทราบเรื่องจึงตรัสเป็นโองการให้นาคทั้งสองหยุดรบกัน โดยให้ถือว่าทั้งสองฝ่ายเสมอกันและให้แต่ละฝ่ายสร้างแม่น้ำ ใครสร้างถึงทะเลก่อนจะได้รางวัลเป็นปลาบึกไปอาศัยอยู่ในแม่น้ำนั้น และเพื่อป้องกันไม่ให้พญานาคทั้งสองทะเลาะกันอีก พระองค์จึงใช้ภูเขาดงพญาไฟเป็นเขตกัน หากใครข้ามเขตเข้าไปขอให้ไฟจากภูเขาดงพญาไฟไหม้ผู้นั้นเป็นจุนมหาจุล

พญาสุทโธนาคสร้างแม่น้ำโดยมุ่งไปทางทิศตะวันออกของหนองกระแส แต่ด้วยมีนิสัยใจร้อนเมื่อพบภูเขากั้นขวางทาง ก็หาวิธีหลบหลีกแม่น้ำจึงมีลักษณะโค้งไปโค้งมา ต่อมาจึงเรียกชื่อแม่น้ำแห่งนี้ว่า แม่น้ำโขง ส่วนพญาสุวรรณนาคนั้นได้สร้างแม่น้ำขึ้นทางทิศใต้ของหนองกระแส นาคตนนี้มีนิสัยละเอียดและใจเย็น แม่น้ำที่สร้างขึ้นมาจึงมีความตรงกว่าแม่น้ำทุกสายและใช้เวลาในการสร้างนานต่อมาแม่น้ำแห่งนี้จึงได้ชื่อว่าแม่น้ำน่าน ผลจากการสร้างแม่น้ำแข่งกันในครั้งนั้นปรากฏว่าพญาสุทโธนาค สามารถสร้างแม่น้ำโขงเสร็จก่อนจึงได้ปลาบึกเป็นรางวัล ดังนั้นแม่น้ำโขงจึงเป็นแม่น้ำแห่งเดียวที่มีปลาบึกอาศัยอยู่

หลังจากนั้นพญาสุทโธนาคได้แผลงอิทธิฤทธิ์โดยการเหาะไปเฝ้าพระอินทร์ที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์และแจ้งว่าตนเองเป็นพญานาคไม่สามารถอยู่เมืองมนุษย์ได้นาน จึงขอทางขึ้นลงระหว่างบาดาลกับโลกมนุษย์เอาไว้สามแห่ง พระอินทร์ทรงอนุญาตให้มีรูสามแห่งตามที่ตั้งขอ แห่งแรกได้แก่พระธาตุหลวงนครเวียงจันทน์ แห่งที่สองคือที่หนองคันแททั้งสองแห่งนี้ให้เป็นทางขึ้นลงของ

พญานาคเท่านั้น ส่วนแห่งที่สามคือคำชะโนด พระอินทร์ให้พญาสุทโธนาคไปตั้งบ้านเรือนที่เกาะคำชะโนดจนถึงปัจจุบัน

คำศัพท์

นาคินทร์

จุมพุนหาคูล

ความหมาย

นาค

ของที่แหลกละเอียดมาก

ภาพที่ 2 สภาพคำชะโนดในปัจจุบันหลังจากได้รับการบูรณะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ชาวบ้านบอกว่า มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า “ปล่องพญานาค” แปลกที่ว่า
เมื่อโยนเหรียญลงไป จะมองเห็นเหรียญได้หมด น้ำใสมาก
ชาวบ้านมีความเชื่อว่า พญานาค ได้ออกมาจากปล่องนี้

กิจกรรมท้ายเรื่อง วังนาคินทร์คำชะโนด

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) สาเหตุที่ทั้งสองเมืองทะเลาะกันเพราะเรื่องการกิน นักเรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2) นักเรียนชอบเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด จงอธิบาย

.....

.....

- 3) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนเห็นว่าการแก้ปัญหาของพระอินทร์เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) ตำนานวังนาคินทร์คำชะโนดให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

.....

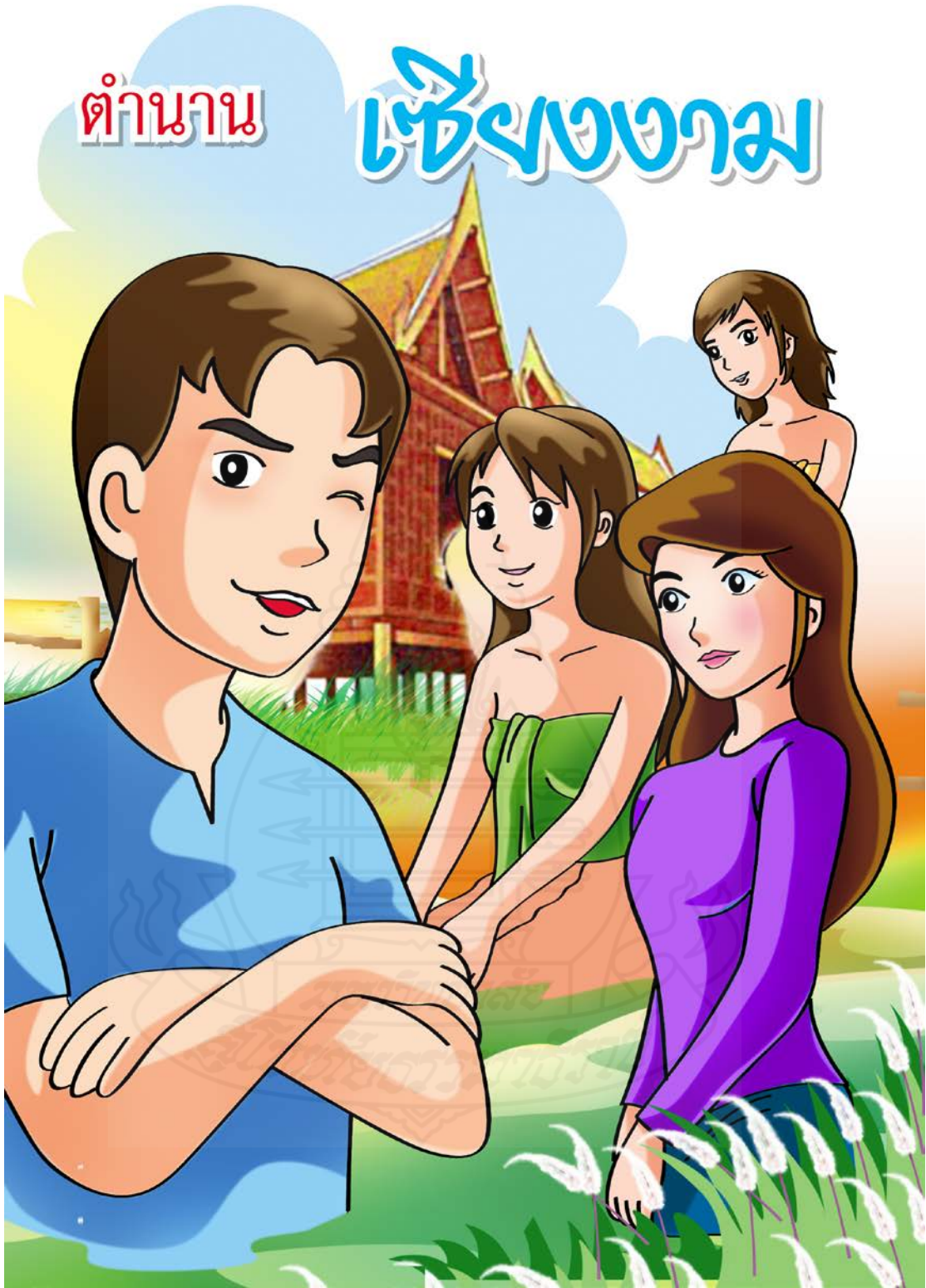
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำชะโนดในปัจจุบัน แล้วเขียนบรรยายเกี่ยวกับลักษณะสถานที่และความสำคัญในด้านต่าง

ตำนาน

เซ็งงงาม

เรื่องที่ 3 เชียงงาม

นานมาแล้วมีครอบครัวหนึ่ง ได้บุตรชายที่มีรูปร่างหน้าตางดงาม พ่อแม่ตั้งชื่อว่า “งาม” เมื่อเขาอายุราว 10 ขวบ พ่อแม่ได้ให้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดชานเมืองหนองหาน หลังจากบวชได้ประมาณ 5-6 ปี สามเณรน้อยก็แตกฉานในพระธรรมวินัย

ในช่วงที่สามเณรกำลังแตกเนื้อหนุ่มรูปร่างหน้าตาคนคายนี่เสน่ห์ต้องตาสาว ๆ เป็นยิ่งนัก โดยเฉพาะเวลาแสดงพระธรรมเทศนานั้น น้ำเสียงสามเณรน้อยไพเราะจับใจน่าฟัง ทำให้สาว ๆ ต่างพากันหลงใหล ชวนกันไปเฝ้าปรนนิบัติไม่เว้นแต่ละวัน เรื่องราวของสามเณรหนุ่มล่องรู้ไปถึงในวังนางสนมต่างพากันไปชมความงามไม่เว้นแต่ละวัน นานวันเข้าบรรดาผู้ชายต่างไม่พอใจ จึงไปร้องทุกข์กล่าวโทษสามเณรกับเจ้าเมือง ทำให้เจ้าเมืองต้องขอร้องแกมบังคับให้สามเณรสึกจากเพศบรรพชิต เมื่อสึกมาก็มีคำนำหน้านามว่า “เชียง” ตามประเพณีของชาวบ้านในท้องถิ่น

เมื่อสึกแล้วเชียงงามก็ไปอยู่หมู่บ้านหนึ่งทางทิศเหนือของเมืองหนองหาน ทำให้ชาวบ้านเรียกหมู่บ้านดังกล่าวว่า “บ้านเชียงงาม” แม้ว่าเชียงงามจะสึกออกมาแล้ว แต่ปัญหาเรื่องผู้หญิงก็ไม่ลดลง แถมหนักมากกว่าเดิม เพราะเชียงงามเป็นบุรุษชนธรรมดา บรรดาผู้หญิงยังมีโอกาสใกล้ชิดมากกว่าเดิมผู้หญิงไปหาเชียงงามโดยไม่สนใจอยู่บ้านดูแลสามี สามีก็เดือดร้อนต่างพากันไปร้องทุกข์กับเจ้าเมืองอีก เจ้าเมืองจึงขับไล่เชียงงามออกจากหมู่บ้าน เชียงงามจึงกลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่บ้านเชียง แต่ปัญหาที่เกิดจากความรูปร่างก็ยังคงอยู่

เจ้าเมืองจึงสั่งให้ทหารไปจับเชียงงามมาประหารชีวิต ก่อนตายเชียงงามได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า “ตัวข้าไม่มีความผิดอันใดเลย แต่ถูกนำมาประหารชีวิตเพราะความงามในเรือนร่างของตนช่างไม่ยุติธรรมเลย ขอให้เมืองหนองหาน ประสบแต่ความวิบัติ อย่าได้มีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตสืบไป” สิ้นเสียงของเขา ทหารก็ลงดาบประหารชีวิต เจ้าเมืองจึงสั่งให้นำหัวไปฝังที่ป่าช้าปัจจุบันเรียก “วัดหัวเชียง” ส่วนร่างกายก็ให้ไปฝังในวัด ปัจจุบันวัดดังกล่าวยังอยู่ที่บริเวณโรงพยาบาลหนองหาน

คำศัพท์

เชียง

ความหมาย

คำนำหน้านามผู้ชายที่เคยบวชสามเณร

ภาพที่ 3 สภาพศาลหัวเซียงตั้งอยู่บริเวณในโรงพยาบาล อำเภอหนองหาน
ในปัจจุบันเป็นที่สักการะของชาวบ้านและผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป

กิจกรรมท้ายเรื่อง เชียงงาม

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนคิดว่าสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาความขัดแย้งในเรื่องนี้ คืออะไร

.....

.....

- 2) ถ้านักเรียนเป็นเชียงงามจะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

- 3) นักเรียนคิดว่าเชียงงามสมควรได้รับโทษด้วยการประหารชีวิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนต้องการที่จะมีรูปงามเหมือนเชียงงามหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) ตำนานเรื่องเชียงงามให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจัดได้ว่าที่เรื่อง ความดีสำคัญกว่าความงาม

สืบชั้ยธรรมชาธิราช

ตำนาน นางเพ็ญ

เรื่องที่ 4 นางเพ็ญ

ณ เมืองหนองเป็ดโพธิ์เวียง มีพระวรบิดาเป็นผู้ครองนคร มีมเหสีนามว่านางจันทรา ทั้งสองปกครองบ้านเมืองโดยธรรม แต่ทั้งสองพระองค์ไม่มีโอรสธิดา ต่อมาในคืนวันเพ็ญพระจันทร์ทรงกลด นางจันทราให้กำเนิดพระธิดาน่ารักงดงามดังดวงจันทร์ จึงตั้งชื่อว่า “เพ็ญ”

เมื่อนางเพ็ญพระชนม์มาได้ 17 พรรษา นางมีรูปร่างหน้าตางดงามเป็นที่หลงใหลของชายหนุ่มทั้งหลาย กิตติศัพท์ความงามของนางเลื่องลือไปถึงเจ้าชายเมืองต่างๆ และต่างต้องการจะได้นางไปเป็นมเหสี เจ้าชายที่ต้องการแต่งงานกับนาง ได้แก่ ท้าวขัตติยราชแห่งเมืองบางท้าวไชยยะเสนะ เมืองภูเงิน และเจ้าเชียงใหม่ แห่งเมืองห่าน

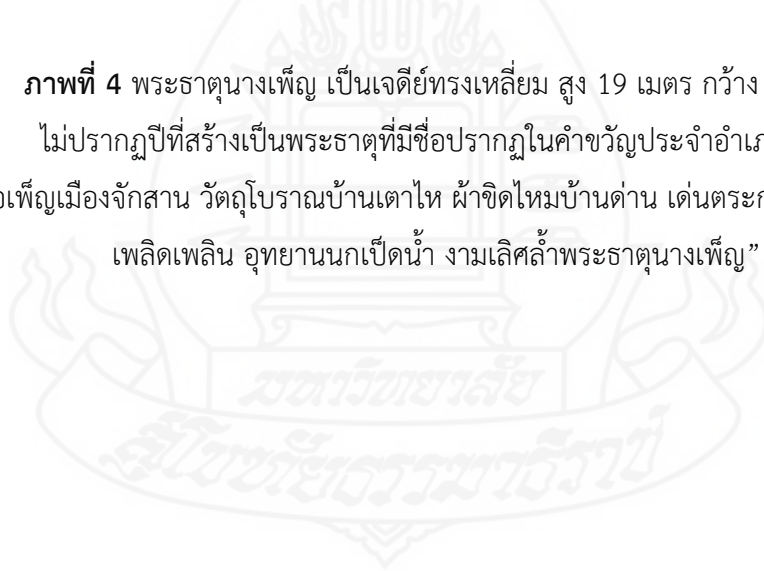
ด้วยบุญกรรมเจ้าชายทั้งสามเดินทางมาถึงเมืองหนองเป็ดโพธิ์เวียงพร้อมกัน และต่างลั่นวาจาพร้อมกันว่า “ถ้าตนสู่ขอนางเพ็ญไม่สำเร็จ ก็จะทำศึกสงครามแย่งชิงเอานางให้จงได้ จะไม่ยอมกลับไปโดยไม่มีนางไปด้วยเป็นอันขาด” พระวรบิดาและมเหสีล่ำปากใจมาก เพราะไม่ว่าจะยกให้ใครก็จะต้องเกิดสงครามแน่นอน พระมเหสีจึงกล่าวว่า “ถ้าใครมีอำนาจมากกว่า เราจะยกพระธิดาให้แก่คนนั้น” เมื่อนางเพ็ญได้ยินก็ไม่สบายใจและไม่พอใจวิธีการตัดสินของมารดา เพราะว่าจะเกิดสงครามซึ่งทำให้สูญเสียชีวิตผู้คนแน่นอน

นางจึงยอมเสียสละชีวิตของตนเองแต่เพียงผู้เดียว โดยขอให้พระบิดาสั่งทหารสร้างพระธาตุมีโพรงข้างในมีประตูปิดเปิดได้ เมื่อสร้างเสร็จนางกราบลาเข้าไปอยู่ในโพรงพระธาตุ พร้อมนำอาหารไปด้วยเป็นเวลาเจ็ดวันเจ็ดคืน แม้เจ้าชายทั้งสามยกทัพกลับมาอีกนางก็จะไม่ยอมออกมา

เมื่อเจ้าชายทั้งสามทราบเรื่องก็พยายามทุกวิถีทางให้นางออกมาจากพระธาตุ แต่ก็ไม่สำเร็จองค์หญิงเพ็ญแอบออกมากราบทูลพระบิดาให้ทหารก่ออิฐปิดประตูทางเข้าออกพระธาตุอย่างถาวร หลังจากนั้นนางก็ไม่ยอมออกมาจากพระธาตุนั้นอีกเลย ก่อนที่นางจะสิ้นใจในพระธาตุ ได้อธิษฐานว่า “แต่ต่อไป คนทั้งหลายทั้งปวงที่อยู่นอกและในเมืองหนองเป็ดโพธิ์เวียง ขออย่าได้มีความสุขใจ จงมีสภาพเป็นเมืองเศร้าหมองเหมือนหัวใจของข้า” เมื่อไม่พบนางแล้วเจ้าชายทั้งสามก็เดินทางกลับนครของตน แต่ระหว่างทางเกิดเหตุอัศจรรย์ทำให้เจ้าชายทั้งสามต้องสิ้นพระชนม์

ภาพที่ 4 พระธาตุนางเพ็ญ เป็นเจดีย์ทรงเหลี่ยม สูง 19 เมตร กว้าง 9 เมตร
ไม่ปรากฏปีที่สร้างเป็นพระธาตุที่มีชื่อปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า
“อำเภอเพ็ญเมืองจ๊กสาน วัตถุประสงค์บ้านเตาไห ผ้าขิดไหมบ้านด่าน เด่นตระการหนองศรีเจริญ
ผลิตเพลิน อุทยานนกเป็ดน้ำ งามเลิศล้ำพระธาตุนางเพ็ญ”

กิจกรรมท้ายเรื่อง นางเพ็ญ

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) วิธีการแก้ปัญหาของพระมเหสีมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2) นักเรียนคิดว่าเจ้าชายทั้งสามรักนางเพ็ญจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 3) ถ้านักเรียนเป็นนางเพ็ญจะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

- 4) การที่นางเพ็ญอุทิศฐานให้ชาวเมืองไม่มีความสุขเหมือนนางเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) ตำนานเรื่องนางเพ็ญให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

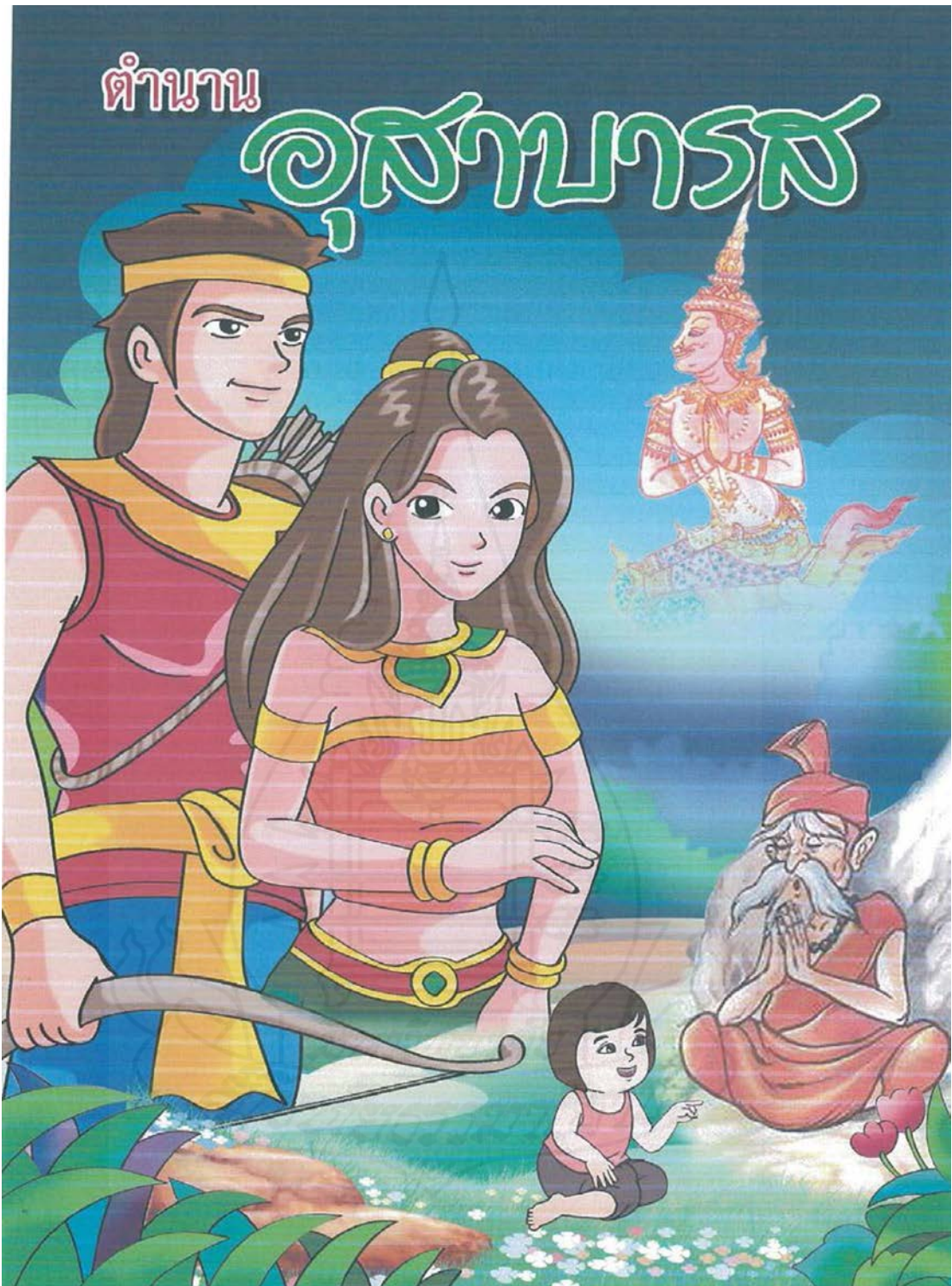
.....

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันแต่งตอนจบของเรื่องใหม่ โดยไม่ให้นางเพ็ญต้องตายแล้วมานำเสนอในห้องเรียน

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ

เรื่องที่ 5 อุสาบารส

นานมาแล้วมีเมืองแห่งหนึ่งชื่อว่าเมืองพาน มีพระยาพานปกครอง พระองค์มีพระราชบุตร นามว่าท้าวพานนา และพระราชธิดาชื่อนางสมัญญา วันหนึ่งพระยาพานเสด็จไปประพาสป่าได้พบ นางอุสาซึ่งเป็นเด็กน่ารัก จึงทรงขอนางกับพระฤๅษีเพื่อมาเลี้ยงเป็นลูก ท้าวพานนาและนางสมัญญา ต่างรักเอ็นดูนางเหมือนลูก เมื่อนางอุสาเติบโตเป็นสาวรุ่นมีความงามเป็นที่เลื่องลือไปถึงเมืองภูเงิน เจ้าเมืองชื่อพระยาไกรลาศ พระองค์จึงจัดขันหมากมาสู่ขอแต่นางปฐิเสธ พระยาไกรลาศจึงเสด็จ กลับเมืองด้วยความผิดหวัง

ส่วนท้าวบารสโอรสเจ้าเมืองปะโค พระองค์โปรดปรานการเสด็จประพาสป่า วันหนึ่งเสด็จ ออกประพาสป่าได้พักแรมใต้ต้นไทร จึงสั่งให้ทหารตั้งเครื่องเช่นสังเวทเวทดาอารักษ์ทั้งหลาย เมื่อ เวทดาได้รับเครื่องเช่นไหว้แล้วก็พากันคิดตอบแทนน้ำใจของท้าวบารส คือนั้นขณะที่ทุกคนกำลังหลับ พักผ่อน เวทดาได้อุ้มท้าวบารสไปไว้ในหอนางอุสา เมื่อทั้งสองพบกันต่างก็เกิดความพอใจจึงอยู่ ด้วยกันนานเจ็ดถึงวันเจ็ดคืน พอคืนที่แปดขณะที่ทั้งสองกำลังหลับสนิทอยู่นั้น เวทดาได้อุ้มท้าวบารส กลับไปไว้ที่ต้นไทรดังเดิม แล้วพระองค์ก็เสด็จกลับไปเมืองปะโค

นางอุสาเมื่อตื่นขึ้นมาไม่พบท้าวบารส ก็สอบถามบรรดานางสนมกำนัลแต่ไม่มีใครตอบได้ นางอุสาจึงมีแต่ความโศกเศร้าและเจ็บเหงา นางสมัญญาสังเกตเห็นความผิดปกติจึงไปสอบถาม นางได้เล่าความจริงทั้งหมดให้ฟัง แต่นางก็ไม่รู้ว่าชายที่มาอยู่กับนางนั้นเป็นใครและอยู่ที่ไหน นางสมัญญาเอ็นดูและสงสารนางอุสายิ่งนัก จึงอาสาตรวจรูปเจ้าชายเมืองต่างๆ มาให้นางอุสาดู จนกระทั่งวาดมาถึงรูปท้าวบารส นางอุสาเห็นก็ดีใจมากจึงรีบเขียนสาสน์ถึงท้าวบารสทันที เมื่อ ท้าวบารสได้รับสาสน์ของนางอุสา และรู้ว่านางเป็นใครอยู่ที่ไหน ก็รีบควมม้ามาหานางทันทีเช่นกัน

เมื่อทั้งสองพบกันอีกครั้ง ต่างก็ยินดีมากและอยู่ด้วยกันที่หอนางอุสาอย่างมีความสุขเป็นเวลา หนึ่งเดือน ความทราบถึงพระยาพานพระองค์โกรธมาก สั่งให้ทหารจับท้าวบารสมาขังไว้โดยไม่ฟังคำ ทัดทานของใคร แม้ท้าวบารสจะอ่อนวอนทูลขอด้วยเหตุผลใดๆ ก็ไม่ทรงฟัง พระฤๅษีจึงไปแจ้งข่าว แก่เจ้าเมืองปะโค พระบิดาของท้าวบารสมีพระราชสาสน์ถึงพระยาพานขอให้ปล่อยตัวท้าวบารสเสีย มิฉะนั้นจะเกิดศึกกัน พระยาพานไม่เชื่อจึงสู้รบกันสุดท้ายพระยาพานเพลี่ยงพล้ำถูกฆ่าตาย

นางอุสาได้ติดตามท้าวบารสไปอยู่ที่เมืองปะโค แต่นางต้องตรอมใจเพราะถูกนางสนมของ ท้าวบารสแสดงกิริยาเสียดสีต่างๆ ด้วยความทึ่งหวง ทั้งตัวท้าวบารสเองก็ไม่ได้สนใจนางเหมือนที่เคย อยู่ด้วยกันที่หอนางอุสา นางชอกช้ำใจมาก เมื่อท้าวบารสเสด็จประพาสป่านางจึงตัดสินใจหนีกลับคืน เมืองพาน เมื่อกลับมาแล้วนางก็เฝ้าคิดถึงท้าวบารสมากจนเข้าทำนองว่า “กินไม่ได้นอนไม่หลับ” จนล้มป่วยลง ท้าวพานนาและนางสมัญญาคอยดูแลเอาใจใส่นางเป็นอย่างดี และรีบส่งข่าวไปบอก

ท้าวบารส เมื่อท้าวบารสทราบข่าวว่านางอุสาหนิกกลับมาอยู่ที่เมืองพานและกำลังป่วยหนักก็รีบควม
ม้ามาหาทันที แต่มาช้าไปเพราะนางเข้าใจตายไปก่อนแล้ว ท้าวพานนาและนางสมัญญาต่างสะเทือน
ใจในการตายของนางอุสาจนสุดจะควบคุมจิตใจของตนได้ จึงขาดใจตายตามนางอุสาไป เมื่อ
ท้าวบารสมมาถึงเมืองพานเห็นสามพี่น้องตายอยู่ด้วยกัน ก็สำนึกผิดที่มีต่อกัน ที่ตนเองเป็นต้นเหตุ
ทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ ท้าวบารสรู้สึกเศร้าโศกเสียใจจนขาดใจตายตามไปด้วยอีกคน

ภาพที่ 5 อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน
ในเขต อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเกี่ยวกับ
อารยธรรมของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศ
คือมีหินทรายที่ถูกกัดกร่อนด้วยกาลเวลาเกิดรูปทรงต่างๆ
นับเป็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติซึ่งคนรุ่นเก่าสมัยก่อนได้นำมาผูกแต่งจินตนาการ
เป็นเรื่องราวให้สอดคล้องกับสถานที่ นั่นคือ เรื่องอุสาบารส

กิจกรรมท้ายเรื่อง อูสาบารส

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) พฤติกรรมของท้าวบารสและนางอูสาเหมือนหรือต่างจากวัยรุ่นในปัจจุบัน จงให้เหตุผล

.....

.....

- 2) นักเรียนชอบตัวละครใดที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

- 3) นักเรียนคิดว่าท้าวบารสรักนางอูสาอย่างจริงใจหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) หากนักเรียนเป็นพระยาพานจะตัดสินใจทำสงครามกับพ่อของท้าวบารสหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) ตำนานเรื่องอูสาบารสให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

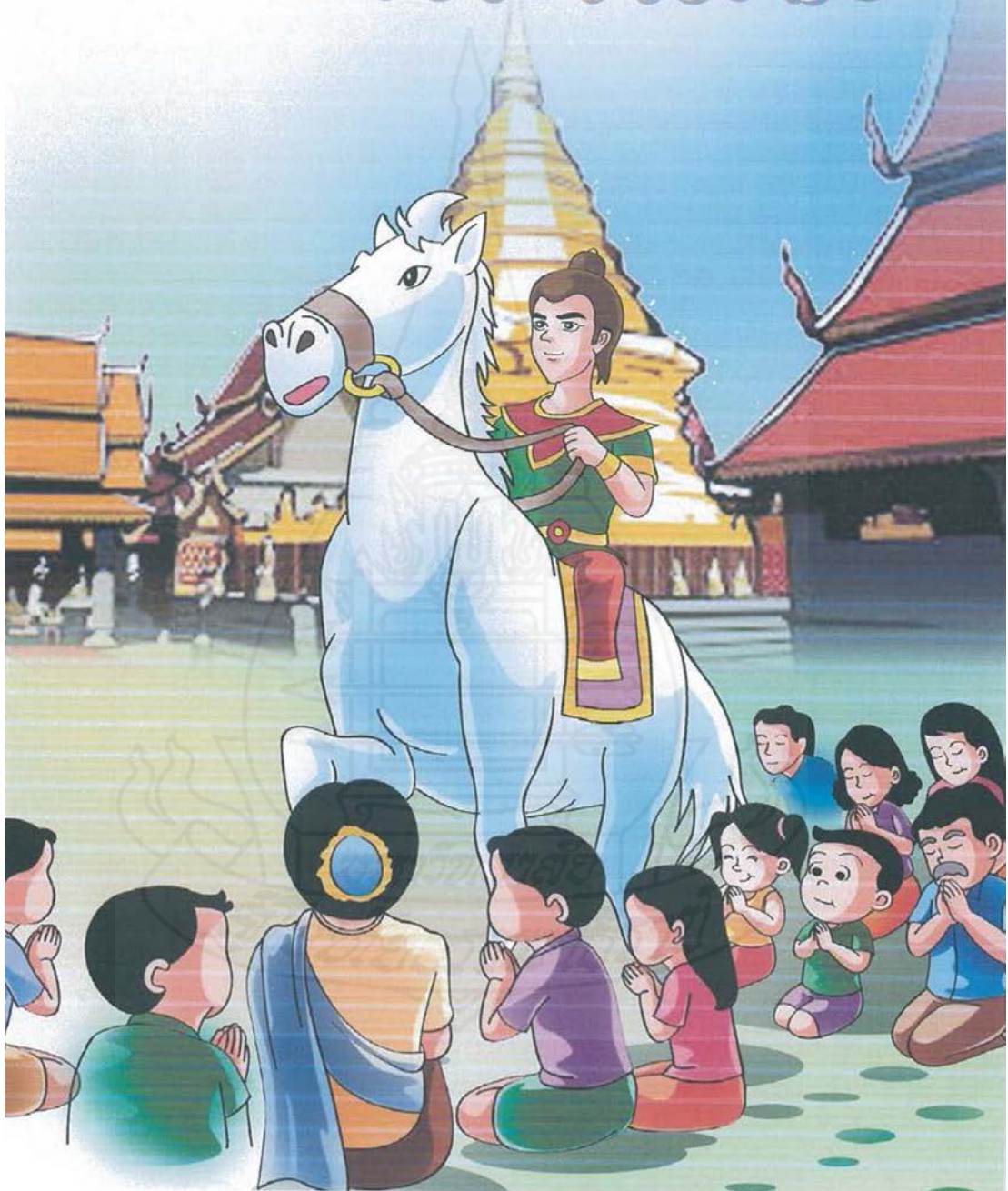
ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนแต่งกลอนสุภาพจำนวน 1 บท พรรณนาความโศกเศร้าเสียใจของนางอูสาเกี่ยวกับความรักที่มีต่อท้าวบารส

ตำนาน

ม้าดำไน

เรื่องที่ 6 ม้าคำไหล

ม้าคำไหลเป็นม้าทรงพระศรีธาดุ ซึ่งเป็นเจ้าเมืองที่ปกครองบ้านธาตุ เมื่อหลายร้อยปีก่อน เจ้าเมืองจะมีม้าทรงเป็นพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางและตรวจเยี่ยมราษฎร ก่อนที่จะได้ม้าทรงตัวนี้ พระศรีธาดุได้เกิดนิมิตว่า ม้าของพระเจ้าสิริธัตถะจะมาจุติเป็นม้าทรงของพระองค์ และได้พบม้าตัวนี้ในทางทิศเหนือของเมือง เมื่อพระองค์ตื่นขึ้นมาให้ทหารไปดูตามที่ฝัน ก็พบม้าสีนิลกำลังเล็มหญ้าอยู่จึงให้ทหารไปจับมาขี่ แต่ก็ไม่มีใครสามารถจับได้ แต่พอพระศรีธาดุมารถึงเข้าใกล้และก็สามารถขึ้นขี่ควบไปได้อย่างสบาย

เมื่อได้ม้าคำไหลมาครอบครองแล้ว เวลาที่พระศรีธาดุไปราชการหรือออกเยี่ยมราษฎร พระองค์ก็ใช้ม้าคำไหลเป็นพาหนะเสมอ เพราะไม่มีปัญหาใดๆและต่างรู้ใจกันดี จนเมื่อพระศรีธาดุเสียชีวิตม้าคำไหลก็ตรอมใจไม่ยอมกินหญ้า จนขาดใจตายตามไป เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความสะเทือนใจแก่ข้าราชการบริพารเป็นอย่างยิ่ง

ครั้นถึงวันเพ็ญเดือนหก ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระศรีธาดุเสียชีวิตราษฎรจะร่วมกันจัดงานฉลองสมโภช เพื่อเป็นการรำลึกถึงท่านจึงอัญเชิญดวงวิญญาณพระศรีธาดุประทับร่างทรงม้าไปพร้อมๆ กัน การเข้าทรงม้าคำไหลจะมีทั้งกลางวันและกลางคืน ในตอนกลางวันม้าคำไหลจะวิ่งตามขบวนแห่บั้งไฟ

ส่วนเวลากลางคืนม้าคำไหลจะออกเที่ยวเยี่ยมบ้านเรือนเกือบทุกหลังบ้าน เมื่อม้าคำไหลมาถึงบ้านหลังใด ก็จะวิ่งรอบตัวบ้าน ชาวบ้านจะถวายจตุปัจจัยตามศรัทธาโดยจะถือว่าเป็นการให้น้ำให้หญ้า ในขณะเดินทางของม้าคำไหลจะมีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่คอยสับเปลี่ยนหมอนเวียนกันขี่ม้าและถ้าไม่ใช่เทศกาลห้ามนำม้าคำไหลออกจากหอโสงเป็นอันขาดไม่เช่นนั้นจะเกิดเพศภัย

คำศัพท์

ความหมาย

หอโสง

โรงเก็บม้าคำไหล

ภาพที่ 6 ประเพณีดั้งเดิมคนทรงม้าคำไหลจะเป็นผู้ชายเท่านั้น
แต่ปัจจุบันประเพณีทั่วไปอนุโลมให้ผู้หญิงนั่งด้วย

กิจกรรมท้ายเรื่อง ม้าคำไหล

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) ลักษณะนิสัยของเจ้าเมืองเป็น อย่างไร

.....

- 2) ม้าคำไหลมีอุปนิสัยอย่างไร

.....

- 3) นักเรียนชอบเหตุการณ์ตอนใดในเรื่องมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

- 4) นักเรียนเห็นว่าประเพณีแห่ม้าคำไหลควรมีตลอดไปหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

- 5) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากเรื่องม้าคำไหล

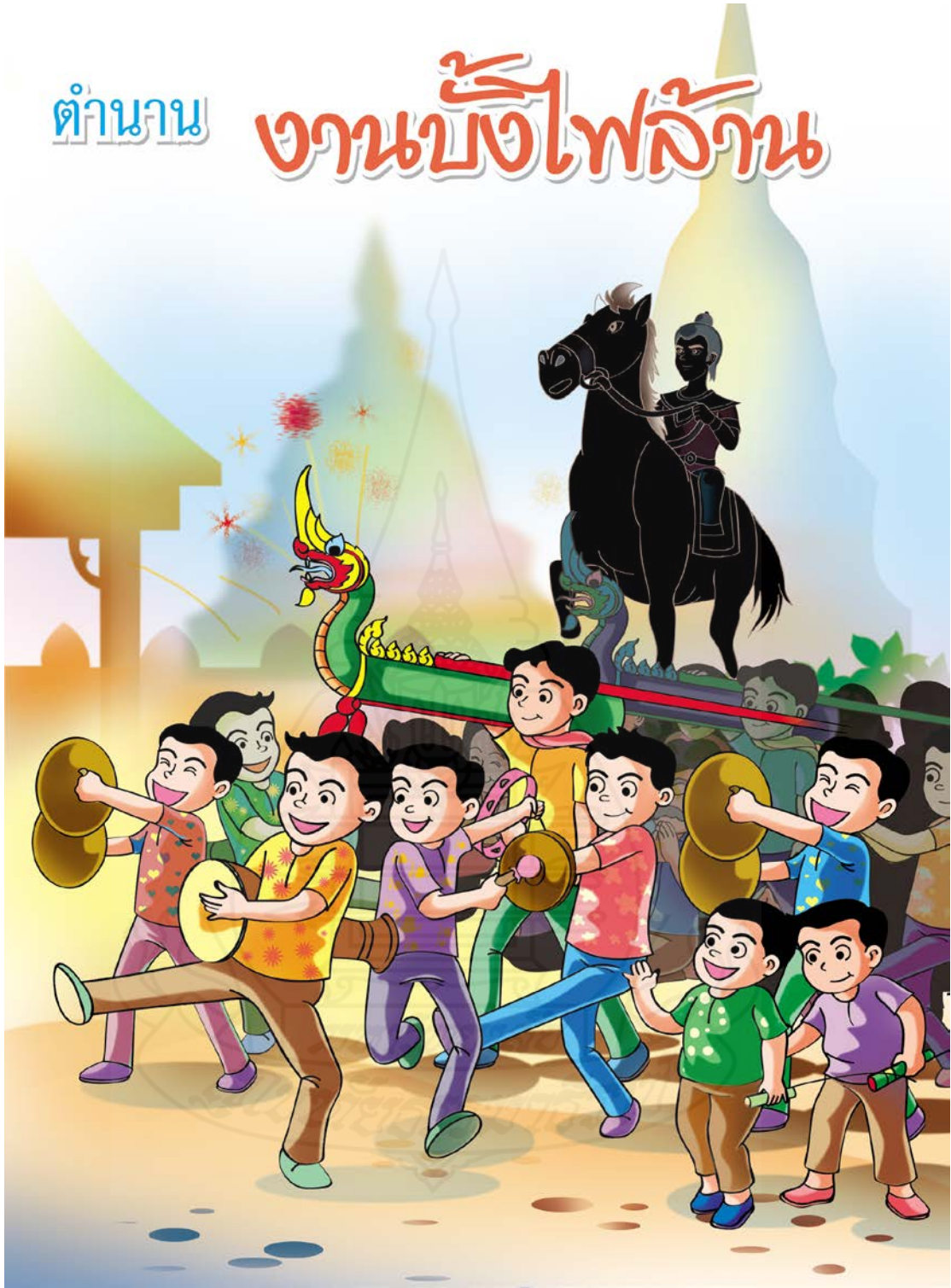
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับตำนานม้าคำไหลจากสื่อต่างๆรวมถึงสอบถามผู้รู้ในท้องถิ่น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องที่เราอ่านว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ตำนาน

งานบั้งไฟลั่น

เรื่องที่ 7 งานบุญบั้งไฟล้าน

ตำนานเล่าขานกันว่า พระศรีธาดาปกครองชาวบ้านด้วยความเป็นธรรม ดูแลทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด ทุกครั้งที่ท่านออกไปเยี่ยมเยียนราษฎร ท่านจะขี่ม้าเป็นพาหนะ ชาวบ้านต่างเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านเป็นอย่างยิ่ง

ครั้งหนึ่งท่านได้ร่วมกับราษฎรบูรณะพระธาตุเจดีย์ขึ้นใหม่ ในองค์พระเจดีย์ธาดาก็บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ ต่อมาชาวบ้านเรียกว่า “องค์พระศรีมหาธาตุ” หลังจากบูรณะเสร็จ ได้ร่วมกันฉลองสมโภชซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนหก ในการสมโภชนั้นจะนำบั้งไฟมาจุดถวาย เพื่อเป็นการขนานให้บ้านเมืองพ้นจากภัยพิบัติต่างๆ การจุดบั้งไฟในสมัยก่อนจะจุดอยู่ในบริเวณวัดปัจจุบันคือวัดศรีเจริญ โพนบกถือเป็นการเฉพาะฉลองสมโภชองค์พระเจดีย์

เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนหกของทุกปี ชาวบ้านจะนำบั้งไฟมาถวายแด่องค์พระศรีมหาธาตุพร้อมกับการทรงขี้น้ำค่าไหล โดยจะทรงในวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือนหก เป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาถือเป็นของคู่บ้านคู่เมือง ซึ่งถ้าหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าจะขี้น้ำค่าไหลหรือบั้งไฟ บ้านเมืองจะเกิดความไม่สงบสุข ความเชื่อดังกล่าวจึงเกิดเป็นตำนานบั้งไฟและขี้น้ำค่าไหลสืบทอดต่อกันมา

ในปัจจุบันการถวายบั้งไฟได้ขยายไปจนถึงการทำบั้งไฟล้าน อันเนื่องมาจากการขนานของชาวบ้านที่ว่าถ้าหากสิ่งทีขอไปนั้นสำเร็จตามประสงค์ก็จะจัดบั้งไฟถวาย ดังนั้นเมื่อสำเร็จได้ตามประสงค์ก็มีการจัดบั้งไฟถวายตามนั้น จากแรกเริ่มบั้งไฟเป็นบั้งไฟหมื่น ต่อมาก็เริ่มขอสิ่งที่ยากขึ้น ซึ่งหมายความว่าต้องแก้บนด้วยบั้งไฟจำนวนมากขึ้น จนเกิดเป็นบั้งไฟแสน และบั้งไฟล้านเช่นในปัจจุบัน

ภาพที่ 6 ทุกวันเพ็ญเดือนหก ชาวอำเภอเพ็ญจะทำพิธีบังไฟล้านเป็นประจำอย่างต่อเนื่องกลายเป็นประเพณีบังไฟล้านที่ยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมท้ายเรื่อง งานบุญบั้งไฟล้าน

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนเคยไปร่วมงานบุญบั้งไฟล้านที่บ้านธาตุอำเภอเพ็ญหรือไม่ ถ้าเคยไปนักเรียนชอบหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2) การที่ชาวบ้านเพิ่มขนาดของบั้งไฟขึ้นเรื่อยๆทุกครั้งที่การบ่นขอสำเร็จนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

.....

.....

- 3) ถ้าเจดีย์ไม่มีพระบรมสารีริกธาตุนักเรียนคิดว่าจะมีการสมโภชทุกปีหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนเห็นว่าการจุดบั้งไฟเพื่อถวายหลังจากการบ่นสำเร็จ เป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) เรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไรบ้าง

.....

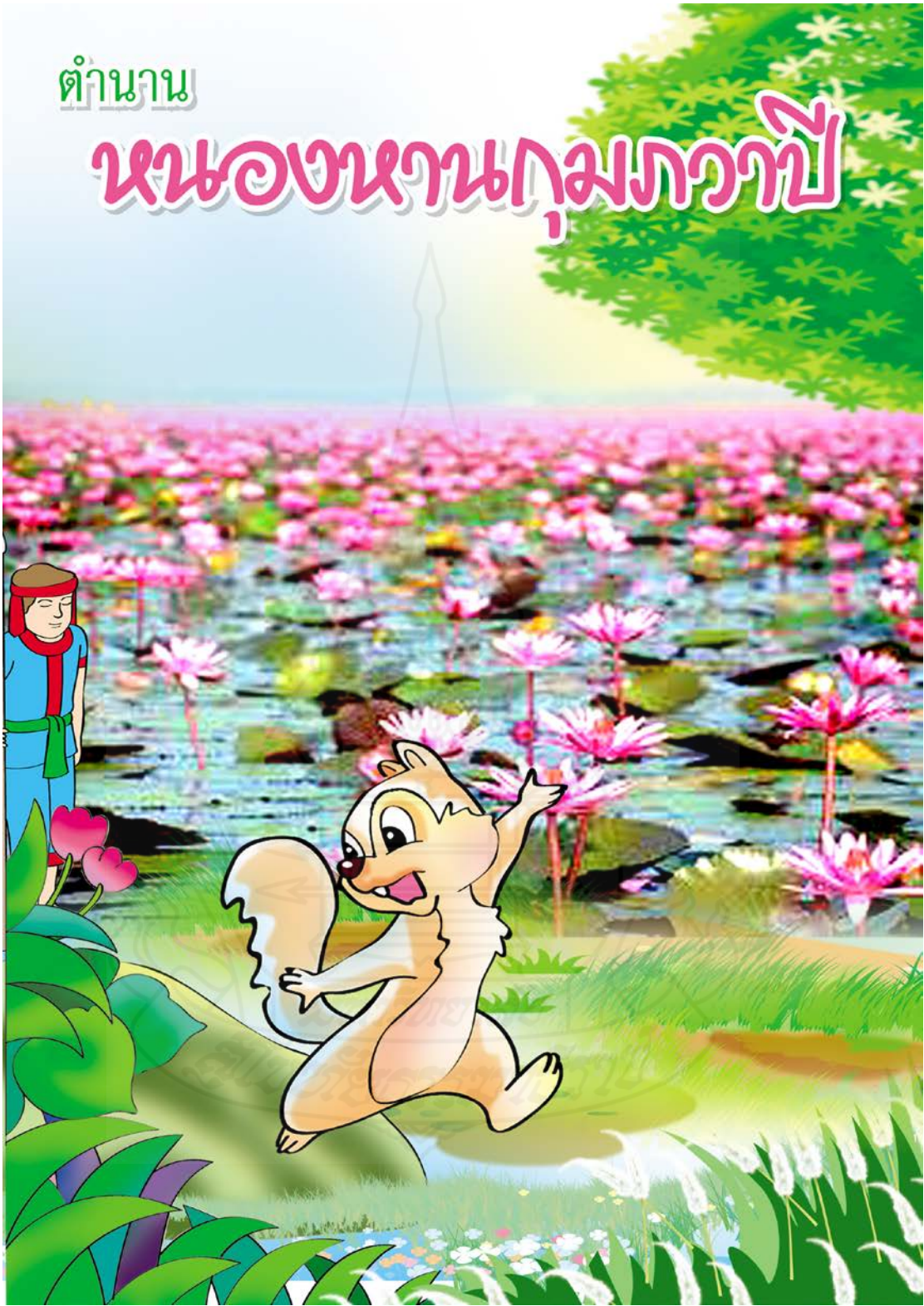
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับตำนานงานบุญบั้งไฟล้านจากสื่อต่างๆ รวมถึงจากการสอบถามผู้รู้ในท้องถิ่น

ตำนาน

หนองหนานกุมภวาปี

เรื่องที่ 8 หนองหาน กุมภวาปี

นานมาแล้ว ณ เมืองสุวรรณโคฒาคำหรือ ชะทีตานครมีพระยาขอมเป็นผู้ครองเมือง มีมเหสีเอกชื่อนางจันทร์ และมีพระธิดาแสนสวยชื่อนางไฉ่คำ กิตติศัพท์ความงามของนางเลื่องลือไปถึงทั่วผาแดงแห่งเมืองผาโพง จนต้องขี้นมาชื่อบักสามตามหาจนพบกัน ทั้งสองเกิดความรักใคร่ผูกพัน และให้สัญญากันว่า จะแต่งงานกัน

พระยาขอมบิดาของนางไฉ่คำเป็นผู้ไหลหลงในบุญแห่งบั้งไฟเป็นอย่างมาก นัยว่าเป็นการขอฝนจากพระยาแถนที่อยู่บนฟ้า ให้ตกต้องตามฤดูกาล ณ กลางเดือนหกในปีนั้นพระยาขอมมีใบบอกไปยังเจ้าต่างๆ ให้ทำบั้งไฟหมื่นมาร่วมแห่และจุดแข่งขันลงเดิมพันกัน

ฝ่ายท้าวมหาแดงเมื่อทราบข่าวก็ทำบั้งไฟหมื่นมาร่วมแข่งขัน และเป็นคู่พัวพันกับพระยาขอมด้วย พระยาขอมเองก็รู้เป็นนัยๆ ว่าท้าวมหาแดงหมายปองธิดาคนสวยของตนอยู่ แต่ด้วยความเชื่อมั่นในบั้งไฟของตนพระยาขอมจึงลั่นวาจาว่า ถ้าบั้งไฟของตนแพ้บั้งไฟของท้าวมหาแดง จะยกนางไฉ่คำให้ทันที ผลการแข่งขันปรากฏว่าบั้งไฟพระยาขอมขลุ่ยส่วนบั้งไฟของท้าวมหาแดงแตกจึงเสมอกัน ผาแดงจึงกลับเมืองผาโพงด้วยความเสียใจและผิดหวัง

ท้าวมหาแดงซึ่งเป็นลูกของสุทโธนาคนเจ้าเมืองบาดาล ได้ข่าวงานบุญบั้งไฟที่ชะทีตานคร จึงขึ้นจากบาดาลมาเที่ยวเมืองมนุษย์ เมื่อเห็นนางไฉ่คำก็หลงรัก แม้กลับไปเมืองบาดาลแล้วยังขอบิดากลับมาที่เมืองชะทีตานครอีก โดยแปลงกายเป็นกระรอกต่อน ผูกกระดิ่งเงินเสียงไพเราะ แล้วเข้าไปอยู่ในสวนของนางไฉ่คำ เพื่อจะได้ใกล้ชิดนาง เมื่อนางไฉ่คำเห็นกระรอกต่อนมีกระดิ่งเงินเสียงไพเราะก็อยากได้มาเลี้ยงไว้ จึงให้ทหารไปจับตัวกระรอกมา

แต่ก็ไม่สามารถจับได้ทหารจึงไปหาพรานป่ามาจับกระรอกแทน แต่พรานก็จับไม่ได้จึงใช้ลูกดอกยิงงักคีในร่างของกระรอกต่อนกะจะไม่ให้ตาย แต่ถึงคราวเคราะห์กรรมลูกดอกถูกหัวใจงักคีได้รับความเจ็บปวดแสนสาหัสเมื่อจะเสียชีวิตลง ก็สาปแช่งไว้ว่า ขอให้เนื้อของตนมีมากพอเลี้ยงคนทั้งเมืองอย่างไม่รู้หมดรู้สิ้น และใครที่กินเนื้อของตนเข้าไปขอให้ตาย ทหารและนายพรานก็เอากะรอกต่อนไปชำแหละแบ่งเนื้อไปถวายให้พระยาขอมและนางไฉ่คำแล้วแจกจ่ายพวกทหารและขุนนางทั้งเมืองเว้นแต่ แม่ร้างแม่หม้ายที่ไม่ยอมให้โดยอ้างว่าไม่ได้ช่วยราชการใดๆ และมีเจ้านายผู้ใหญ่ในคุ้มหลวงไม่ยอมกินกระรอกนั้น

ในวันที่ชาวเมืองชะทีตากินเนื้อกระรอกกันอยู่นั้น ผาแดงก็ยกไพร่พลนำบรรณาการมาสู่ชื่อนางไฉ่คำ พอรู้ว่านางไฉ่คำกินเนื้อกระรอกต่อน ท้าวมหาแดงก็ตกใจยิ่งนักจึงบอกให้นางไฉ่คำรู้ว่ากระรอกเป็นลูกพญาศรีสุทโธนาคน เจ้าบาดาล จึงรีบพานางไฉ่คำขึ้นขี้นมาชื่อบักสามหนีออกจากเมืองไป

พญาศรีสุทโธนาศได้รู้เรื่องการตายของภักดีผู้เป็นลูกชาย ก็โกรธแค้นชาวเมืองชะทีตามาก รีบขึ้นจากบาดาล ส้าแดงอิทธิฤทธิ์ถล่มเมือง และไล่ฆ่าทุกคนที่กินเนื้อภักดี ทำให้เมืองชะทีตามนครล่มจมกลายเป็นหนองหาน หลังจากฆ่าชาวเมืองทุกคนแล้ว ได้รู้ว่านางไอ่คำหนีไปได้ จึงรีบตามไปทันที ผาแดงพานางไอ่คำควมม้าบักสามหนีพญานาคอย่างรวดเร็ว สุทโธนาศก็ตามไปติดๆ ในที่สุดก็ใช้หางกระหวัดนางไอ่ตักจากหลังม้า จมบาดาลไป เหลือรอดแต่ผาแดง

ส่วนข้านายคุ่มหลวง และหญิงหม้ายที่ไม่ได้กินเนื้อภักดีต่างรอดจากการทำร้ายของพญานาค ทำให้เมืองทั้งเมืองเหลือเพียงคุ่มเจ้าหลวง ต่อมาก็กลายเป็นดอนหลวง บ้านแม่ร้างแม่หม้ายก็กลายเป็นดอนกลางหนองน้ำเรียกว่า “ดอนแม่หม้าย” หรือบ้านดอนแก้ว มาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ผลจากสงครามความแค้นของท้าวสุทโธนาศในครั้งนั้น ทำให้เมืองชะทีตามนครล่มสลายลงสู่บาดาลกลายเป็นหนองหานของอำเภอกุมภวาปีในปัจจุบัน

คำศัพท์

ดอน

แม่ร้าง

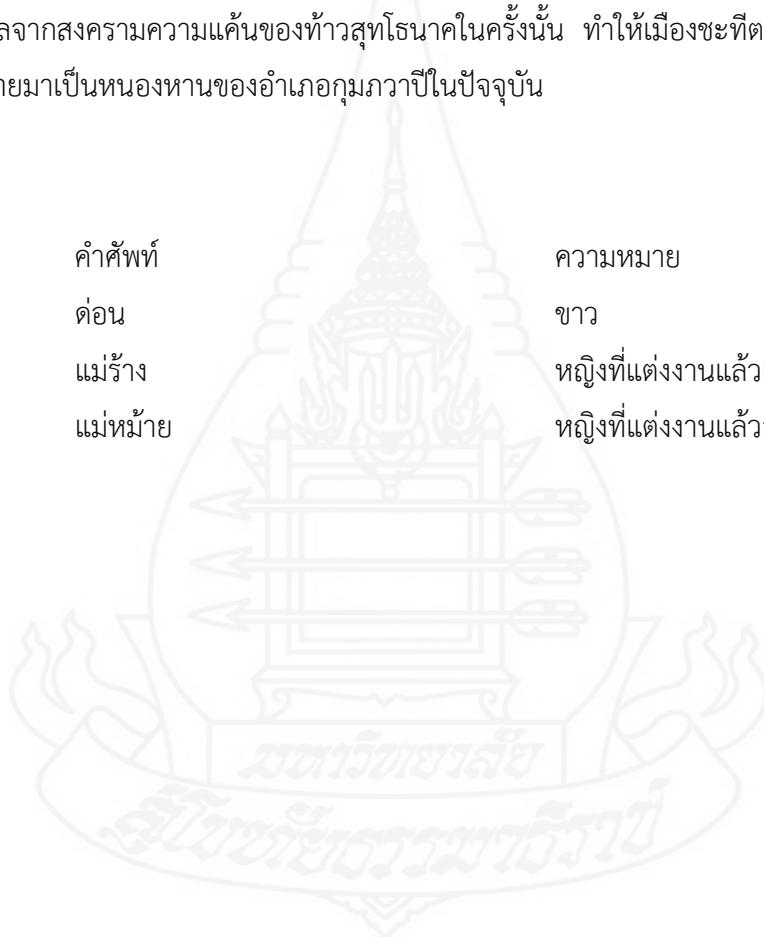
แม่หม้าย

ความหมาย

ชาว

หญิงที่แต่งงานแล้วเลิกกับสามี

หญิงที่แต่งงานแล้วสามีตาย

ภาพที่ 8 หนองทาน อำเภอกุมภวาปี หมูบ้านดอนแก้วเป็นหมู่บ้านของแม่ร้างแม่ม้าย
ที่ไม่ล่มจมของพญาสุตนาคนาค และช่วงปลายปีฤดูหนาวมีดอกบัวบานสะพรั่ง
กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน

กิจกรรมท้ายเรื่อง หนองหาน กุมภวาปี

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) การที่พญานาคมาทำร้ายชาวเมืองที่กินเนื้อของลูกชายเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2) ท้าวภังคีมีลักษณะนิสัยอย่างไร

.....

.....

- 3) นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

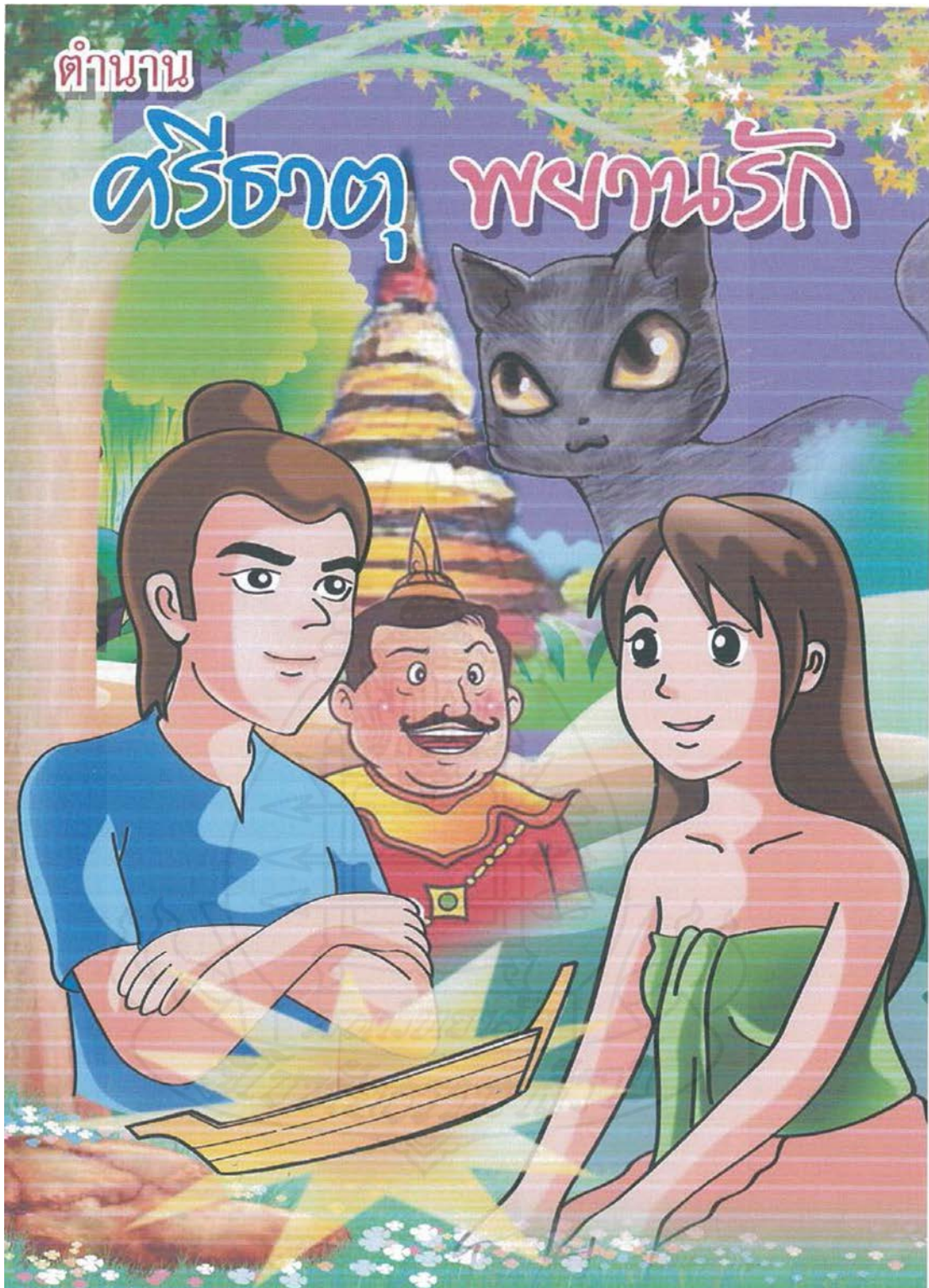
- 5) ตำนานหนองหาน กุมภวาปีให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนออกไปสำรวจบริเวณหนองหาน กุมภวาปี แล้วเขียนบรรยายลักษณะภูมิประเทศ และความประทับใจที่มีต่อหนองหาน พร้อมทำแผนที่ประกอบ

เรื่องที่ 9 ศรีธาดุ พยานรัก

นานมาแล้วมีแมวป่าตัวหนึ่งรักษาศีลอยู่ในป่าใหญ่ ได้ออกหาผลไม้เพื่อนำไปถวายแต่...
ท้าวเวสสุวัณ เป็นประจำด้วยความศรัทธา ท้าวเวสสุวัณเห็นคุณงามความดีของนางแมวป่าจึงให้พร โดย
ให้นางพ้นจากการเป็นแมว กลับร่างเป็นหญิงสาวที่มีความงามทั้งกาย วา และจิตใจ ยากจะหาใครมา
เปรียบได้ พร้อมกับตั้งชื่อให้ว่า “ศรี”

ในชุมชนบ้านเตื่อ มีชายหนุ่มรูปงามชื่อจำปี ซึ่งเขากำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่เล็ก แม้จะยากจน จำปีก็
ยึดมั่นในคุณงามความดีตลอดมา วันหนึ่งพ่อแม่ของจำปีที่ตายไปแล้ว มาเข้าฝันบอกลาเกิดในสวรรค์
และบอกให้ลูกไปขุดใต้โคนต้นมะเดื่อใหญ่ที่อยู่ในสวนหลังบ้าน จะพบเรือทองคำกายสิทธิ์ เรือดังกล่าว
เป็นของคู่บุญบารมีของผู้มีบุญเท่านั้น เรือลำนี้สามารถขยายเป็นเรือใหญ่ หรือเล็กลงได้ตามคำอธิษฐาน
ของผู้เป็นเจ้าของ และสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ด้วย เมื่อจำปีไปขุดพบเรือดังกล่าว ก็นำไปเก็บ
รักษาไว้ในยามอย่างมิดชิด วันหนึ่ง ขณะที่จำปีออกไปหาฟืนและเก็บผลไม้ ได้ยินเสียงร้องขอความ
ช่วยเหลือจากผู้หญิง เขาก็เห็นเสือโคร่งกำลังโผล่มาอยู่ จึงเข้าไปช่วยเหลือ เขาฆ่าเสือตายส่วนตัวเอง
ได้รับบาดเจ็บสาหัส ศรีสำนึกในบุญคุณของจำปีจึงทำแผลให้ ในที่สุดทั้งสองก็ตกลงใจเป็นสามีภรรยา

ท้าวอุตตระราชผู้ครองเมืองอุตตระระได้ออกเที่ยวป่า ผ่านมาทางบ้านเตื่อเมื่อพบจำปีและศรี แล้ว
เกิดความพอใจในตัวนางศรี จึงพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้นางศรีมาเป็นของตน จนเกิดการต่อสู้ชิงนาง
ขึ้นจำปีสู้ไม่ได้ จึงให้นางศรีขึ้นเรือทองคำกายสิทธิ์หนีไปก่อน จำปีถูกท้าวอุตตระราชจับมัดไว้ นางศรีไป
ขอความช่วยเหลือจากท้าวเวสสุวัณ ท้าวเวสสุวัณบอกให้อดทนไปก่อนเพราะเป็นเรื่องของกรรมเก่า นาง
จึงกลับมาช่วยสามีโดยเสนอเงื่อนไขว่า ถ้าปล่อยสามีนางไปนางจะยอมทำตามทุกอย่างจำปีเห็นว่า
ภรรยาตนคงจะสู้లేห้เหลียมท้าวอุตตระราชไม่ได้ จึงตัดสินใจพุ่งชนกำแพงตาย ศรีเสียใจมากขอจัดการ
ศพสามีก่อน ท้าวอุตตระราชก็ยอมตามและนางได้สร้างพระธาดุเพื่อบรรจุอัฐิของสามี

เมื่อจัดการศพสามีเสร็จแล้วนางก็กลับมาแต่งงานกับท้าวอุตตระราช นางออกอุบายชวน
ท้าวอุตตระราชขึ้นนั่งเรือทองคำกายสิทธิ์ด้วยกัน เมื่อได้โอกาสนางจึงผลักท้าวอุตตระราชตกจากเรือจนถึง
แก่ความตาย จากนั้นนางก็ร่อนเรือทองคำลงมาสู่พื้นหน้าพระธาดุที่บรรจุอัฐิสามีนาง พร้อมกับอธิษฐาน
ต่อท้าวเวสสุวัณและเทพดา ขอยึดมั่นในรักเดียวใจเดียว จึงขอตายตามสามีเพื่อให้ความรักของนางเป็น
อมตะ พออธิษฐานเสร็จนางก็สิ้นใจตายตามสามีไปร่างของนางกลายเป็นแมวทองคำ อยู่เคียงข้างกับ
เรือทองคำที่พระธาดุปมัญชาตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันพระธาดุปมัญชาอยู่ที่วัดปมัญชา (วัดป่าแมว)บ้านหนองแวง ตำบลจำปี อำเภอศรีธาดุ
เป็นศิลปะแบบล้านช้าง

ภาพที่ 9 พระธาตุที่เป็นอนุสรณ์ความรักระหว่างนางศรีกับท้าวจำปี
ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดป่าแม้ว บ้านหนองแวง ตำบลจำปี อำเภอสรีธาตุ

กิจกรรมท้ายเรื่อง ศรีธาดุพยานรัก

ชี้แจง กิจกรรมมีทั้งหมด 2 คอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

- 2) นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

- 3) การที่พระราชาสงแครงจะแย่งนางศรี เป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

- 4) นางศรีมีอุปนิสัยใจคออย่างไร จงอธิบาย

.....

- 5) ตำนานศรีธาดุ พยานรักให้ข้อคิดสอนใจในเรื่องใดบ้าง

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระธาดุปมัญชจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วให้ทำแผ่นพับเพื่อเชิญชวนให้ผู้คนไปเยี่ยมชมและกราบไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้

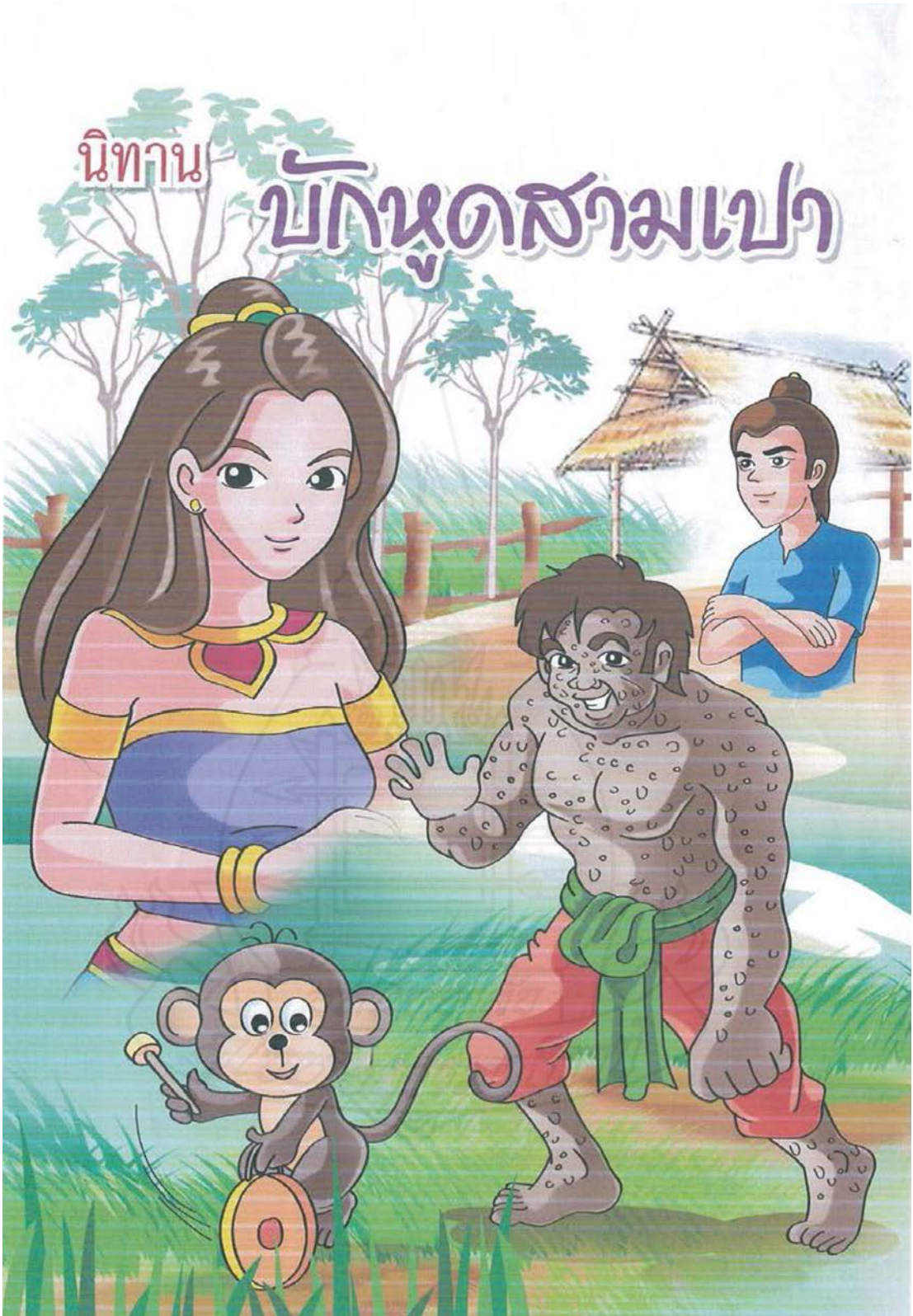
นิทาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล

นิทาน

บัณฑิตสามเฒ่า

เรื่องที่ 10 บักหุดสามเปา

บักหุดสามเปาเป็นผู้ชายที่มีแต่ตุ้มเต็มตัว เขามีนิสัยเกียจคร้านเอาแต่กินกับนอน พ่อแม่จึงให้ไปอยู่กับเจ้าอาวาสที่วัดแห่งหนึ่ง เจ้าอาวาสเอาเมล็ดแตงโมให้บักหุดสามเปาไปปลูก และบอกว่าให้รดน้ำทุกวัน ด้วยความซื่อเกียจบักหุดจึงไม่ตักน้ำไปรด แต่ปีสวารวดทุกวันจนแตงโมเติบโตมีผลออกมา เจ้าอาวาสเห็นว่าแตงโมสดและงามจึงเอาไปถวายพระยา

พระยามีลูกสาวคนหนึ่งสวยงามมากชื่อนางลุน เมื่อนางได้กินแตงโมแล้วเกิดตั้งท้องขึ้นมา พระยาถามว่าท้องกับใคร นางลุนก็ตอบว่าไม่รู้ พระยาจึงตีฆ้องร้องป่าวประกาศหาพ่อให้เด็ก โดยให้ชายหนุ่มทั้งหลายเอากล้วยมาหนึ่งลูก ถ้านางเอากล้วยจากใคร ผู้นั้นก็จะเป็นพ่อของลูกในท้องนาง เมื่อประกาศออกไปมีชายหนุ่มเอากล้วยมาให้นางจำนวนมาก แต่นางก็ไม่ยอมเอา แต่พอบักหุดสามเปายื่นให้ นางก็รีบรับเอาไว้ทันทีที่พระยาเห็นอย่างนั้นจึงโกรธมาก ขับไล่บักหุดสามเปากับนางลุนไปอยู่ในป่าพร้อมมีด เสียมและจอบอย่างละหนึ่งด้ามให้ไปสร้างที่อยู่อาศัยเอง

เมื่อไปอยู่ในป่าด้วยกันนางลุนไม่ยอมพูดคุยกับบักหุดสามเปา แม้ว่าบักหุดจะทำอย่างไรนางก็ไม่ยอมพูด จนเวลาผ่านไปนางจึงยอมพูดด้วย นางบอกให้บักหุดสามเปาไปกางป่าเพื่อปลูกผัก เขาก็ทำตามเมื่อตัดต้นไม้แล้วก็กลับไปที่พัก รุ่งเช้ากลับมาดูก็พบว่าต้นไม้ที่ล้มลงแล้วนั้น กลับมาอยู่ในสภาพเดิม เขาก็ตัดต้นไม้อีกพอตื่นเข้ามาดูทุกอย่างก็กลับไปเหมือนเดิม บักหุดสามเปาสงสัยจึงมาแอบดู พอพระอาทิตย์ตกดินก็มีลิงตัวหนึ่งถือข่องเดินมา พอลิงตีข่องต้นไม้ก็ลุกพริบขึ้นทันที

บักหุดสามเปาเห็นดังนั้นจึงรีบออกจากที่หลบซ่อนพูดกับลิงด้วยความโมโหว่า “ทำไมเจ้าทำเช่นนี้ ข้าจะปลูกแตงโมไว้ให้เมียข้ากิน” พูดจบก็จะฆ่าลิง ลิงตกใจจึงร้องว่าอย่าฆ่าเราเลย เราจะให้ข่องนี้แก่เจ้ามันเป็นข่องวิเศษตีให้เป็นคนงามก็ได้ ตีให้เป็นผู้เฒ่าก็ได้ ตีเอาบ้านเอาเมืองก็ได้ บักหุดสามเปาได้ยินดังนั้นก็ลองตีดู เมื่อตีแล้วแล้วพูดว่าให้หุดข้าหายสิพอตีข่องหุดที่มีเต็มตัวก็หายไปทันที บักหุดตีใจจึงลองตีอีกครั้งโดยพูดว่า จันตีให้ข้าเป็นคนงามได้หรือไม่แล้วก็ตีข่องตีอีกครั้งทันทีนั้น เขาก็กลายเป็นให้เป็นคนขางามทันที

บักหุดตีใจมากรีบกลับไปหานางลุน แต่นางจำเขาไม่ได้และไม่ยอมให้แตะเนื้อต้องตัวโดยบอกว่านางมีสามีแล้ว บักหุดสามเปาจึงบอกว่าเขาคือสามีของนาง นางลุนไม่เชื่อบักหุดสามเปาจึงตีข่องให้ร่างกลับไปเป็นเหมือนเดิมนางจึงเชื่อ จากนั้นเขาก็ตีข่องให้เป็นชายหนุ่มรูปงามอีกครั้งทั้งสองจึงครองรักกันอย่างมีความสุข

ต่อมาพระยาสงสัยว่าบักหุดสามเปาที่ถูกขับไล่ไปอยู่ในป่ายังมีชีวิตอยู่สบายหรือไม่ จึงสั่งพวกอำมาตย์ไปดูแล้วก็กลับมาทูลพระยาว่าบักหุดอยู่อย่างสบายแถมยังมีรูปร่างงดงามกว่าเดิมอีก พระยาสงสัยจึงไปดูให้เห็นกับตา บักหุดจึงทูลเรื่องทั้งหมดให้พระยาฟังแล้วตีข่องให้พระยา กลับเป็น

หนุ่มอีกครั้ง เมื่อพระยากลับเข้าเมืองกรรยาจำไม่ได้ พระยาจึงเล่าเรื่องราวให้ภรรยาฟังนางจึงไปพบ
บักหุดสามเปาก็ตีฆ้องให้นางกลับไปเป็นสาวได้สนใจ

เมื่อชาวเมืองทุกคนรู้เรื่องก็พากันมาขอให้บักหุดสามเปาตีฆ้องให้ตนกลับไปเป็นหนุ่มเป็นสาว
ทั้งหมด ในเมืองแห่งนี้จึงไม่มีคนแก่เลยชาวเมืองจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

คำศัพท์

หุด

ความหมาย

ตุ้ม

กิจกรรมท้ายเรื่อง บักหุดสามเปา

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) บักหุดสามเปามีลักษณะนิสัยอย่างไร

.....
.....

- 2) นักเรียนชอบตัวละครตัวไหนมากที่สุด เพราะอะไร

.....
.....

- 3) นักเรียนคิดว่าบักหุดสามเปาใช้ประโยชน์จากข้อวิเศษมาอย่างเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

- 4) ถ้าบักหุดสามเปาตัดสินใจฆ่าลิงจะเกิดอะไรขึ้น

.....
.....

- 5) นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม เลือกเนื้อหาในเรื่องตอนที่ประทับใจแล้วแสดงบทบาทสมมติ

นิทาน ท้าวกำกาดำ

เรื่องที่ 11 ท้าวกำกาดำ

ท้าวกำกาดำเกิดมารูปชั่วตัวดำ ทำให้พ่อของเขาอับอาย จึงนำท้าวกำกาดำใส่ลงในแพลอยไปตามน้ำ ด้วยบาปและบุญของท้าวกำกาดำแพจึงลอยทวนน้ำไปหยุดที่ฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง พระอินทร์ได้แปลงกายเป็นกาขาวมาช่วย โดยให้เขาจับหางไว้แล้วบินพาไปปล่อยลงที่สวนอ้อยของนางลุนซึ่งเป็นลูกสาวของเจ้าเมือง ท้าวกำกาดำกินอ้อยจนเสียหายมาก ยายคนที่เฝ้าสวนเห็นเข้าก็โกรธมาก ทั้งบ่นด่า ซึ่งท้าวกำกาดำก็แอบดูอยู่เห็นเหตุการณ์ตลอดเวลา วันหลังยายมาดูสวนอ้อยอีกนางได้เห็นอ้อยถูกขโมยก็โมโหมาก จึงทำบ่วงมาดักจับ แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรท้าวกำกาดำได้

วันต่อมานางลุนและพี่สาวทั้งเจ็ดมาเที่ยวสวน ท้าวกำกาดำแอบดูเห็นนางลุนก็นิกรัก จึงหาทางใกล้ชิดนางโดยเอาบ่วงมามัดตัวเองไว้ ยายมาเห็นก็จะฆ่าให้ตาย ท้าวกำกาดำก็ร้องขอชีวิตไว้โดยกล่าวว่า “เลี้ยงข่าน้อยไว้มีหน้าสีเป็นคุณเดี่ยวย” ยายก็ใจอ่อนพากลับไปอยู่ที่กระท่อมปลายสวน ด้วยตอนแรกยายผูกท้าวกำกาดำไว้ได้ถุน พวกไก่ก็พากันมาจิกท้าวกำกาดำก็ร้องขอยายขึ้นไปอยู่บนบ้าน ด้วยความที่เป็นคนช่างเจรจาขอเลาะยายก็ให้ขึ้นไปอยู่บนบ้านด้วยกัน โดยยายกำชับว่าเวลามีคนมาที่บ้านห้ามพูดเด็ดขาด ท้าวกำกาดำก็รับปากตามนั้น

ต่อมานางลุนและพี่สาวมาเที่ยวสวนอีกและแวะเยี่ยมยาย เพื่อพูดจาสนทนากัน ท้าวกำกาดำก็อดพูดไม่ได้นางลุนได้ยินเสียงแต่ไม่พบใครเพราะความที่เขาตัวดำมาก

เมื่อยายร้อยพวงมาลัยไปถวายธิดาทั้งเจ็ด ท้าวกำกาดำก็อ่อนวอนขอร้อยพวงมาลัยบ้างจนยายใจอ่อนยอมให้ร้อยมาลัย ปรากฏว่าท้าวกำกาดำทำได้สวยงามมากยายจึงนำพวงมาลัยไปถวายให้นางลุน นางได้เห็นพวงมาลัยก็อยากไปเที่ยวสวนอีก พี่ๆ ห้ามอย่างไรก็ไม่เชื่อ นางตั้งต้นไปจนได้ และก็พบกับท้าวกำกาดำ นางเกิดความรักใคร่ชอบพอนในตัวท้าวกำกาดำ โดยนางไม่ฟังคำทัดทานของใคร

ตกเวลากลางคืนหนุ่มๆ จะมารวมกันแล้วเป่าแคนประชันกัน ท้าวกำกาดำก็ไปร่วมกับเขาด้วย และเป่าแคนได้ไพเราะกว่าใครในหมู่บ้านจนเป็นที่เลื่องลือไปถึงเจ้าเมือง เจ้าเมืองจึงให้ท้าวกำกาดำเข้าเฝ้าเพื่อเป่าแคนถวาย ท้าวกำกาดำมีความภาคภูมิใจมาก เขาตั้งใจเป่าแคนอย่างสุดความสามารถจนเป็นที่โปรดปรานของเจ้าเมืองและนางลุน จากความสามารถดังกล่าวก็เกิดเป็นอานิสงส์ส่งผลให้ท้าวกำกาดำพ้นเคราะห์ เขาได้ชุบรางวัลใหม่เป็นชายหนุ่มรูปร่างงดงาม และในที่สุดก็ได้นางลุนมาเป็นคู่ชีวิตสมดังปรารถนา

กิจกรรมท้ายเรื่อง ท้าวกำกาดำ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1) ท้าวกำกาดำมีอุปนิสัยอย่างไร

.....

2) ท้าวกำกาดำยอมติดบ่วงเพราะรักและอยากใกล้ชิดนางลุน นักเรียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

3) นางลุนมีอุปนิสัยอย่างไร

.....

4) นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด

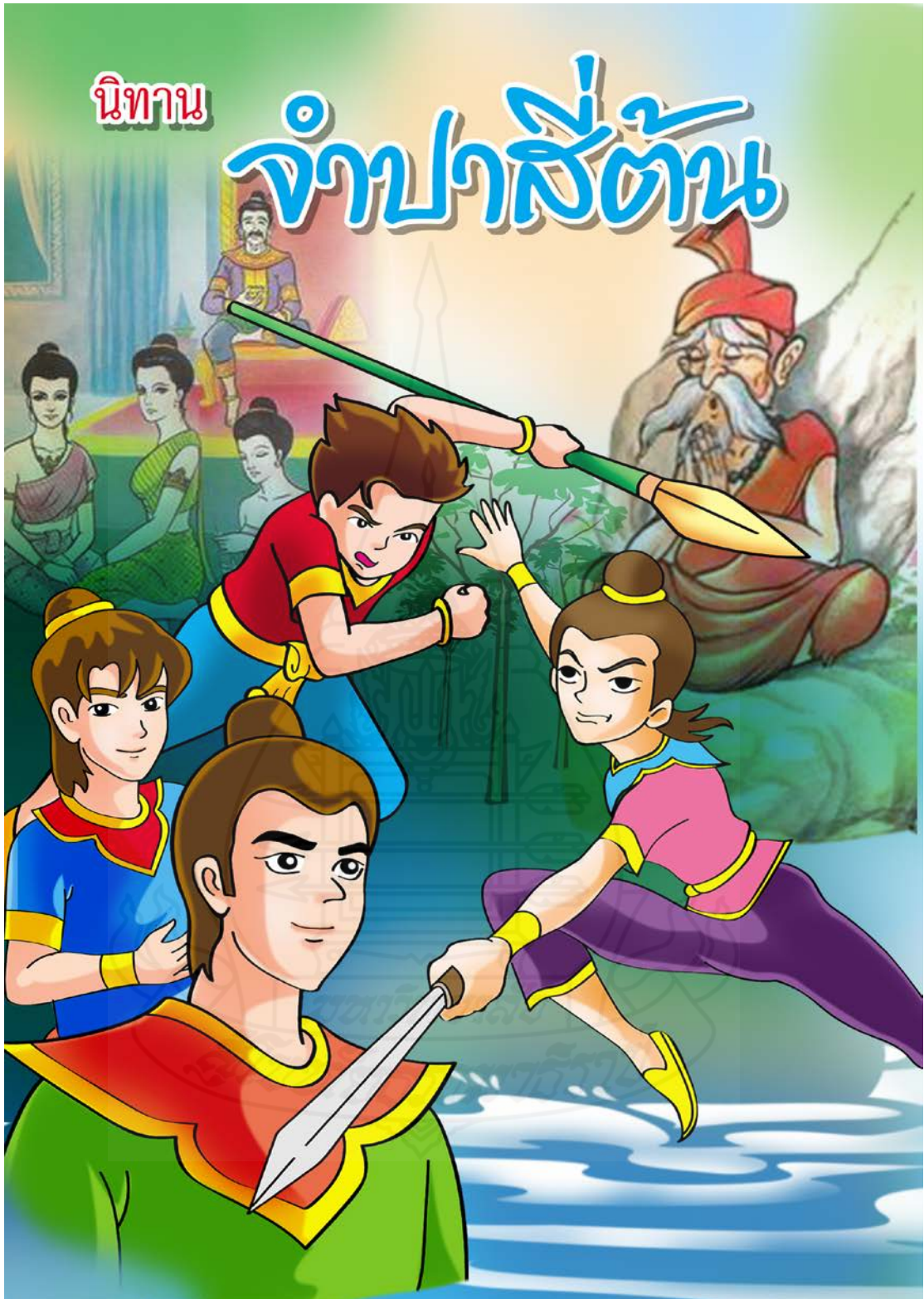
.....

5) ข้อคิดจากนิทานเรื่องนี้คืออะไร

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ถามหมอแคน เกี่ยวกับการถ่ายทอดการเป่าแคนว่าควรทำอย่างไร จากนั้นบันทึกไว้ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง

เรื่องที่ 12 จำปาสี่ต้น

นานมาแล้วมีพระราชองค์หนึ่งปกครองบ้านเมืองด้วยความสงบสุข พระองค์มีมเหสีสององค์คือมเหสีฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย วันหนึ่งนายพรานมากราบทูลว่ามีโขลงช้างป่าเข้ามาในพระราชอาณาเขต พระราชาจึงต้องเสด็จออกไปคล้องช้างด้วยพระองค์เองตามราชประเพณี แต่ช่วงเวลาดังกล่าวมเหสีฝ่ายขวากำลังจะประสูติพระโอรส พระองค์จึงทรงเป็นห่วง แต่ในที่สุดก็ทรงตัดสินใจออกจากพระนครเพื่อไปคล้องช้าง

หลังจากพระองค์เสด็จไปเพียงสามวันมเหสีฝ่ายขวาได้ประสูติพระโอรสออกมาสี่พระองค์มเหสีฝ่ายซ้ายทราบเรื่องก็อิจฉา นางจึงคิดอุบายให้คนสนิทไปหาลูกสุนัขมาสี่ตัวแล้วนำไปสับเปลี่ยนส่วนโอรสทั้งสี่นั้นก็ให้น้ำใสแผลอยน้ำไป เมื่อพระราชเสด็จกลับพระนครได้ทราบว่ามเหสีฝ่ายขวาประสูติโอรสเป็นสุนัข จึงทรงขับไล่มเหสีออกจากพระนครเพราะถือว่าเป็นกาลิบ้านกาลิเมือง ส่วนโอรสทั้งสี่นั้นหญิงชราชื่อนางคำพามาพบเข้าจึงนำไปเลี้ยงดูอย่างลูก

วันหนึ่งมเหสีฝ่ายซ้ายรู้ว่าโอรสทั้งสี่นั้นยังไม่ตาย จึงให้คนสนิทเอายาพิษไปใส่ให้โอรสทั้งสี่กินจนเสียชีวิต นางคำพาเสียใจมากจึงนำร่างโอรสทั้งสี่นั้นไปฝังไว้ในสวน ต่อมาก็มีต้นจำปาสี่ต้นงอกขึ้นเหนือหลุมฝังศพ ครั้นมเหสีฝ่ายซ้ายทราบเรื่องต้นจำปาก็ไม่พอใจมาก นางจึงสั่งให้ทหารไปโค่นแล้วโยนทิ้งลงแม่น้ำไป

ขณะที่ต้นจำปาทั้งสี่ลอยไปตามน้ำนั้น พระภิกษุรูปหนึ่งผ่านมาพบเข้าและเห็นว่าต้นจำปายังสดอยู่จึงเก็บขึ้นมาและเด็ดดอกจำปา เมื่อเด็ดแล้วแทนที่จะเป็นน้ำหรือยางไหลออกมากลับกลายเป็นเลือดสดๆ ไหลออกมาจากก้าน พระภิกษุจึงไปหาฤๅษีแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง ฤๅษีนั่งทางในคูก็รู้เหตุการณ์ทั้งหมด จึงนำน้ำมนต์รดต้นจำปา ต้นจำปาจึงกลายเป็นชายหนุ่มรูปงามทั้งสี่คนจากนั้นฤๅษีก็สั่งสอนวิชาต่างๆ ให้

เมื่อทั้งสี่เรียนวิชาสำเร็จแล้วได้กราบลาพระอาจารย์เพื่อไปตามหาพระบิดา เมื่อเดินทางมาถึงพระนครก็ให้คนเข้าไปกราบทูลพระราชว่า โอรสทั้งสี่ของพระองค์กลับมาแล้ว พระราชากริ้วมาก เพราะยังทรงเข้าพระทัยผิดว่ามเหสีฝ่ายขวาประสูติโอรสออกมาเป็นสุนัข จึงให้ทหารไปจับตัวทั้งสี่มา แต่ก็ไม่มีทหารคนไหนสู้โอรสทั้งสี่ได้ ทหารจึงกลับไปกราบทูลพระราชว่า พระองค์ได้ฟังถึงความโกรธ จึงเสด็จมาด้วยพระองค์เองเมื่อมาถึงพระราชาก็ยิงธนูหมายจะทำร้ายชายทั้งสี่ที่เป็นโอรส ลูกธนูที่ยิงไปนั้นกลับกลายเป็นขนม ครั้นเมื่อชายทั้งสี่ยิงธนูมาที่พระองค์บ้าง ลูกธนูกลับกลายเป็นดอกไม้

พระราชาราชเห็นดังนั้นก็ทรงแน่พระทัยว่าชายทั้งสองนั้นเป็นโอรสของตนจริงๆ จึงได้สอบถามเรื่องราวทั้งหมด แล้วให้คนไปรับมเหสีฝ่ายขวากลับวัง ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายก็ถูกขับไล่ออกไปนอกพระนคร แล้วทั้งหมดก็อยู่ปกครองบ้านเมืองด้วยความสงบสุข

กิจกรรมท้ายเรื่อง จำปาสีต้น

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....

- 2) มเหสีฝ่ายซ้ายมีลักษณะนิสัยอย่างไร

.....
.....

- 3) เพราะเหตุใด หากนักเรียนเป็นพระราชาก็จะแก้ไขปัญหอย่างไร

.....
.....

- 4) นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด เพราะอะไร

.....
.....

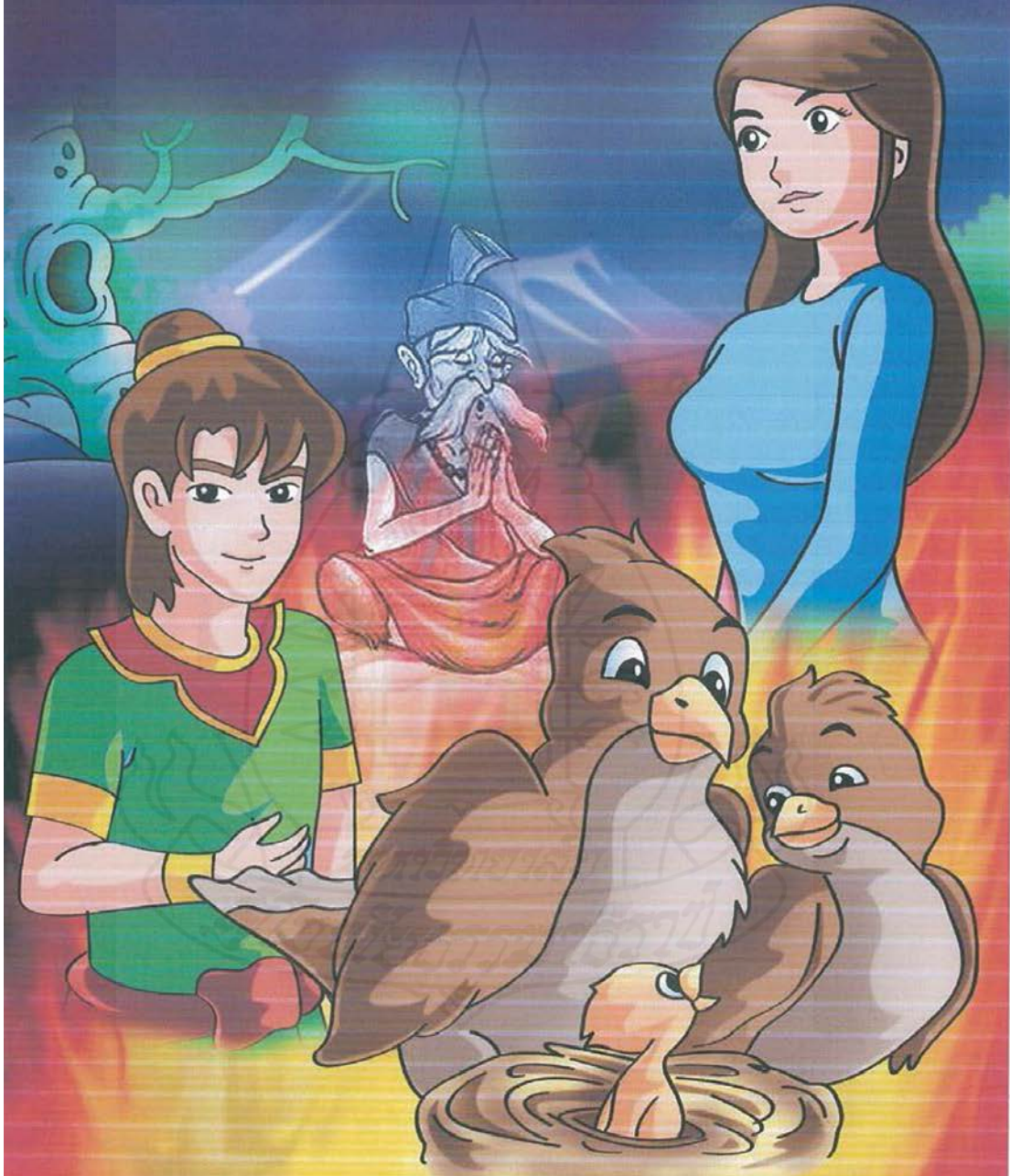
- 5) นิทานเรื่องจำปาสีต้นให้ข้อคิดอย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนแต่งนิทานที่มีเนื้อหาแสดงความขัดแย้งของภรรยาน้อยกับภรรยาหลวงคนละ 1 เรื่องแล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง

นิทาน ท้าวเวรจิต นางจันทร์กระจ

เรื่องที่ 13 ท้าววรจิต นางจันทะจร

มีนกระจอกน้อยสองฝว้เมียทำรังอยู่ที่คราพระฤๅษี วันหนึ่งพอนกได้ออกไปหาเหยื่อมาเลี้ยงแม่กและลูกอ่อน ขณะที่พอนิกกำลังจับแมลงที่เกสรดอกบัวอยู่นั้น ดอกบัวก็หุบกลับซังพอนกไว้ทำให้พอนกไม่สามารถกลับมาหาลูกเมียได้

พอรุ่งเช้าดอกบัวบานพอนกก็รีบบินกลับรัง เมื่อมาถึงก็ต้องทะเลาะกับแม่กเพราะความหึงหวง พอนกจึงสาบานว่าถ้าตนนอกใจแม่กขอให้มีบาปเท่าฤๅษี ฤๅษีได้ยินก็โกรธ จึงถามพอนกว่าทำไมตนจึงมีบาป พอนกตอบว่าเพราะฤๅษีไม่มีลูกสืบสกุล หากตายไปฤๅษีจะตกรก ฤๅษีจึงไล่นกทั้งสองไปอยู่ที่อื่น แล้วลาเพศฤๅษีไปมีชีวิตครอบครัวเช่นคนทั่วไป ส่วนนกสองตัวก็พาลูกไปอาศัยที่ป่าเลา

อยู่มาวันหนึ่งไฟไหม้ป่า พอนกและแม่กสัญญาว่าจะไม่ทอดทิ้งลูก จะขอตายในกองไฟพร้อมกัน แต่เมื่อไฟไหม้มาถึงพอนกทนความร้อนไม่ไหวจึงบินหนีไป ทิ้งให้แม่กกับลูกตายในเปลวไฟ ก่อนตายแม่กอธิษฐานว่าถ้าเกิดในชาติหน้าจะไม่พุดกับผู้ชายอีก

ชาติต่อมาแม่กเกิดเป็นลูกสาวเจ้าเมืองแห่งหนึ่ง ชื่อนางจันทะจร นางมีรูปร่างงดงามแต่นางไม่ยอมพุดกับผู้ชาย ส่วนพอนกก็ไปเกิดเป็นลูกชายเจ้าเมืองอีกแห่งมีรูปร่างสง่างามนามว่าท้าววรจิต ครั้นเติบโตเป็นหนุ่มไปเรียนวิชาถอดจิตกับพระอาจารย์ และได้ยินเรื่องราวความงามของนางจันทะจร

ต่อมาพระราชบิดานางจันทะจรได้ประกาศหาผู้มีวิชารักษาโรคที่นางไม่ยอมพุดกับผู้ชาย โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าชายใดสามารถทำให้นางพุดด้วย จะยกนางให้อภิเษกเป็นคู่ครอง ท้าววรจิตอาสาไปพุดกับนางและได้ถอดดวงจิตไปไว้กับหมอนและเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้เครื่องใช้นั้นพุดได้ และเล่านิทานให้หมอนฟัง เป็นนิทานโจมตีให้ร้ายผู้หญิง แต่นางไม่ยอมพุดด้วย ในที่สุดท้าววรจิตได้เล่าเรื่องนกระจอกแต่ตอนจบแกล้งเล่าเรื่องให้ผิดไปจากเดิม คือเล่าว่านกตัวเมียไม่รักษาสัญญาบินหนีก่อนปล่อยให้ตัวผู้ตายในกองไฟกับลูกน้อย นางจันทะจรโกรธมากจนลืมหืมตาพุดแย้งว่าไม่จริง เมื่อนางพุดแล้ว พระราชบิดาจึงอภิเษกให้ท้าววรจิตครองเมืองกับนางจันทะจรตามที่ให้สัญญา

กิจกรรมท้ายเรื่อง ท้าววรจิต - นางจันทะจร

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) การที่พ่อนกทะเลาะกับแม่นกแล้วพุดพาดพิงถึงญาติเป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2) นักเรียนคิดว่า การที่พ่อนกผิดสัญญาไม่ยอมตายในกองไฟ เป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 3) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) การที่นางจันทะจรไม่ยอมพุดกับชายใดเลย นักเรียนคิดเห็นว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

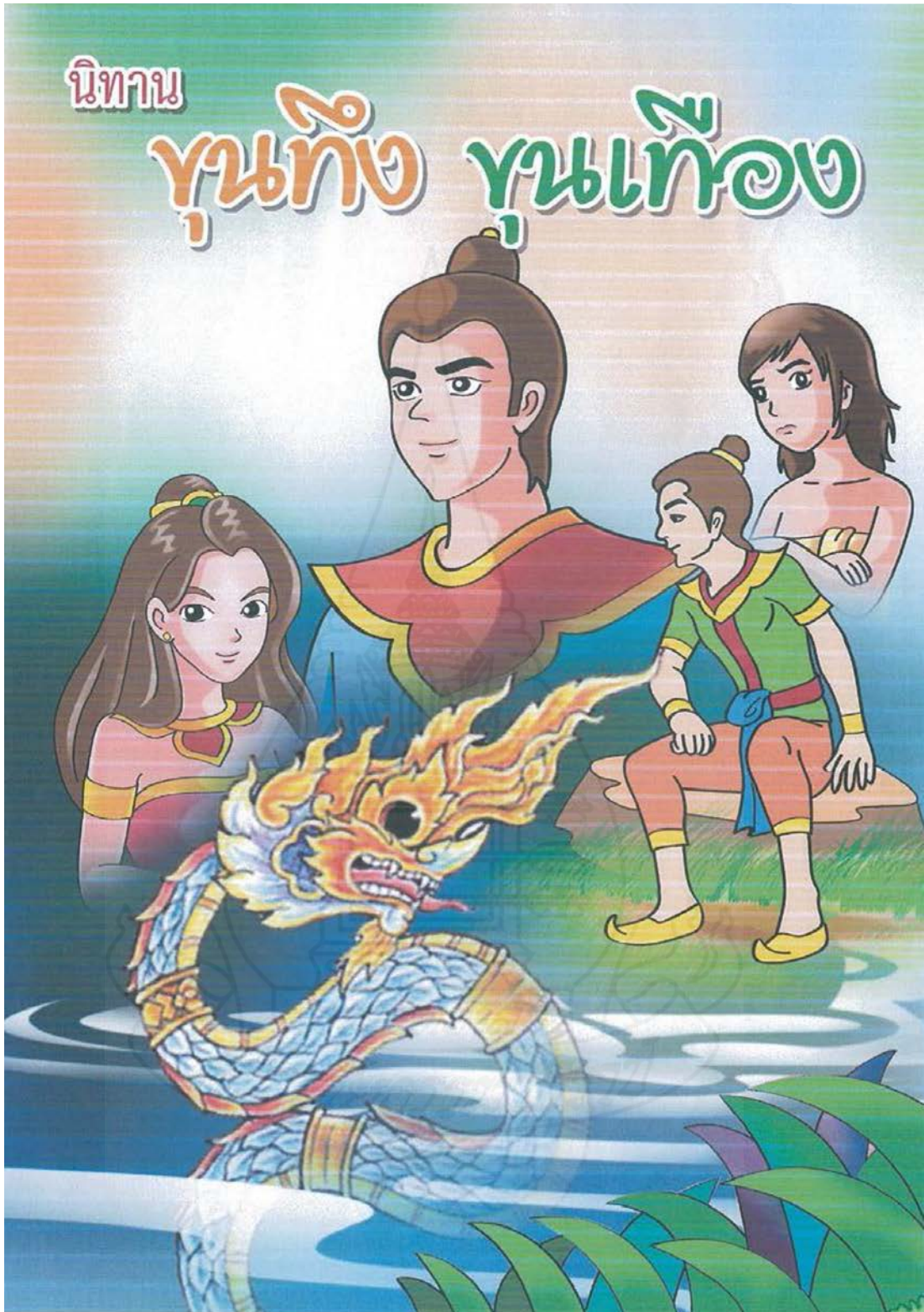
- 5) นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนแต่งคำกลอนที่บรรยายเกี่ยวกับเรื่องความรักมา 1 บท

เรื่องที่ 14 ขุนทิงขุนเทือง

นานมาแล้วมีเมืองแห่งหนึ่งชื่อว่า เชียงเงื่อมหรือเชียงใหญ่มีกษัตริย์นามว่าขุนเทืองและมเหสีนามว่าบุสดี ทั้งสองปกครองบ้านเมืองด้วยความร่มเย็นเป็นสุข วันหนึ่งขุนเทืองออกเดินป่านานประมาณสองเดือน ได้พบแม่น้ำใหญ่ที่ริมแม่น้ำแห่งนี้มีสวนพญานาค พระองค์พบลูกสาวของพญานาคชื่อนางเอกไค่ ทั้งสองรักใคร่ชอบพอกัน ขุนเทืองจึงตามนางไปเที่ยวเมืองบาดาลและอยู่ที่นั่นนานกว่าสองปี นางบุสดีรอขุนเทืองกลับเมืองด้วยความกังวล จึงให้หม่อมมาตรวจดูดวงชะตาของขุนเทืองและรู้ว่าอยู่ที่เมืองบาดาลกับลูกสาวพญานาค

นางบุสดีจึงบนบานให้พวกผีต่างๆตามไปบอกขุนเทืองให้กลับบ้านเมือง ขุนเทืองจึงลานางเอกไค่และพญานาคกลับเมืองเชียงใหญ่ นางเอกไค่ตามมาส่งขุนเทืองที่ท่าน้ำ ก่อนจะจากกันนางควักเอาลูกในท้องออกมาแล้วเอาใบตองหึ่งห่อเพื่อนำไปเลี้ยงที่เมืองของพระองค์และตั้งชื่อให้ ลูกน้อยว่า ขุนทิง เมื่อมาถึงเมืองนางบุสดีไม่พอใจพยายามหาเรื่องโอรสน้อยตลอดเวลา ขุนเทืองเห็นท่าจะไม่ดีจึงให้เสนา้นำลูกชายไปปล่อยไว้ในป่า ขุนทิงอยู่ในป่าอย่างสุขสบายเพราะมีเทวดาและสัตว์ต่างๆ มาดูแลรักษาเป็นอย่างดี

ต่อมาขุนเทืองคิดถึงลูกชายจึงให้เสนาออกไปสืบดูเมื่อรู้ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่ และให้เสนาไปเชิญกลับเข้ามาในเมืองเช่นเดิม ขุนทิงเมื่อโตเป็นหนุ่มต้องการจะพบแม่ที่แท้จริงจึงไปถามพ่อ พอทราบว่าแม่เป็นนาคอยู่ที่เมืองบาดาล จึงลาพ่อเพื่อไปตามหาแม่ เมื่อเดินทางไปตามที่บอกถึงท่าน้ำก็เอาไม้ตีน้ำเรียกให้พวกนาคมาหา เมื่อพวกนาครู้ว่าขุนทิงเป็นลูกของนางเอกไค่ก็พาขุนทิงไปที่เมืองบาดาล ขุนทิงได้พบแม่ ตาและยายจึงอยู่ที่เมืองบาดาลอย่างมีความสุขเป็นเวลานานพอสมควร แล้วจึงลาแม่กลับไปเมืองเชียงเงื่อม นางเอกไค่แนะนำให้ขุนทิงไปลาตาและขอของวิเศษเพื่อติดตัวในเวลาเดินทาง

เมื่อขุนทิงเข้าไปลาตา ตาได้ให้ของวิเศษมาสามอย่างได้แก่ หม้อทองแดง ดาบ และขงจ้าว นางเอกไค่ได้สอนวิธีใช้ของวิเศษทั้งสามอย่างแก่ขุนทิง โดยบอกว่าหม้อนั้นมีของทุกอย่างทุกอย่างอยู่ข้างใน ถ้าต้องการอะไรให้ตั้งจิตอธิษฐานแล้วเคาะเบาๆ ของที่ต้องการนั้นจะออกมา ส่วนดาบให้ใช้ต่อสู้กับข้าศึกศัตรู ส่วนขงจ้าวนั้นให้ลากไป อย่าแบกหรือถือขณะที่ลากนั้นถ้าขงจ้าวไม่เกี่ยวอะไรห้ามหยุดพักเด็ดขาดแม้จะนานแค่ไหนก็ตาม แต่ถ้าขงจ้าวเกี่ยวก็หยุดพักได้

นางเอกไค่มาส่งลูกชายที่ท่าน้ำ จากนั้นเขาก็เดินทางต่อไปและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของแม่ตลอดเวลา หลังจากเดินทางมาหลายวันจนพบแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ขงจ้าวได้เกี่ยวขุนทิงจึงหยุดพักนอน เมื่อตื่นขึ้นก็พบว่าที่แห่งนั้นกลายเป็นเมืองใหญ่ ชื่อว่าศรีสัตนาคนหุต ขุนทิงจึงเคาะหม้อ

ทองแดงมีหญิงสาวออกมาสองคนชื่อทิงและทอง ขุนทิงจึงอภิเษกพวกนางมเหสีทั้งสองคนและขุนทิงได้ปกครองเมืองศรีสัตนาคนหุตอย่างมีความสุข

ครั้งหนึ่งขุนทิงออกไปเที่ยวป่าคนเดียว เมื่อเดินทางไปถึงป่าหิมพานต์ได้พบนางชะนีที่อาศัยอยู่ใกล้อาศรมของพระฤๅษี นางชะนีแปลงกายเป็นคนแล้วใส่ยาเสน่ห์เพื่อให้ขุนทิงรัก ขุนทิงหลงเสน่ห์ของนางจึงอยู่กับนางที่ถ้ำในป่าหิมพานต์จนได้ลูกชายหนึ่งคนชื่ออำคาหรืออู่แก้ว

ต่อมาขุนทิงลานางชะนีกลับเมืองศรีสัตนาคนหุต พร้อมกับท้าวอำคาลูกชาย และสัญญาว่าจะมารับนางไปอยู่ด้วยกัน นางทิงและนางทองต่างดีใจและรักท้าวอำคาเหมือนบุตรตัวเอง วันหนึ่งขุนทิงไปรับนางชะนีตามสัญญา และสั่งชาวเมืองให้ผูกสุนัขไว้ให้ตื้อยาให้เพ่นพ่าน แต่พอนางชะนีมาถึง นางทิงและนางทองก็ปล่อยสุนัขไล่กัดนาง นางชะนีจึงหนีกลับไปอยู่ที่ถ้ำดังเดิม เมื่อขุนทิงชราภาพจึงอภิเษกท้าวอำคาเป็นกษัตริย์สืบต่อมา

กิจกรรมท้ายเรื่อง ชุนทิงชุนเทือง

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด ให้เหตุผล

.....

- 2) นักเรียนคิดว่านางเอกใครทำหน้าที่”แม่”ได้เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

.....

- 3) ชุนทิงมีอุปนิสัยอย่างไร

.....

- 4) การกระทำของนางทิงและนางทองต่อนางชะนีเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

- 5) ได้ข้อใดบ้างจากนิทานเรื่องนี้

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนเรียบเรียงเรื่องชุนทิงชุนเทืองเป็นกลอนแปดแล้วนำมาร้องเป็นหมอลำพื้นบ้าน

สถาบันวิทยกรรมศาสตร์

นิทาน

ภาพรักผีมือ

เรื่องที่ 15 กำพำร้ำฝีน้อย

ที่เมืองแห่งหนึ่ง มีเด็กกำพำร้ำคนหนึ่ง เทียวขอทานกินจนโตเป็นหนุ่ม จากนั้นจึงออกจากเมืองไปทำนาทำไร่ เมื่อพืชผักงอกงามขึ้น ก็มีสัตว์ต่างๆ มากิน แม้จะไล่อย่างไรก็ไม่ไป และยังทำเครื่องดักจับขาดหมด จึงไปขอสายไหมจากยายที่เป็นคนเฝ้าสวน ของพระราชาเพื่อมาทำเครื่องดักจับสัตว์ เมื่อนำเครื่องดักกล่าวมาดัก ก็สามารถจับช้างได้ ช้างเมื่อถูกจับกลัวตาย จึงร้องขอชีวิต และบอกว่าจะให้ของวิเศษ จากนั้นก็ถอดงาช้างหนึ่งให้ ท้าวกำพำร้ำจึงปล่อยไปแล้วเองงาช้างมาไว้ที่บ้าน ต่อมาดักได้เสือ เสือก็ยอมเป็นลูกน้อง โดยบอกว่าถ้ามีเรื่องเดือดร้อนจะมาช่วย ต่อมาจับได้อีเห็น อีเห็นก็ยอมเป็นลูกน้องเช่นเดียวกับเสือ ต่อมาได้จับพญาฮ้าง พญาฮ้างก็ยอมเป็นลูกน้องอีก และตัวสุดท้ายที่จับได้คือฝีน้อยที่มาขโมยกินปลาที่ไซ ฝีน้อยก็ยอมเป็นลูกน้องเช่นกัน

เมื่อท้าวกำพำร้ำได้งาช้างมาไว้ที่บ้าน ในงาช้างนั้นมีหญิงสาวสวยคนหนึ่งชื่อสีดาอาศัยอยู่ นางได้ออกมาทำอาหารไว้รอท้าวกำพำร้ำ เมื่อท้าวกำพำร้ำจับได้จึงทุบงาช้างนั้น เพื่อไม่ให้นางหลบเข้าไปอยู่ข้างในอีก นางจึงอยู่กินเป็นภรรยาของท้าวกำพำร้ำตั้งแต่นั้นมา ความสวยงามของนางสีดาลำลือไปถึงพระราชา เมื่อพระราชาเห็นนางก็นึกรักใคร่ จึงคิดหาทางจะนำนางไปอยู่ในวัง แต่กลัวคนจะติเตียนจึงขอท้าท้าวกำพำร้ำ ให้ทำการแข่งขันต่างๆ โดยตกลงกันว่า ถ้าท้าวกำพำร้ำแพ้จะพานางสีดาไป แต่ถ้าพระราชาแพ้จะยอมยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง

การแข่งขันมีหลายอย่างได้แก่ ชนวัว ชนไก่ และแข่งเรือ ปรากฏว่าท้าวกำพำร้ำชนะทุกครั้ง เพราะในการแข่งขันวันนั้น เสือได้แปลงเป็นวัวมาช่วยส่วนการแข่งชนไก่ อีเห็นก็แปลงเป็นไก่มาช่วย และกัดไก่ของพระราชาตาย ในการแข่งเรือพญาฮ้างก็แปลงเป็นเรือ ส่วนการทำให้เรือของพระราชาล่มแล้วกินคนทั้งหมด

แม้พระราชาตายแล้ว แต่ว่างงงได้วางแผนชู้กับบ่วงลั่วตัวหนึ่ง โดยให้บ่วงลั่วร้องเรียกเอาวิญญาณของนางสีดา โดยร้องครั้งแรกนางก็ไม่สบาย ครั้งที่สองทำให้นางสลบไป พอร้องครั้งที่สามนางจึงตาย วิญญาณของนางก็มาอยู่กับพวกผีของพระราชา ท้าวกำพำร้ำปรึกษากับฝีน้อย ฝีน้อยบอกว่าอย่าเพิ่งเผา ตนจะตามไปดูวิญญาณของนางว่าอยู่ที่ใด เมื่อฝีน้อยตามไปทราบเรื่องราวทั้งหมดแล้ว จึงวางแผนจับบ่วงลั่วตัวนั้นโดยเข้าไปตีสนิทกับบ่วงลั่วแล้วสานข้อ ครึ่งแรกสานด้วยไม้ไผ่เสร็จแล้วจึงให้บ่วงลั่วเข้าไปข้างใน เมื่อทดลองยินดูปรากฏว่าข้อแตก ต่อมาจึงสานด้วยลวด แล้วให้บ่วงลั่วเข้าไปยังคูอีก ปรากฏว่าข้อไม้แตก จึงเอาผามาปิดแล้วนำไปให้ท้าวกำพำร้ำ ท้าวกำพำร้ำบังคับให้บ่วงลั่วร้องเรียกวิญญาณนางสีดากลับมา ไม่เช่นนั้นจะฆ่าเสีย บ่วงลั่วจึงร้องเรียกเอาวิญญาณนางกลับมา โดยเมื่อร้องครั้งแรกนางก็เริ่มเคลื่อนไหวร่างกาย ครั้นร้องครั้งที่สองก็ฟื้น งงงครั้งที่สามหายเป็นปกติทุกอย่าง ท้าวกำพำร้ำจึงหลอกขอดูที่ร้องดูวิญญาณคน บ่วงลั่วจึงแลบลิ้นออกมา

ให้ดู จังหวะนั้นท้าวกำพริบตัดลิ้นปางลั่ว เพราะกลัวว่ามันจะร้องเอาวิญญาณคนอื่นอีก ปางลั่วจึงร้องไม่ได้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาท้าวกำพริบกับนางสีดาจึงได้ปกครองเมืองแทนพระราชาที่ตายไปแล้วนั้นอย่างมีความสุข

คำศัพท์
พญาฮ้าง

ความหมาย
ปางลั่ว

กิจกรรมท้ายเรื่อง กำพรว้าฝีน้อย

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนคิดว่าการกระทำของพระราชาเหมาะสมหรือไม่ จงให้เหตุผล

.....

.....

- 2) นักเรียนชอบวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ของกำพรว้าฝีน้อย ตอนใดมากที่สุด จงให้เหตุผล

.....

.....

- 3) การแข่งขันระหว่างท้าวกรำพรว้ากับพระราชาเป็นไปอย่างยุติธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 4) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

- 5) นักเรียนขอคิดอะไรบ้างจากนิทานเรื่องนี้

.....

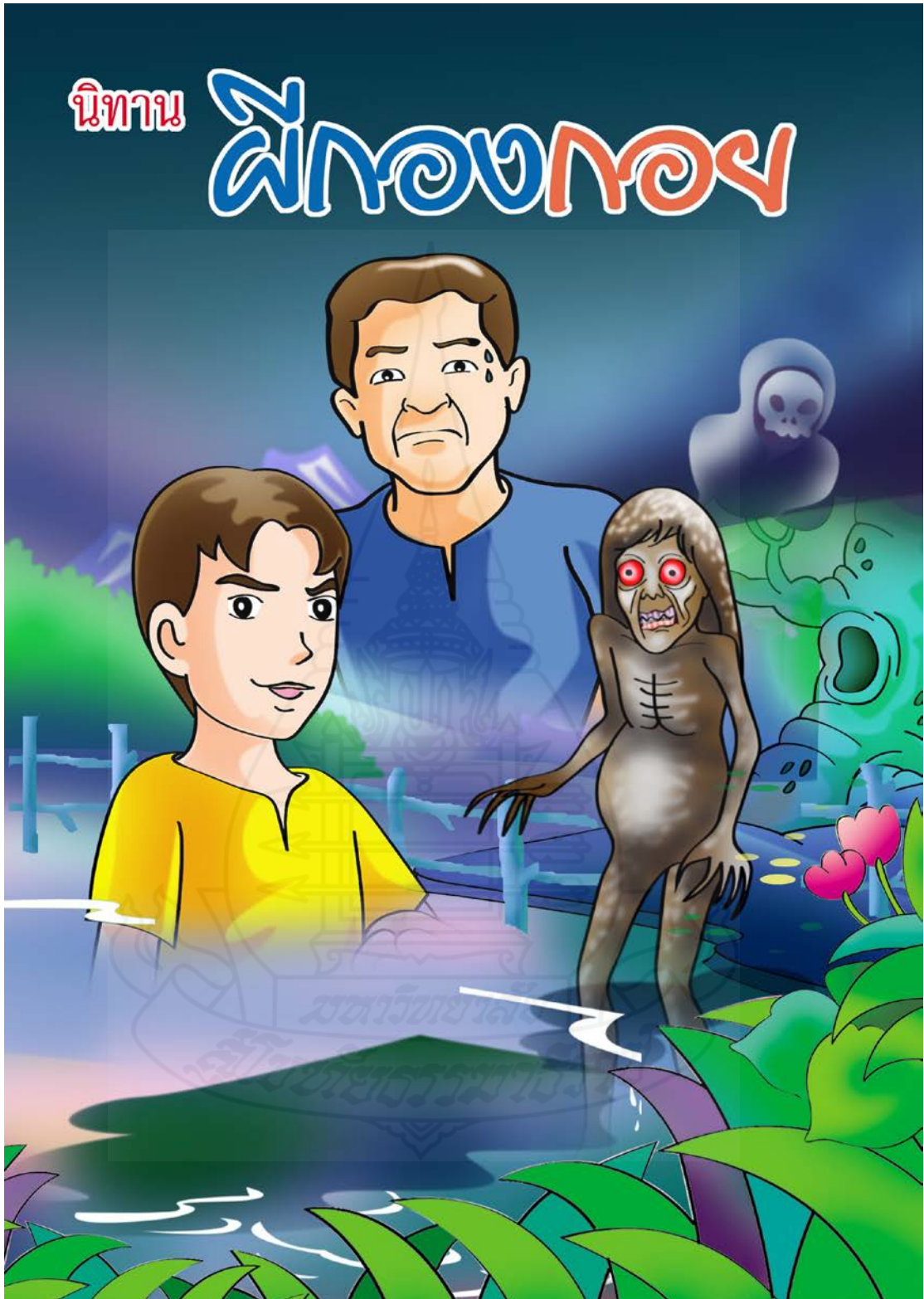
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่องกำพรว้าฝีน้อยโดยเลือกตอนที่ประทับใจมาแสดง

สืบช่วยกรรมมาภิราช

นิทาน ผีกองกอง

เรื่องที่ 16 ผีกองกอย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพี่น้องอยู่สองคน มีอาชีพทำนา พอหน้าแล้งก็ทำนาไม่ได้ พี่ชายจึงได้ไปหาปลาในห้วยซึ่งอยู่ไกลออกไป ทุกเช้าเขาจะไปกู้ลอบที่ดักปลาไว้ วันหนึ่งเขาไปกู้ลอบตามปกติ แต่ปรากฏว่าไม่มีปลาเลยสักตัว ซึ่งปกติแล้วจะต้องมีปลาติดอยู่ตัวหรือสองตัว เขาจึงคิดว่าจะต้องมีคนมาขโมยปลาเขาแน่ เขาจึงเดินสำรวจบริเวณรอบๆ แล้วเขาก็พบรอยเท้าคนเล็กๆ ซึ่งไม่น่าจะยาวเกินสามนิ้ว “ในโลกนี้คือสิมีคนตีนน้อยแบบนี้” เขาคิดในใจ “ถ้าเป็นตีนเด็กน้อย ขนาดนี้ก็ยังไม่แปลก” คิดแล้วเขาก็เอาจอบลงน้ำตามเดิม

วันรุ่งขึ้นก็เกิดเหตุการณ์แบบนี้อีก มันทำให้เขาโมโห และคิดว่าต้องจับให้ได้ว่าใครเป็นคนขโมย เขาจึงไปแอบคอยดูอยู่พุ่มไม้ใกล้ๆ กับลอบดักปลาทั้งคืน เขานอนหลับๆ ตื่นๆ จนเวลาสว่างมากใกล้รุ่งสาง ก็ได้ยินเสียงคล้ายกับคนเดินมาเบาๆ จากนั้นเขาก็ได้เห็นผีกองกอยยืนอยู่ริมตลิ่ง มันเป็นผู้หญิงตัวเล็กๆ ผมยาวเหมือนแม่มด ไม่สวมเสื้อผ้า ยืนเปลือยกายอยู่ตรงหน้า และกำลังจะขโมยปลาไปด้วยความโกรธทำให้เขาลืมตัวตะโกนออกไปว่า “กุสิสับมีงให้แหลกปานลาบพุ้นละ อีชีลัก” เขาตะโกนออกไปพร้อมกับกระโจนออกจากที่ซ่อน ถึงแม้ว่าเขาจะแข็งแรงมากแต่ก็ไม่สามารถจับตัวผีกองกอยได้ในที่สุดเขาเองกลับเป็นฝ่ายที่ถูกผีกองกอยจับตัวไปขังไว้ที่ถ้ำของมัน พร้อมกับบังคับให้เขาเป็นผัว และทุกครั้งผีกองกอยออกไปหากิน มันจะเอาหินก้อนใหญ่มาปิดปากถ้ำไว้

หนึ่งปีผ่านไปเขามีลูกชายกับผีกองกอยหนึ่งคน เขามีหน้าที่เลี้ยงลูกยามที่ผีกองกอยไม่อยู่ และเขาต้องทนอยู่แบบนี้สามปี อยู่มาวันหนึ่งลูกชายได้พยายามดันก้อนหินออกจากหน้าถ้ำด้วยพลังที่ได้อาณาจากแม่ ทำให้เด็กน้อยสามารถเปิดปากถ้ำให้พ่อหลบหนีออกไปได้ พอปากถ้ำเปิดเขาก็รีบวิ่งกลับบ้านอย่างสุดชีวิต ถึงเขาจะวิ่งได้เร็วแค่ไหนแต่ก็ยังช้ากว่าผีกองกอย ทันทีที่ผีกองกอยรู้ว่าเขาหนีไป มันก็รีบวิ่งตามมาติดๆ เขาวิ่งจะถึงหมู่บ้านอยู่แล้ว แต่ช้าเกินไปผีกองกอยวิ่งตามเขาทัน เมื่อรู้ว่าไม่พ้นเงื้อมมือมัน เขาจึงรีบล้มตัวลงนอนแกล้งตายอยู่ตรงนั้น

เมื่อผีกองกอยมาถึงตัวเขา มันก็เดินวนไปรอบๆ ตัวเขา พร้อมกับเอามือจิกจี้เอาเขาดู เขาเป็นคนที่มีความอดทน ไม่บ่่าจี้ จึงนอนนิ่งอยู่อย่างนั้น พร้อมกับนั้นเขาก็ค่อยๆ ผายลมออกมาอย่างแผ่วเบา กลิ่นเหม็นจากตดของเขาตลอบอวนไปทั่ว ผีกองกอยเห็นดังนั้นก็ร้องไห้เส้ร่าโสกเสียใจด้วยความอาลัยรัก เมื่อมันแน่ใจว่าเขาตายแล้วจริงๆ มันจึงเอาข้อวิเศษให้เขาหนึ่งอัน พร้อมกับบอกว่า “เมื่อเจ้าต้องการหยั่ง ก็ให้ตีฆ้องเทื่อหนึ่ง” พอผีกองกอยหลับตาไปแล้วชายหนุ่มก็รีบเข้าบ้านหลังจากกลับมาแล้วความเป็นอยู่ของเขาก็ดีขึ้นเรื่อยๆ เพราะว่าเมื่ออยากได้อะไรก็แค่ตีฆ้องวิเศษก็จะได้ตามต้องการ เมื่อน้องชายเห็นดังนั้นก็อยากได้บ้าง จึงได้ถามว่าเขาได้มันมาอย่างไร และหายไป

ไหนมาตั้งสามปี เขาจึงเล่าให้น้องชายฟังอย่างละเอียด เมื่อน้องชายเขาฟังจบก็พูดว่า “ซ้อยก็อยาก รวยคือกัน”

เมื่อน้องชายเขาคิดดังนี้แล้ว จึงได้ออกไปหาฝีกองกอยเพื่อให้ฝีกองกอยจับตัวไป แล้วก็ หนีกลับมา แต่เขาโชคไม่ดีเหมือนพี่ชาย เพราะเขาไม่สามารถถอดกลั่นเสียงหัวเราะไว้ได้ ตอนที่เขาโดน ฝีกองกอยจี้จี้ที่เอวนั้นเขาก็หัวเราะซัดต้นซังงอ ฝีกองกอยจึงรู้ว่าเขาไม่ได้ตาย มันจึงเอามือจกกินดับ ใต้ใส่พุงของเขาจนหมดเกลี้ยง

คำศัพท์

หยิ่ง

เทื่อหนึ่ง

อี้ซี่ลัก

จก

ย่าง

ซ้อย

ความหมาย

อะไร

หนึ่งครั้ง

ซี่ซี่โมย

ล้วง

เดิน

ฉั่น

กิจกรรมท้ายเรื่อง ผีกองกอย

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1) สองคนพี่น้องมีอุปนิสัยอย่างไร

.....

2) นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของผีกองกอยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

3) นักเรียนเห็นว่าตัวละครใดเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพราะเหตุใด

.....

4) นักเรียนคิดอย่างไรกรณีพี่น้องชาย กระทำการเลียนแบบพี่ชาย จึงให้เหตุผล

.....

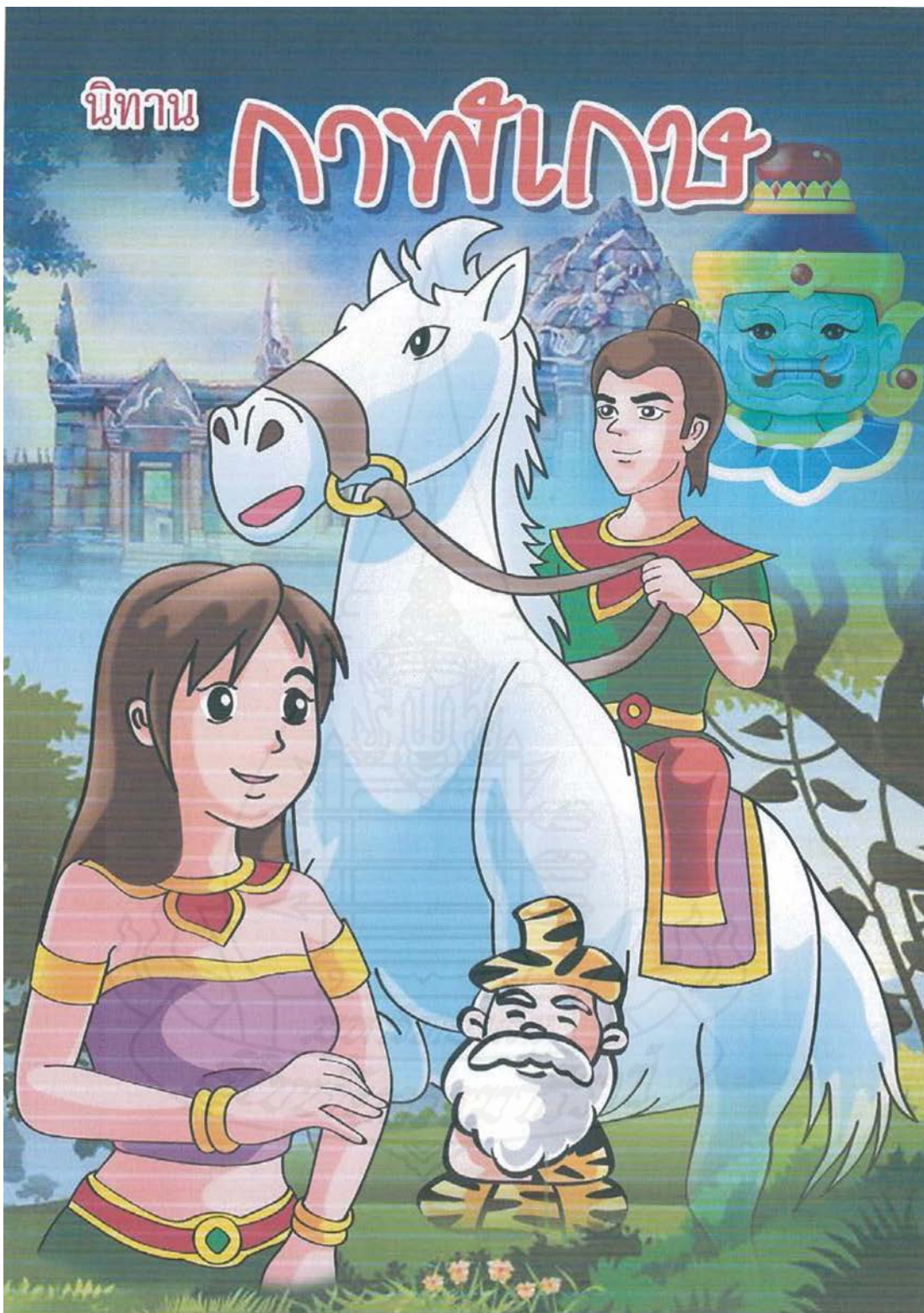
5) ข้อคิดจากนิทานเรื่องนี้คืออะไร

.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องผีในภาคต่างๆของไทย แล้วทำหนังสือ

สืบชั้ยกรรมมาถึวำ

เรื่องที่ 17 กาฬเกษ

ณ เมืองพาราณสี มีกษัตริย์นามว่าท้าวสุริวงษ์ปกครองอยู่ และมีมเหสีนามว่ากาฬและท้าวสุริวงษ์มีม้ามณีกาบ ซึ่งเป็นม้าวพิเศษเป็นพาหนะคู่บารมี ครั้งหนึ่งท้าวสุริวงษ์ได้ลามาเหสีและชาวเมืองไปเรียนวิชาอาคม โดยมีม้ามณีกาบเป็นพาหนะ ได้ไปพบกับพญาครุฑและยักษ์กุมภภัณฑ์ซึ่งต่อมาได้เป็นสหายกัน พระองค์ก็เรียนวิชาอาคมกับพระฤๅษีจนสำเร็จแล้วกลับมาปกครองเมือง

เมื่อท้าวสุริวงษ์กลับมาครองเมืองแล้วก็ต้องการจะมีบุตรชายเพื่อเอาไว้สืบราชสมบัติแทน ดังนั้นจึงทำพิธีขอลูกกับพระอินทร์ ท่านได้ส่งเทพบุตรกับเทพิตาลงมาเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อให้เป็นคู่สามีภรรยา กัน โดยเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดในท้องนางกาฬมเหสีของท้าวสุริวงษ์ เมื่อนางกาฬประสูติออกมาเป็นชาย ชื่อว่ากาฬเกษ ต่อมากุมารนี้ได้เจริญเติบโตตามวัย ครั้งหนึ่งเข้าไปเล่นในโรงม้าอันเป็นที่อยู่ของม้ามณีกาบ และได้แอบขึ้นขี่ม้า แล้วม้ามณีกาบก็พากาฬเกษกุมารเหาะไปในอากาศออกจากเมืองมุ่งเข้าป่าหิมพานต์

ขณะที่ท้าวกาฬเกษหนีออกจากเมืองนั้น ได้พบกับนกสาริกาตัวหนึ่ง จึงได้ส่งความให้กลับไปบอกท้าวสุริวงษ์ด้วยว่าจะออกไปเที่ยวในป่าถึงสามปีแล้วจะกลับมา เมื่อส่งความแล้วก็เดินทางต่อไปจนเข้าเขตเมืองฝืนต์ของท้าวฝืนต์และนางมาลีทอง ได้พักอยู่นอกเมืองและพบกับชาวเมืองที่ออกมาหาฟืน ทำให้ทราบว่าท้าวฝืนต์มีลูกสาวสวยชื่อมาลีจันทร์ ท้าวกาฬเกษจึงพยายามจะไปพบนางในสวนดอกไม้ เมื่อนางมาลีจันทร์มาชมสวน ท้าวกาฬเกษจึงเข้าไปหาแล้วทั้งสองพระองค์ชอบพอรักใคร่กัน ตอนกลางคืนท้าวกาฬเกษจึงแอบเข้าไปหานางเป็นเวลานาน

ต่อมาท้าวฝืนต์สืบได้จึงทำหอกศักดิ์สิทธิ์ดักยิงขณะที่ท้าวกาฬเกษแอบเข้าไปหานางมาลีจันทร์ ท้าวกาฬเกษถูกหอกศักดิ์สิทธิ์ทำให้ถึงแก่ความตาย แต่ก่อนจะตายได้ส่งนางมาลีจันทร์ว่าอย่าเผลอศพให้เอาใส่แพลอยน้ำไป นางมาลีจันทร์ได้ปฏิบัติตามที่ท้าวกาฬเกษสั่งทุกประการ ศพของท้าวกาฬเกษลอยทวนกระแส น้ำจวนไปถึงอาศรมพระฤๅษี พระฤๅษีมาพบจึงร่ายมนต์ชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นมา ท้าวกาฬเกษเมื่อกลับมามีชีวิตอีกครั้ง ก็ได้เรียนวิชาอาคมอยู่กับพระฤๅษีจนสำเร็จ แล้วลาพระฤๅษีกลับไปหานางมาลีจันทร์ใหม่ ท้าวฝืนต์ทราบข่าวจึงรบกัน ในที่สุดท้าวฝืนต์แพ้จึงยอมยกเมืองและลูกสาวคือนางมาลีจันทร์ให้ แต่ทั้งสองอยู่ที่นั่นไม่นานท้าวกาฬเกษก็พานางมาลีจันทร์เดินทางต่อไปอีก ในการเดินทางครั้งนี้ต้องพบยักษ์หลายเมืองเช่น ยักษ์สาระกัน ยักษ์คันธะยักษ์ และยักษ์ขีนิสาระกาย ยักษ์ทั้งหลายต่างต้องการจะให้ท้าวกาฬเกษอยู่ครองเมือง แต่ท้าวกาฬเกษต้องการเดินทางต่อไป หลังจากเดินทางไปตามที่ต้องการแล้วท้าวกาฬเกษก็พานางมาลีจันทร์ไปครองเมืองพาราณสีต่อไป

กิจกรรมท้ายเรื่อง กภาพเกษ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....

- 2) ท้าวภาพเกษเป็นคนอุปนิสัยอย่างไร

.....
.....

- 3) การที่ท้าวภาพเกษลอบเข้าไปพบบางมาลีจันทร์ในเวลากลางคืน นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

- 4) ถ้านางมาลีจันทร์ไม่ทำตามที่ท้าวภาพเกษสั่งไว้ก่อนตายจะเกิดอะไรขึ้น เพราะเหตุใด

.....
.....

- 5) ข้อคิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้คืออะไร

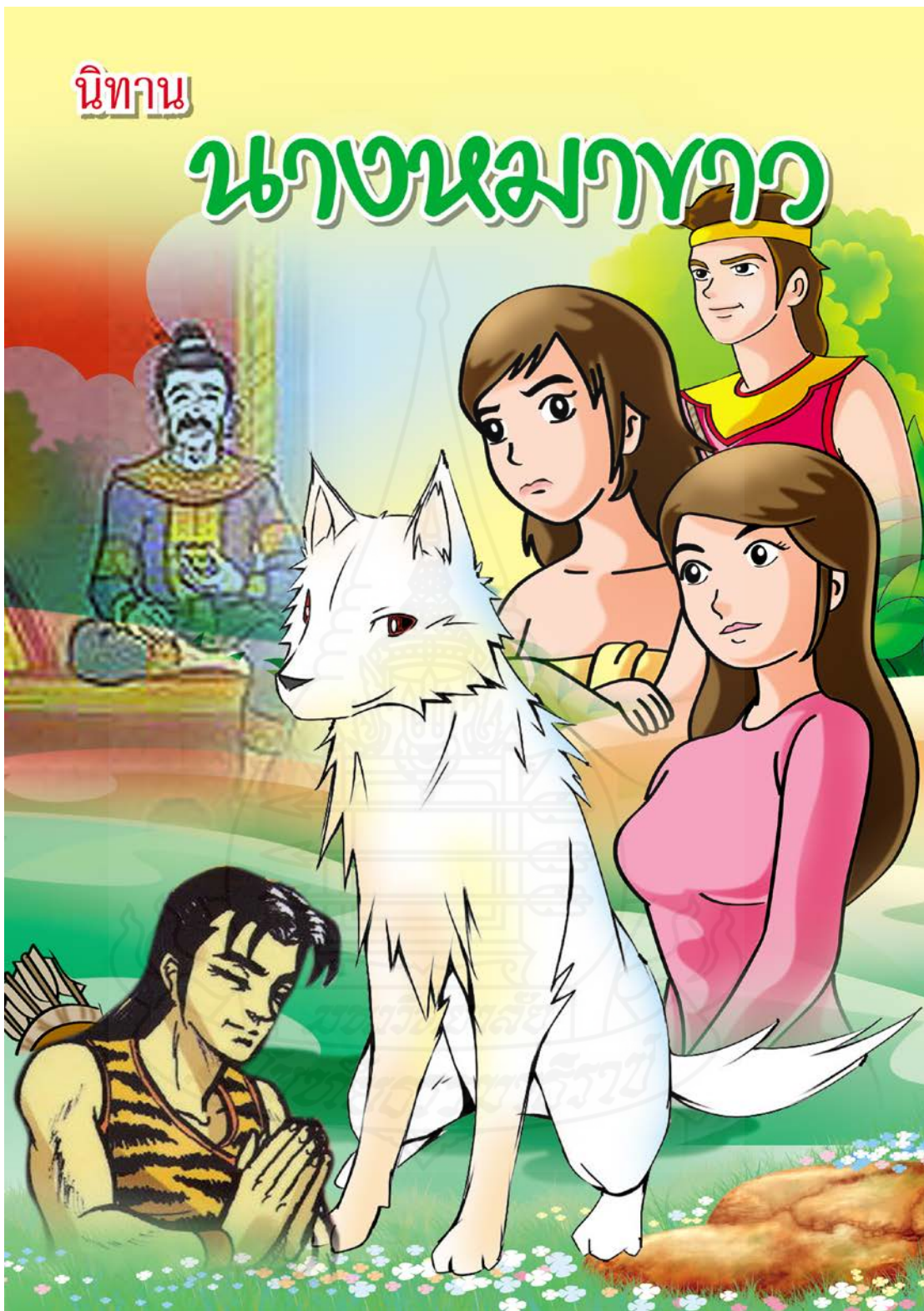
.....
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ

นิทาน

นางนมาท้าว

เรื่องที่ 18 นางหมาขาว

มีสองฟัวเมียอาศัยในหมู่บ้านจันทคาม ต่อมาซึ่งฝ่ายเมียนั้นตั้งท้องแก่จนคลอด ในตอนนั้นเกิดโรคระบาดทำให้ผู้คนล้มตายเป็นอันมาก สองฟัวเมียจึงอพยพหนีจากหมู่บ้านมาอยู่กลางป่า หลังจากนั้นเมียคลอดลูกแฝดหญิงแล้วก็ตาย ฟัวเห็นเมียตายก็ตรอมใจตายตาม ปล่อยให้ทารกเกิดใหม่ร้องไห้อยู่ในป่าอย่างนั้น

ต่อมาหมาขาวตัวเมียออกมาหากินเห็นเด็กทั้งสองก็เกิดสงสาร จึงเอาไปเลี้ยงเป็นลูกให้กินนมตัวเองและหาอาหารเลี้ยงจนเติบโตเป็นสาวสวย ทุกวันนางหมาขาวตัวนี้จะพาลูกสาวทั้งสองออกหากินในป่า วันหนึ่งเกิดลมพายุพัดทำให้นางหมาขาวต้องพลัดพราวจากลูกไป ลูกสาวทั้งสองก็โดนลมพัดไปถึงเขตบ้านนายพราน เมื่อนายพรานเห็นหญิงสาวทั้งสองงดงามมาก อยากรได้รางวัลจึงนำหญิงทั้งสองถวายแก่พระราชชายาซึ่งยังโสด พระราชชายามีพระอนุชาที่ยังโสดเหมือนกัน ฝ่ายพระราชาก็ได้รับคนพี่เป็นพระมเหสี ฝ่ายน้องชายก็รับผู้น้องเป็นชายา

ส่วนถึงนางหมาขาวเมื่อพลัดพราวจากลูก ก็เที่ยวติดตามหาจนได้ยื่นข่าวนายพรานเป็นผู้อุปการะ นางจึงมาหานายพรานเพื่อถามหาลูกสาว เมื่อนายพรานรู้ก็บอกความจริง นางหมาขาวจึงขอร้องให้นายพรานพาไปหาลูกสาวในวัง เมื่อพามาถึงพระราชวังนายพรานก็ทูลพระราชชายาตามความจริง แต่พระมเหสีซึ่งเป็นลูกสาวคนโตนั้นอับอายขายหน้าเกรงคนจะรู้ว่าตนเป็นลูกหมาขาวจึงทูลเท็จต่อพระสวามีว่าไม่เป็นความจริง พร้อมขับไล่นายพรานและหมาขาวตัวนั้นไป แต่นางหมาขาวไม่ยอมไป นางจึงเอาน้ำร้อนเทสาดใส่กลางหลัง นางหมาขาวถูกน้ำร้อนลวกทำให้นางบาดเจ็บสาหัส และหนีซัดเซจนไปล้มลงที่วังลูกสาวคนเล็ก เมื่อลูกสาวมาพบมารดาที่จำได้ จึงอุ้มมารดามาเพื่อจะรักษา แต่นางทนพิษบาดแผลไม่ไหวจึงสิ้นใจตาย ก่อนตายนางบอกว่าห้ามเผาหรือฝัง ให้เก็บกระดูกไว้บูชาในวังลูกสาวก็ทำตาม

จากนั้นไม่นานกระดูกของนางก็กลายเป็นทองคำ ขาวนี้ลือไปถึงพี่สาว พี่สาวจึงมาขอส่วนแบ่ง แต่น้องไม่ยอมให้จึงได้เถียงกันเสียงดังขึ้นไปถึงหูพระราชชายา พระราชชายาจึงเรียกทั้งสองคนมาถามความจริง ในที่สุดพระราชชายาก็ทรงทราบเรื่องทั้งหมด และโกรธที่มเหสีของพระองค์นั้นทูลความเท็จและออกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจึงสั่งให้ประหารชีวิตนางเสีย

กิจกรรมท้ายเรื่อง นางหมาขาว

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....

- 2) นักเรียนคิดว่าการกระทำของลูกสาวคนและผลที่ได้รับเหมาะสมหรือไม่ จงให้เหตุผล

.....
.....

- 3) นักเรียนคิดว่านางหมาขาว ควรได้รับการยกย่องในด้านใดมากที่สุด จงให้เหตุผล

.....
.....

- 4) ถ้าพระมเหสีให้การต้อนรับแม่เป็นอย่างดี จะเกิดอะไรขึ้น

.....
.....

- 5) ข้อคิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้คืออะไร

.....
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษารวบรวมนิทานที่มีเนื้อหาล้ายกันกับเรื่องนางหมาขาวในภาคต่างๆ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้าน
อุดรธานี

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของเมืองอุดร หรือจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน ประกอบด้วยตำนานและนิทานจำนวน 18 เรื่อง แบ่งเป็นตำนานจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ว่างสามหมอ ว่างนาคินทร์คำชะโนด เชียงงาม นางเพ็ญ อุสาบารส ม้าคำไหล งานบุญบังไฟล้าน หนองหานกุมภวาปี และศรีธาตุพยานรัก และนิทานจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ บักหุดสามเปา ท้าวกำกาดำ จำปาสีตัน ท้าววรจิต-นางจันทะจร ขุนทิงขุนเทือง กำพร้าวฝ้ายน้อย ผีกองกอย กาฬเกษ และนางหมาขาว

1.3 การสร้างและปรับปรุงคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อสร้างและประเมินคุณภาพของหนังสืออ่าน
เพิ่มเติม ดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ เนื้อหาที่ใช้เป็นตำนาน นิทานพื้นบ้านของภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานี แนวการเขียนเป็นแบบบันเทิงคดีที่เรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว รูปเล่มของหนังสือมีขนาด 21 × 29.7 เซนติเมตร หรือเทียบเท่าขนาดกระดาษ A4 และกลุ่มเป้าหมายในการอ่านเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.3.2 การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาในหนังสือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ เนื้อหา อภิธานศัพท์ และภาพประกอบ

1.3.3 สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม (ท 30201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- 2) ศึกษาธรรมชาติเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4
- 3) ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสนทนาสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่นในอำเภอ-กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร/ตำราเกี่ยวกับตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
- 4) นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบในส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่มีความคลาดเคลื่อนแตกต่างกัน เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความเป็นเอกภาพถูกต้องตามข้อเท็จจริง และสอดคล้องกันอย่างสมเหตุสมผล
- 5) ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเรื่องที่จะนำมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร โดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของเรื่องที่จะนำมาสร้างหนังสือ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของชื่อเรื่องที่จะนำมาสร้างหนังสือกับประเด็นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ (IOC)
- 6) คัดเลือกเรื่องที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 มาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร
- 7) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานนิทาน พื้นบ้านเมืองอุดรตามขั้นตอนของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) ภิญาพร นิตยประภา (2534) และจินตนา ไบกาชุยี (2542) ดังนี้ 1) กำหนดเนื้อหา 2) วางโครงเรื่อง/ใจความสำคัญของเรื่อง 3) เขียนบท 4) จัดทำหนังสือจำลอง/วาดภาพประกอบ 5) จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์ และ 6) กำหนด/ตั้งชื่อเรื่อง
- 8) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในเบื้องต้น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.3.4 ปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ หลังจากสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมแล้ว ผู้ศึกษามีวิธีการปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ ดังนี้

- 1) สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และสำหรับนักเรียน

2) นำแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในเบื้องต้น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลภาษาไทย จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของรายการประเมินกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ของหนังสือที่สร้างขึ้น (IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4) จัดทำแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการศึกษาต่อไป

5) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทยและนิทานพื้นบ้าน จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

6) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 แล้วสุ่มนักเรียนจำนวน 10 คน มาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น

7) วิเคราะห์คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของประเด็นการประเมินในภาพรวม และรายด้าน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านเพิ่มเติมต่อไป

8) วิเคราะห์คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากการประเมินของนักเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของคะแนนการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวม และรายด้าน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านเพิ่มเติมต่อไป

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาสรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1.4.1 ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านเมืองอุดร

1) ผลการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเรื่องทีนำมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากการประเมินของปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 3 คน พบว่า นิทานและตำนานพื้นบ้านทั้ง 18 เรื่อง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 นั่นแสดงว่า ตำนานและนิทานพื้นบ้านทีนำมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความสอดคล้องกับประเด็นของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

2) ลักษณะของหนังสือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน มีจิตสำนึกที่ดีและมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเนื้อหาของตำนานและนิทานพื้นบ้านที่นำมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม นั้น เป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น จังหวัด อุตรธานี แนวการเขียนเป็นแบบบันเทิงคดีที่เรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว รูปเล่มของหนังสือมีขนาด 21 x 29.7 เซนติเมตร หรือเทียบเท่าขนาดกระดาษ A4 มีความยาว 49 หน้า โครงสร้างของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า หน้าปกใน คำนำ สารบัญ ตำนานและนิทานจำนวน 18 เรื่อง ภาพประกอบการอธิบายคำศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และปกหลัง

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี

1) ผลการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการประเมินความถูกต้องเหมาะสมด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า หนังสืออ่านเพิ่มมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 โดยมีรายละเอียดของการประเมินคุณภาพในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ชื่อเรื่องมีความน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา รูปเล่มรวมถึงปกของหนังสือมีความแข็งแรงทนทาน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และหนังสือมีจำนวนหน้าที่เหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(2) ด้านรูปภาพประกอบ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบที่ใช้สามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง/เนื้อหาได้ดีขึ้น ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจและเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบช่วยหนังสือน่าอ่านยิ่งขึ้น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(3) ด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เนื้อหาของเรื่องมีความสนุกสนาน สามารถส่งเสริมจินตนาการและการพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมของผู้อ่านได้ เนื้อหาของเรื่องช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี ความยาวของเรื่องมีความเหมาะสม การอธิบายศัพท์มีความชัดเจน และกิจกรรมท้ายเรื่องมีความง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(4) ด้านภาษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาษาที่ใช้สละสลวยทำให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตาม และช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่านได้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ในทุกประเด็นของการประเมิน

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน นักเรียนเกิดความตระหนัก

และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นักเรียนได้รับความเพลิดเพลิน ตลอดจนมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2) ผลการประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน จากการตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 5 คน และนักเรียนหญิง 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีค่าเท่ากับ 4.48 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.81 นั้นแสดงว่านักเรียนเห็นว่าในภาพรวมหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ครูสร้างขึ้นมีคุณภาพมาก และเมื่อพิจารณาคุณภาพรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีค่าตั้งแต่ 4.27-4.68 ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ นักเรียนมีความเห็นว่า ชื่อเรื่องมีความน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา รูปเล่มรวมถึงปกของหนังสือมีความแข็งแรงทนทาน ขนาดของตัวอักษรเหมาะกับวัยของผู้อ่าน และหนังสือมีจำนวนหน้าที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.68 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.68 สรุปได้ว่าคุณภาพด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสืออยู่ในระดับมาก

(2) ด้านรูปภาพประกอบ นักเรียนมีความเห็นว่า ภาพประกอบที่ใช้สามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง/เนื้อหาได้ดีขึ้น ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจและเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบช่วยหนังสืออ่านยิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.48 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.92 สรุปได้ว่า คุณภาพด้านรูปภาพของหนังสืออยู่ในระดับมาก

(3) ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเห็นว่า เนื้อหาของเรื่องมีความสนุกสนาน ช่วยส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ความยาวของเรื่องมีความเหมาะสม การอธิบายศัพท์มีความชัดเจน และกิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.60 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.73 สรุปได้ว่า คุณภาพด้านเนื้อหาของหนังสืออยู่ในระดับมาก

(4) ด้านภาษา นักเรียนมีความเห็นว่า ภาษาที่ใช้สละสลวยทำให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตาม และช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่านได้ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.37 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.92 สรุปได้ว่า คุณภาพด้านภาษาของหนังสืออยู่ในระดับมาก

(5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ครูสร้างขึ้นช่วยให้มีความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม มี

ความตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ได้รับความเพลิดเพลิน และมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 สรุปได้ว่าคุณภาพด้านประโยชน์ที่ได้รับของหนังสืออยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผล

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าชื่อเรื่องน่าสนใจมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ส่วนนักเรียนเรียนมีความเห็นว่าชื่อเรื่องน่าสนใจระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) และ ภิญญาพร นิตยประภา (2534) ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่าชื่อเรื่องต้องน่าสนใจ น่าตื่นเต้น น่าติดตามและทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

2.2 รูปภาพประกอบของหนังสือ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสีของภาพประกอบมีความน่าอ่านและภาพเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่านในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ บันลือ พุกชะวัน (2536) ที่กล่าวว่าสีของหนังสือควรประกอบด้วยหลากสี เพราะสีเป็นเครื่องล่อให้สนใจอยากจับต้องและเปิดอ่าน

2.3 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านเนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลินมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าเนื้อหามีความสนุกสนานเพลิดเพลินในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) ผลศึกษาความสอดคล้อง ชุตินา สัจจนันท์ และคณะ (2543) ที่กล่าวว่า เนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านเนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่านมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่านในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ปราณี เชียงทอง (2526) ที่กล่าวว่า เนื้อหาควรง่ายเหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของเด็กให้ข้อเท็จจริงถูกต้อง เนื้อเรื่องส่งเสริมความรู้และจินตนาการ

2.4 ด้านภาษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านภาษา ใช้ภาษาสละสลวยสอดคล้องกับลักษณะของเรื่องทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าด้านภาษาที่ใช้สละสลวยทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชุตินา สัจจนันท์ และคณะ (2543) ที่กล่าวว่าภาษาที่ใช้สละสลวยชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2.5 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านประโยชน์ที่ได้รับ ให้แนวคิดกับผู้อ่านด้านคุณธรรม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าด้านประโยชน์ที่ได้รับ ให้แนวคิดด้านคุณธรรม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ บันลือ พลฤกษ์วัน (2536) ได้อธิบายประโยชน์ของเรื่องทีกล่าวว่าเรื่องที่เขียนควรแฝงไว้ซึ่งคุณธรรมและผลของการประพฤติที่ดี

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการทำหนังสือไปใช้

3.1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถเสนอแนะผู้เรียนในการใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง

3.1.2 ในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องทำกิจกรรมท้ายเรื่อง เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาและกระบวนการคิดในด้านต่างๆ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนา

3.1.3 ครูผู้สอนสามารถนำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้าน อุดรธานี ไปบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในสาระหรือรายวิชาอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น

3.2.2 ควรพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองอุดร เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541). การเล่านิทาน. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 2(2), 10-19.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540). นักเล่านิทานสร้างนักร้อง. *สารพัฒนาหลักสูตร*, 16(130), 44-47.
- จินตนา ไบกาชุย. (2542ก). *การเขียนสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542ข). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). *การทำหนังสือสำหรับเด็ก (บรรณ ๔๔๑)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุรพาสาส์น.
- _____. (2547). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ชุตินา สัจจามันท์ และคณะ. (2543). *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2535). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2548) *นวัตกรรมการศึกษาชุดการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ธวัช ปุณโณทก. (2537). การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาภาษาไทย*, หน่วยที่ 9, หน้า 58-167. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2536). *วรรณกรรมกับเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2545). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี เชียงทอง. (2526). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภาวณี ต่านศิริวานิชย์. (2553). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่ำถิ่นแดนครึ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ภิญญาพร นิตยประภา. (2534). *การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รังสิมันต์ ฉิมรักษ์. (2550). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและตัวอย่างหนังสือส่งเสริมการอ่านที่เป็นผลงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- เรไร ไพวรรณ. (2553). *คติชนและภูมิปัญญาไทย* โครงการผลงานวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ม.ป.พ.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). *เอกสารคำสอนวิชา ปร 620 การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.
- _____. (2542). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- วัชรภรณ์ วัตรสุข. (2541). *การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. เชียงใหม่: ดาราวรรณ.
- วิเชียร เกษประทุม. (2542). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วิริยะ สิริสิงห. (2551). *การสร้างสรรคัวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. (2550). *เล่าขานตำนานใต้*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สมพร จารุณภู. (2541). *คู่มือการเขียนบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2554). *การพัฒนาหนังสือและเอกสารเพื่อการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา*. ใน *เอกสารประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทย*, หน่วยที่ 13. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). *นิทาน ความสำคัญ และประโยชน์*. *วารสารวิชาการสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*, 1(2), 47-64.
- สาวิตรี สิ้นสันติเทศ. (2551). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุกุลธีร์ จรัสศรีสุนทร. (2551). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรมของไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร กรุงเทพมหานคร* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). *หลักวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2554). กลวิธีเพื่อการเรียนการสอนอ่านในระดับประถมศึกษา. ใน *เอกสารประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทย*, หน่วยที่ 5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารีย์ ทองแก้ว. (2547). *นิทานพื้นบ้านสุรินทร์*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เอกรัตน์ อุดมพร. (2551). *รวมนิทานพื้นบ้านประจำจังหวัดภาคอีสาน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก
รายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ชื่อ พระโสภณพุทธิธาดา (ชาญชัย พรหมสิทธิ์) อายุ 61 ปี
 สถานที่ทำงาน วัดศรีนคราราม บ้านดงเมือง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ประสบการณ์ ประธานกรรมการจัดงานประเพณีท้องถิ่น
 เจ้าอาวาสศรีนคราราม
 รองเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี
 ผู้จัดการโรงเรียนปริยัติธรรม วัดศรีนคราราม
2. ชื่อ นายสุพจน์ สุวรรณภักดี อายุ 55 ปี
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์)
 ประสบการณ์ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี
 วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ครูสอนศิลปะพื้นบ้าน
 กำลังศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ชื่อ นางกุหลาบ อภิญญานนท์ อายุ 63 ปี
 สถานที่ทำงาน 339/29 ร่มเย็น 5 หมู่ 4 ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง
 จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย (วิชาโทประวัติศาสตร์)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
 ประสบการณ์ พิธีกร/นักพูด
 ครูภาษาไทยดีเด่นคุรุสภา
 กรรมการจัดงานประเพณีท้องถิ่น

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ นางยุพคิน ไชยรบ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย

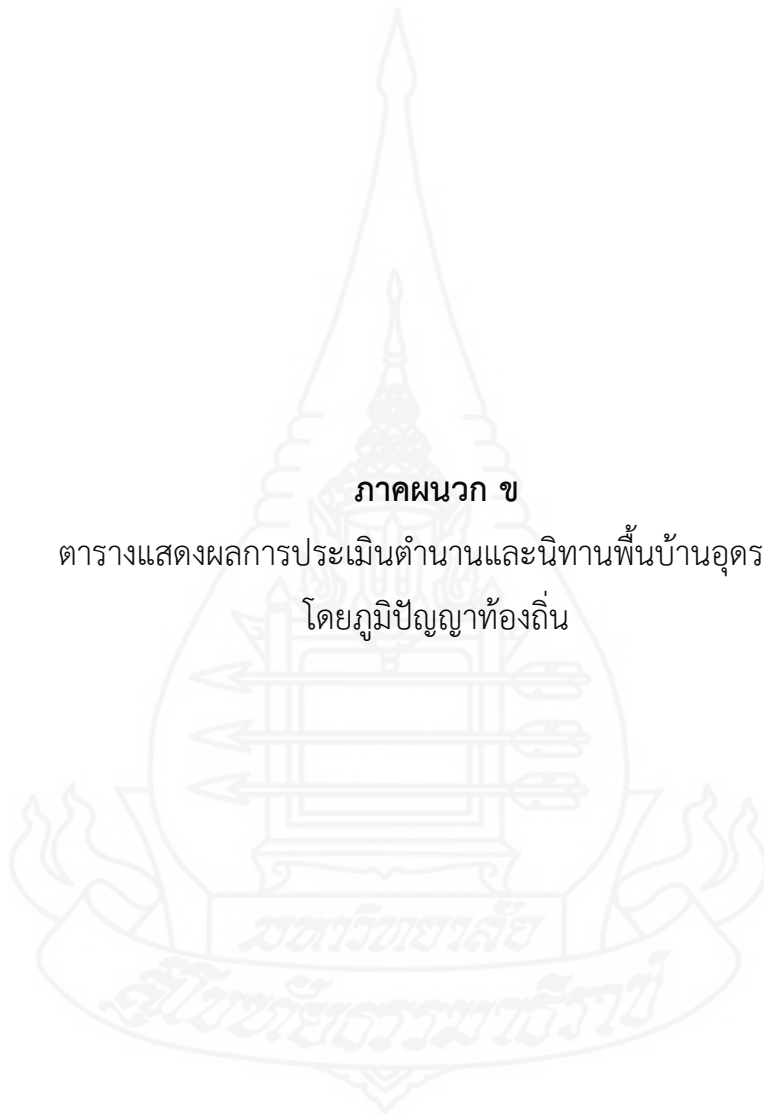
2. ชื่อ นางสาวนพมาศ ตริกุล
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต เอกการมัธยมศึกษา (การสอนภาษาไทย)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. ชื่อ นางแพรวพรรณ จันทร์แดง
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนพิชัยรัชต์พิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูฝึกทักษะอาชยานมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงผลการประเมินตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี

โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินตำนานและนิทานพื้นบ้านอุดรธานี

ชื่อตำนาน/นิทานพื้นบ้าน	ความคิดเห็นของภูมิปัญญา			ค่า IOC
	ท้องถิ่น			
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. ว่างสามหมอ	1	1	1	1.00
2. ว่างนาคินทร์คำชะโนด	1	1	1	1.00
3. เชียงงาม	1	1	1	1.00
4. นางเพ็ญ	1	1	1	1.00
5. อูสาบารส	1	1	1	1.00
6. ม้าคำไหล	1	1	1	1.00
7. งานบุญบั้งไฟล้าน	1	1	1	1.00
8. หนองหาน กุมภวาปี	1	1	1	1.00
9. ศรีธาตุพยานรัก	1	1	1	1.00
10. บักหุดสามเปา	1	1	1	1.00
11. ท้าวกำกาดำ	1	1	1	1.00
12. จำปาสี่ต้น	1	1	1	1.00
13. ท้าววรจิต นางจันทะจร	1	1	1	1.00
14. ชุนทิงชุนเทือง	1	1	1	1.00
15. กำพร้าวฝิ่น้อย	1	1	1	1.00
16. ฝีกองกอย	1	1	1	1.00
17. กภาพเกษ	1	1	1	1.00
18. นางหมาขาว	1	1	1	1.00

ภาคผนวก ค

แบบประเมินคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ
ตารางแสดงผลการทดสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพของหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับ
 ความคิดเห็นของท่าน

- +1 ถูกต้องเหมาะสม
 0 ไม่แน่ใจว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่
 - 1 ไม่ถูกต้องเหมาะสม

ข้อ	หัวข้อ/เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1	ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์			
1.1	ชื่อเรื่องน่าสนใจ			
1.2	การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา			
1.3	รูปเล่มและปกแข็งทนทาน			
1.4	ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน			
1.5	จำนวนหน้ามีความเหมาะสม			
2	ด้านรูปภาพประกอบ			
2.1	ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์			
2.2	ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น			
2.3	ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น			
2.4	ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ			
2.5	ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา			
2.6	สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน			

ข้อ	หัวข้อ/เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
3	ด้านเนื้อหา			
3.1	เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน			
3.2	เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน			
3.3	เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม			
3.4	เนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม			
3.5	เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี			
3.6	ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม			
3.7	การอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน			
3.8	กิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน			
4	ด้านภาษา			
4.1	ภาษาสละสลวย			
4.2	ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม			
4.3	ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน			
5	ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ			
5.1	ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน			
5.2	นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม			
5.3	นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน			
5.4	นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน			
5.5	นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านตำนาน นิทาน			
5.6	นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน			

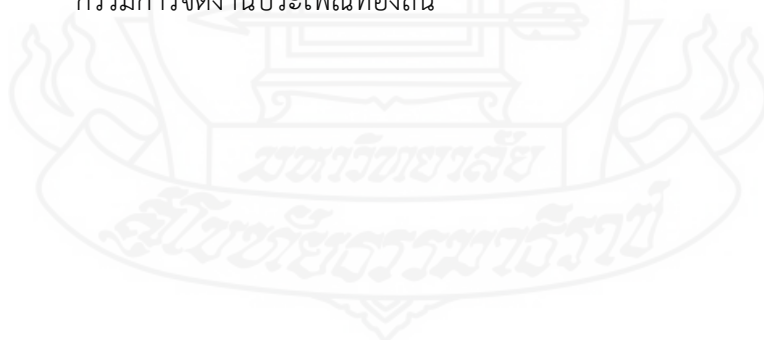
ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

รายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ชื่อ** พระโสภณพุทธิธาดา (ชาญชัย พรหมสิทธิ์) อายุ 61 ปี
- วุฒิการศึกษา** ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (บริหารการศึกษา)
- ประสบการณ์** ประธานกรรมการจัดงานประเพณีท้องถิ่น เจ้าอาวาสศรีนคราราม
รองเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี ผู้จัดการโรงเรียนปริยัติธรรม วัดศรีนคราราม
- ชื่อ** นายสุพจน์ สุวรรณภักดี อายุ 55 ปี
- วุฒิการศึกษา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไทยคดีศึกษา(เน้นมนุษยศาสตร์)
- ประสบการณ์** คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี
วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
ครูสอนศิลปะพื้นบ้าน
กำลังศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชื่อ** นางกุหลาบ อภิญญานนท์ อายุ 63 ปี
- วุฒิการศึกษา** 339/29 ร่มเย็น5 หมู่ 4 ต.หนองขอนกว้าง อ. เมือง จ. อุดรธานี
- ประสบการณ์** พิธีกร/พิธีการ นักพูด ครูภาษาไทยดีเด่นครูสภา
กรรมการจัดงานประเพณีท้องถิ่น

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- ชื่อ นางยุพคิน ไชยรบ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย
- ชื่อ นางสาวนพมาศ ตรีกุล
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา กศ.ม. เอกการมัธยมศึกษา (การสอนภาษาไทย)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕
- ชื่อ นางแพรวพรรณ จันทร์แดง
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนพิชัยรัษฎพิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ประสบการณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูฝึกทักษะอาชญากรรมมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์				
1. ชื่อเรื่องน่าสนใจ	1	1	1	1.00
2. การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา	1	0	1	0.67
3. รูปเล่มและปกแข็งทนทาน	1	1	1	1.00
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้ ผู้อ่าน	1	1	1	1.00
5. จำนวนหน้ามีความเหมาะสม	1	1	1	1.00

จากตารางที่ 2 พบว่าในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 เมื่อพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่าชื่อเรื่องน่าสนใจ รูปเล่มและแข็งแรงทนทาน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และจำนวนหน้ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนการออกแบบปกมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปภาพประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านรูปภาพประกอบ				
1. ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	1	0	1	0.67
2. ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น	1	0	1	0.67
3. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ	1	1	1	1.00
4. ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	1	1	1	1.00
5. สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน	1	1	1	1.00

จากตารางที่ 3 พบว่าในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านรูปภาพประกอบมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 เมื่อพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่า ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและสีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านเนื้อหา				
1. เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน	1	1	1	1.00
2. เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน	1	1	1	1.00
3. เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม	1	1	1	1.00
4. เนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	1	1	1	1.00
5. เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติ ที่ดี	1	1	1	1.00
6. ความยาวของเนื้อหามีความเหมาะสม	1	1	1	1.00
7. การอธิบายศัพท์มีความชัดเจน	0	1	1	0.67
8. กิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสม กับผู้อ่าน	1	1	1	1.00

จากตารางที่ 4 พบว่าในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 เมื่อพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่าเนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เนื้อหาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติ ที่ดี ความยาวของเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนการอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านภาษา				
1. ภาษาสละสลวย	1	1	1	1.00
2. ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	1	1	1	1.00
3. ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน	1	1	1	1.00

จากตารางที่ 5 พบว่าในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยผู้เชี่ยวชาญ

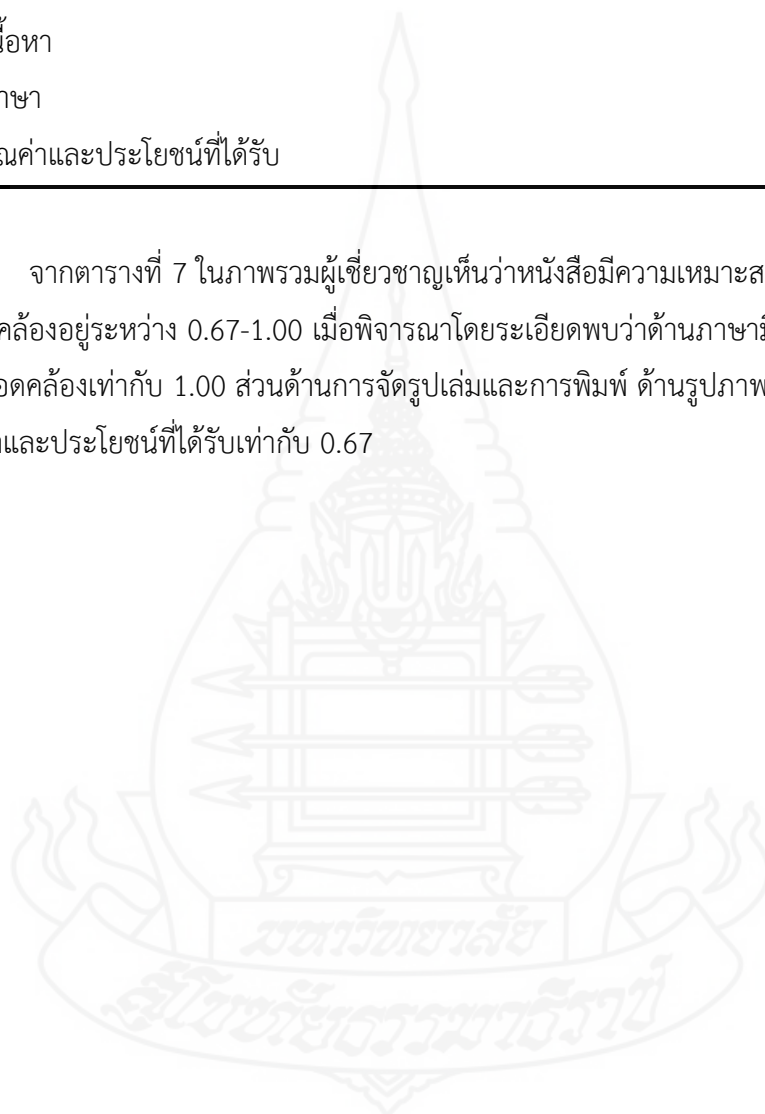
ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
1. ด้านความรู้ที่ได้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1	0	1	1.00
2. นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม	1	1	1	1.00
3. นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน	1	1	1	1.00
4. นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน	1	1	1	1.00
5. นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน	1	1	1	1.00
6. นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน	1	1	1	1.00

จากตารางที่ 6 พบว่าในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00 เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่านักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นักเรียนได้รับความความเพลิดเพลินจากการอ่านและนักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนความรู้ที่ได้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67

ตารางที่ 7 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือในภาพรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
1. ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์	0.67 – 1.00
2. ด้านรูปภาพประกอบ	0.67 – 1.00
3. ด้านเนื้อหา	0.67 – 1.00
4. ด้านภาษา	1.00
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	0.67 – 1.00

จากตารางที่ 7 ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหนังสือมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่าด้านภาษามีความเหมาะสมโดยค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านรูปภาพประกอบด้านเนื้อหา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับเท่ากับ 0.67

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
เกี่ยวกับคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตำนานและนิทานพื้นบ้านอุตรธานี

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละข้อคำถามต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงระดับ
 ความคิดเห็นของนักเรียน

- 5 เห็นด้วยมากที่สุด
 4 เห็นด้วยมาก
 3 เห็นด้วยปานกลาง
 2 เห็นด้วยน้อย
 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

2

ข้อ	หัวข้อ/เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
1.1	ชื่อเรื่องน่าสนใจ					
1.2	การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา					
1.3	รูปเล่มและปกแข็งทนทาน					
1.4	ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
1.5	จำนวนหน้ามีความเหมาะสม					
2	ด้านภาพประกอบ					
2.1	ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					
2.2	ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น					
2.3	ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ					
2.4	ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.5	สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน					

ข้อ	หัวข้อ/เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3	ด้านเนื้อหา					
3.1	เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน					
3.2	เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน					
3.3	ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม					
3.4	การอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน					
3.5	กิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน					
4	ด้านการใช้ภาษา					
4.1	ภาษาสละสลวย					
4.2	ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกล้อล่อยคาม					
4.3	ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน					
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ					
5.1	ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
5.2	นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม					
5.3	นักเรียนเกิดความรู้สึกระหันทัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน					
5.4	นักเรียนได้รับความสนุกเพลิดเพลินจากการอ่านตำนาน นิทาน					
5.5	นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 โรงเรียนกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์		
1. ชื่อเรื่องน่าสนใจ	4.70	0.67
2. การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา	4.60	0.70
3. รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน	4.90	0.32
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.50	0.85
5. จำนวนหน้ามีความเหมาะสม	4.70	0.67
รวม	4.68	0.68

จากตารางที่ 8 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) รองลงมาได้แก่ชื่อเรื่องน่าสนใจและจำนวนหน้ามีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาอีกได้แก่การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X} = 4.60$)

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือด้านรูปภาพประกอบ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านรูปภาพประกอบ		
1. ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.30	1.16
2. ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น	4.20	1.13
3. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ	4.70	0.67
4. ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.50	0.85
5. สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน	4.70	0.48
รวม	4.48	0.92

จากตารางที่ 9 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าด้านรูปภาพประกอบมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาได้แก่ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X} = 4.50$) และรองลงมาอีกได้แก่ ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 10 ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านเนื้อหา		
1. เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน	4.90	0.32
2. เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน	4.80	0.42
3. ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม	4.40	0.97
4. การอธิบายศัพท์มีความชัดเจน	4.40	0.70
5. กิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.50	0.85
รวม	4.60	0.73

จากตารางที่ 10 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) รองลงมาได้แก่เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมาอีกได้แก่กิจกรรมท้ายเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$)

ตารางที่ 11 ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาษา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านภาษา		
1. ภาษาสละสลวย	4.30	0.95
2. ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	4.50	0.97
3. ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน	4.30	0.82
รวม	4.37	0.92

จากตารางที่ 11 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าด้านภาษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาได้แก่ภาษาสละสลวยและภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่านมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 12 ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านประโยชน์ที่ได้รับ

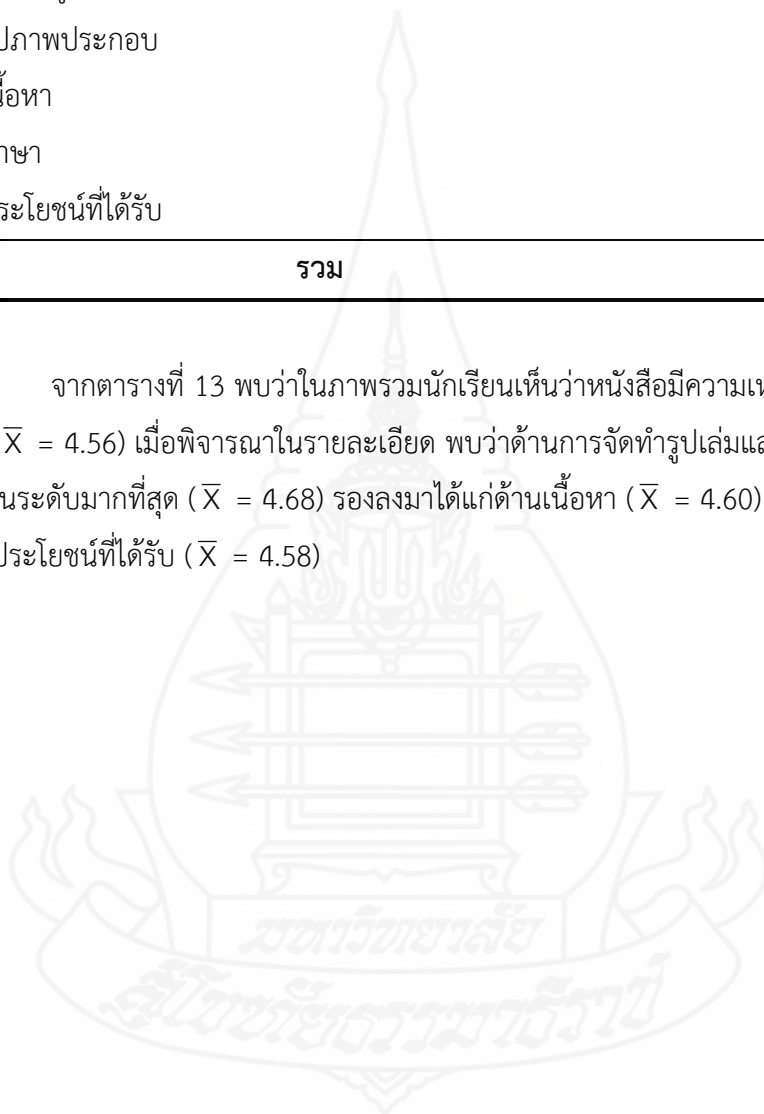
รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ		
1. ความรู้ที่ได้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.60	0.27
2. นักเรียนได้ความคิดด้านคุณธรรม	4.80	0.18
3. นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน	4.20	0.63
4. นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน	4.80	0.18
5. นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน	4.48	0.64
รวม	4.58	0.38

จากตารางที่ 7 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าด้านประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่านักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมาได้แก่ความรู้ที่ได้จากการอ่าน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.46$) และรองลงมาอีก นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน ($\bar{X} = 4.50$)

ตารางที่ 13 ตารางแสดงผลความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวมต่อหนังสือ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1. ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์	4.68	0.68
2. ด้านรูปภาพประกอบ	4.48	0.92
3. ด้านเนื้อหา	4.60	0.73
4. ด้านภาษา	4.48	0.92
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.58	0.38
รวม	4.56	0.73

จากตารางที่ 13 พบว่าในภาพรวมนักเรียนเห็นว่าหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาได้แก่ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.60$) และรองลงมาอีกได้แก่ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.58$)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางอนงค์ ทนผักแว่น
วัน เดือน ปีเกิด	2 มีนาคม 2499
สถานที่เกิด	อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	กศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พ.ศ. 2527
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

